

VSEBINA

- 5** Peter Steiner **TROPOS KYNIKOS**
- 15** Ira Ratej **NEUGNANI HAŠEK**
- 23** **PRIROČNI SLOVARČEK**
- 25** Colin Teevan **ŠVEJK** (dramsko besedilo)
- 66** Fotografije z vaj
- 78** Skozi mlade oči
- 82** Nagrada
- 84** Ob jubileju
- 86** Pregled dela MGL v sezoni 2013/2014

Colin Teevan ŠVEJK

Po romanu *Prigode dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni* Jaroslava Haška

Prva slovenska uprizoritev

Premiera 15. oktobra 2014

Koprodukcija z Gledališčem Koper

Prevajalka **TINA MAHKOTA**

Režiser **JAKA IVANC**

Avtorji odrske priredbe **IRA RATEJ** in ustvarjalci uprizoritve

Dramaturginja **IRA RATEJ**

Scenografa **BARBARA STUPICA** in **JAKA IVANC**

Kostumograf **LEO KULAŠ**

Avtor glasbe in korepetitor **DAVOR HERCEG**

Svetovalec za gib **DEJAN SRHOJ**

Lektorica **BARBARA ROGELJ**

Oblikovalec svetlobe **ANDREJ KOLEŽNIK**

Vodja predstave **Sanda Žnidarčič**

Šepetalka **Nataša Ahtik Gregorin**

Tehnični vodja **Jože Logar**

Vodja scenske izvedbe **Janez Koleša**

Vodja tehnične ekipe **Matej Sinjur**

Tonska tehnika **Stane Bartol** in **Tomaž Božič**

Osvetljevalca **Andrej Koležnik** in **Aljoša Vizlar**

Frizerki **Jelka Leben** in **Janja Hasani**

Garderoberki **Erna Nelc** in **Sara Kozan**

Rekviziter **Borut Šrenk**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume pod vodstvom mojstric **Irene Tomažin** in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

Najlepše se zahvaljujemo Aleši Valič, ki nam je ljubeznivo priskočila na pomoč pri iskanju DVD-ja serije *Slovenci in 1. svetovna vojna* v produkciji RTV SLO.

Igrajo

Švejk **LOTOS VINCENC ŠPAROVEC**

Oberlajtnant Lukáš **GAŠPER TIČ**

Gloria Mundi **UROŠ SMOLEJ**

Fusnota **ROK MATEK**

Gospa Palivčeva, Zdravnik, Madame, Stara žena **JUDITA ZIDAR**

Hazarder, Kati, Služkinja, Devica Marija **TINA POTOČNIK**

Sodnik, Korporal, Oberst Kraus **JANEZ STARINA**

Gospod Palivec, Kurat Katz, Oberst Schröder **JOŽEF ROPOŠA**

Lastnik papirnice, Vodička, Lajtnant Kretschmann **GREGOR GRUDEN**

Nezainteresirani moški, Lajtnant Dub **DOMEN VALIČ**

Bretschneider, Prvi stražmojster, Oficir vojaške obveščevalne službe **TOMO TOMŠIČ** k. g.

Drugi stražmojster, Gospod Kákonyi **JURE KOPUŠAR** k. g.

Norci **TOMO TOMŠIČ** k. g., **JURE KOPUŠAR** k. g., **DOMEN VALIČ**, **GREGOR GRUDEN**,

JOŽEF ROPOŠA, **TINA POTOČNIK**, **JANEZ STARINA**

Simulanti **GREGOR GRUDEN**, **DOMEN VALIČ**, **JURE KOPUŠAR** k. g., **TOMO TOMŠIČ** k. g.,

JANEZ STARINA

Dezerterji **TOMO TOMŠIČ** k. g., **GREGOR GRUDEN**, **JURE KOPUŠAR** k. g., **DOMEN VALIČ**

Peter Steiner **TROPOS KYNIKOS**¹

Svoboda je samo drugi izraz za to, da nimaš več česa izgubiti.
Kris Kristofferson/Janis Joplin: *Me and Bobby McGee*

Hašek in Kafka

V znamenitem eseju z naslovom *Hašek in Kafka*² je Karel Kosík zapisal: »Švejnova odiseja v častnem spremstvu dveh vojakov z bajonetoma na puškah vodi [Josefa] Švejka od garnizijskega aresta na Hradčanih po Nerudovi do ulice Malá Strane in čez Karlov most v Karlin. Skupino sestavljajo trije zanimivi posamezniki: dva paznika spremljata delinkventa. Z nasprotni smeri se čez Karlov most in navzgor po Strahovu približuje druga trojica. Gre za trio iz Kafkovega *Procesa*: paznika vodita »delinkventa«, bančnega uradnika Josefa K., v strahovski kamnolom, kjer mu bo eden od njiju potisnil nož v srce. Obe skupini gresta mimo istih krajev, a je nemogoče, da bi se srečali.«³ »Če pa bi se«, nadaljuje svoj domišljjski polet češki marksistični filozof, »ali bi lahko oba Josefa – tisti, ki bo izpuščen, in oni, ki bo usmrčen – razumela drug drugega? Bi v svoji nesreči opazila kakšno podobnost z mizerijo drugega?«⁴

V češki književnosti so imela Kafkova in Haškova dela zelo različen ugled. »Kafko,« meni Kosík, »beremo, da bi ga interpretirali, Haška pa, da nas nasmeji. Obstaja na desetine, celo na stotine interpretacij Kafke. Njegova dela so sprejeta kot problemska, polna problemov, in tudi kot enigmatična, podobna ugankam, ter skrivnost-

¹ Steiner, Peter, 2000: *The Deserts of Bohemia: Czech Fiction and Its Social Context*. New York, Cornell University.

² Kosík, Karel, 1963: Hašek a Kafka neboli groteskní svět. *Plamen* 6, str. 96. Citat iz »Hašek in Kafka: 1883–1922/23.« *Cross Currents* 2 (1983), str. 127.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

na, dostopna samo z dekodiranjem – z drugimi besedami, z interpretiranjem. Po drugi strani pa se zdi, da je Haškovo delo dostopno in razumljivo vsakomur; je naravno transparentno, izzove smeh in nič drugega.«⁵

Jaroslav Hašek je brez dvoma ena najbolj kontroverznih osebnosti sodobne češke književnosti. Bigamist, prikriti homoseksualec, kronični alkoholik, ukročen revolucionar, intelektualni parazit, mentor častitljivega Suke Batorja, ki je bil mongolski Lenin – to je samo nekaj oznak, ki so jih lepili na njegovo ime. Čeprav je bil zelo plodovit pisatelj (pred kratkim izšla zbirka njegovih izbranih del obsega pet zajetnih knjig), je njegovo slavo mogoče pripisati enemu samemu nedokončanemu romanu, ki ga je pisal in izdajal v tedenskih podlistkih v zadnjih dveh letih življenja, kar je bil tudi njegov glavni vir zaslužka. Kot je bilo mogoče pričakovati, so bili kritiški odzivi, ki jih je delo sprožilo, nadvse protislovni. Po mnenju Maxa Broda⁶ (ki se je prvi odzval na natisnjena *Švejka*) »je to Haškov prvovrstni dosežek«. René Wellek⁷ pa je menil, »da Haškovega *Švejka* ne bi mogli imeti ravno za umetniško delo, kajti poln je pritlehnega humorja in cenene propagande,«⁸ če omenim samo dva.⁸ To kresanje mnenj kaže, da gre pri polemiki v zvezi s Haškom za več kot zgolj za stvar literarnega okusa. *Švejk* je resnično provokativno delo, katerega prostaški jezik, opolzki humor in razkrinkavanje vseh vzvišenih idealov ideološko ostro polarizirajo bralstvo.

Kosíkov esej še naprej tesno povezuje Kafka in Haška. Njuna podoba siamskih dvojčkov, rojenih z nogami naprej, je še vedno zelo priljubljena. Zelo pogosto jo na primer v svojih raziskavah skupnega jedra srednjeevropske romanopisne tradicije uporablja Kosíkov prijatelj Milan Kundera.⁹ »Kafkov svet je birokratiziran univerzum. Urad je predstavljen ne samo kot eden od mnogih družbenih fenomenov, temveč kot bistvo sveta.«⁹ Haškov univerzum, trdi Kundera, navkljub navidezni različnosti, v resnici sploh ni tako drugačen. »Tako kot Kafkovo sodišče tudi Haškova vojska ni prav nič drugega kot velikanska birokratska ustanova, vojaška administracija, kjer stare vojaške vrline (pogum, vztrajnost, spretnost) niso več pomembne.«⁹ Po mnenju Kundera je tisto, kar ločuje Kafkove in Haškove like, njihov antitetični odnos do univerzuma, ki ga naseljujejo. Kundera, ob cenjeni kritiški suhoparnosti, o izjemni mimetični moči obeh praških pisateljev doda malce kosíkovskega preobrata in v oklepaju pripomni: »Tisti, ki smo izkusili totalitaristično komunistično različico sodobnega sveta, vemo, da sta oba omenjena pristopa – na videz izumetničena, literarna, pretirana – še vse

⁵ Ibid.

⁶ Op. ur.: Max Brod je judovski pisatelj, znan po svojem prijateljstvu s Kafka, in tudi upravitelj njegove literarne zapuščine.

⁷ Op. ur.: René Wellek je bil vplivni češki literarni kritik.

⁸ Brod, Max, 1921: *Zwei Prager Volkstypen: Szenen von E. E. Kisch und J. Hašek im »Kleinen Theater Adria«*. *Prager Abendblatt*, 7. november; Wellek, René, 1963: *Twenty Years of Czech Literature: 1918–1938. Essays on Czech Literature*. Haag.

⁹ Kundera, Milan, 1986: *Notes Inspired by the Sleepwalkers. The Art of the Novel*. Prevedel L. Asher. Grove Press, Inc., 48–49. Za druge vzporednice med Kafka in Haškom glejte npr. še: Kundera, Milan, 1981: *The Czech Wager. New York Review of Book*.

preveč resnična. Živeli smo v kraljestvu, ki ga je na eni strani omejeval K.-jev izbor, na drugi pa Švejkov. En pol tako predstavlja poistovetenje z močjo vse do točke, ko žrtev razvije solidarnost s svojim eksekutorjem, medtem ko drugi pol z zavračanjem in neresnostjo izraža odpor do moči. Kraljestvo, razpeto med absolutom resnega – K. – in absolutom neresnega – Švejk.«

Pasje življenje

Zaključek Kafkovega romana je vsem dobro znan. Ko opazuje, kako mu zadirajo nož v srce, Josef K. zamomlja še zadnji stavek: »Kot pes!«¹⁰ reče; kakor da ga bo sramota tega dejanja preživela. *Švejk* se začenja s podobno nasilnim dejanjem, čeprav gre samo za dejanje, o katerem poročajo – z atentatom na nadvojvodo Franca Ferdinanda.

»Torej Ferdinanda so nam počili,«¹⁰ je rekla gospodinja gospodu Švejku, ki je bil pred leti slekel vojaško suknjo. Vojaška zdravniška komisija ga je bila namreč dokončno spoznala za bebca. Zdaj se je preživljal s prodajo psov, ostudnih, nečistokrvnih cuckov, ki jim je ponarejal rodovnike.¹⁰

V teh dveh odlomkih so številne podobnosti in razlike, o katerih bi bilo mogoče razpravljati. Zanimanje mi seveda zbuja podoba psa, ki se pojavi v obeh. Za Josefa K. žival predstavlja njegovo končno ponižanje, za Josefa Š. pa so psi del njegovega vsakodnevnega okolja, vir njegovega preživljanja. Pa niti ne gre za navadne pse, kot jasno pove besedilo, temveč za pse psov, »ostudne, nečistokrvne cucke,«¹⁰ katerih rodovnike Švejk nesramno ponareja.

Tesna povezava Švejka s psi, ki je poudarjena že v uvodnem stavku, nas nemudoma spomni na kinike,¹¹ in ni edina besedilna aluzija na dediščino kinikov. Že Haškov *Uvod* poskrbi za najbolj nedvoumno povezavo med Švejkom in Diogenom. »Velika doba zahteva velike ljudi,«¹¹ si drzne izreči. »Razčlenitev njihovih značajev bi zasenčila celo slavo Aleksandra Makedonskega.«¹¹ Eden izmed teh neopevanih junakov je seveda »slabo

¹⁰ Hašek, Jaroslav, 2001: *Dobri vojak Švejk [Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války]*. Iz češčine prevedel Jože Zupančič. Ljubljana: DZS. Vsi nadaljnji navedki so iz tega prevoda.

¹¹ Op. ur.: Kiniki so bili ena izmed filozofskih šol v antični Grčiji. Ustanovitelji so bili Antisten, Krates in Diogen. Prav po zapisih o življenju zadnjega lahko razberemo, da so kiniki tesno povezovali filozofsko misel z dejanji. Stremeli so k minimaliziranju življenjskih potreb, se odrekli bivanjskemu udobju ter tudi zavračali vstop v krogotok pridobitvenih dejavnosti. Živeli so od miloščine drugih. Diogen je prebival v sodu in glasno bičal hinavščino človeškega rodu.

Beseda *kynikos* izhaja iz pridevniške oblike *kyon*, ki pomeni psa. Diogen je človeškemu redu zoperstavil vrline pasjega življenja. Pes namreč ni hinavski in živi v sožitju z naravo, saj sam poskrbi za svoje potrebe in ni mu veliko mar, kaj je, kje spi in kje se ponečedi.

oblečen mož na praških ulicah«, ki bi vam, »če bi ga vprašali, kako mu je ime, preprosto in skromno odgovoril: »Švejk sem ... <<

Če Švejka postavimo ob Aleksandra Velikega, ugotovimo, da Hašek zvesto sledi vzorcu, ki so ga uvedli Diogenovi biografji. V številnih anekdotah iz njegovega življenja se pomanjkljivo oblečeni kinik sooči z Aleksandrom Velikim – simbolom politične moči. V teh skrivnostnih duelih očitni prikrajšanec nikakor ne leže v prah na tla pred mogočnim vladarjem. Ob neki priložnosti je menda Aleksander stopil predenj in mu rekel: »Jaz sem Aleksander, veliki kralj.« »In jaz,« je odvrnil Diogen, »sem Diogen, kinik.« Njuno enakopravnost je priznal tudi sam Aleksander, ki je, kot je zapisano v *Lives and Opinions of Eminent Philosophers in Ten Books*,¹² očitno po enem izmed takšnih srečanj izjavil: »Če ne bi bil Aleksander, bi hotel biti Diogen.« Najbolj znana anekdota pripoveduje, da se je [Diogen] sončil, ko se je Aleksander ustopil predenj, rekoč: »Lahko me prosiš, da ti izpolnim katero koli željo.« Nakar je filozof odvrnil: »Umakni se mi s sonca!« Haškov roman, o tem bi se sicer lahko razpravljalo, metaforično obrne vlogo kinika junaka v odnosu do Aleksandra: zdaj je junaški vojskovodja tisti, ki se greje na soncu zgodovinske slave, Švejka navzočnost pa mu zastira vir svetlobe.

Kiniki

Čeprav po duhovnem poreklu večina kinike šteje med Sokratove potomce, pa le-ti z njim niso delili popolne zvestobe do oblasti (kar je Sokrata navsezadnje stalo življenja). Njihov vztrajen odpor do vsega, kar je samo spominjalo na skupno dobro, je deloma izviralo iz njihovega nizkega družbenega položaja. Kot priseljenci in potomci sužnjev kiniki niso bili obravnavani kot polnopravni atenski državljani in so bili zato potisnjeni na obrobje. Pomembno je, da je njihov način razmišljanja ponujal izvirno strategijo, s katero se je osamljeni izobčenec lahko branil pred neprijazno družbo. Drža kinikov »eden proti vsem« je na svojevrsten način potrdila homerski pomen *arete*.¹³

Omeniti velja, da se je filozofija kinikov razvila v obdobju intenzivnega prestrukturiranja grške družbe, kar je Arthur Adkins imenoval tranzicija iz kompetitivnega v kooperativni vrednostni sistem. V Homerjevem svetu se je moška *arete* (ki se običajno izkazuje kot »vrlina«) istovetila s sposobnostjo, da »zaščitijo svoje družine in pripadnike svoje *oikos*«. ¹⁴ Seveda pa sta porast v trgovanju in večanje mest približno v 5. st. pr. n. št. od grških moških zahtevala nove vedenjske vzorce. Vojaško bistvo tradicionalnega pojmovanja *arete*

¹² Laertius, Diogenes, 1925: *Lives and Opinions of Eminent Philosophers in Ten Books*, Prevedel R. D. Hicks. London: Harvard University Press.

¹³ Op. ur.: *arete* prevajamo z vrlino, tudi s hrabrostjo ali krepostjo.

¹⁴ Adkins, Arthur, 1960.: *Merit and Responsibility: A Study in Greek Values*, Oxford: At the Clarendon press.

je bilo treba prirediti, da je vključevalo tudi mirne, kooperativne vrline (kot sta zmernost in pravičnost). Ob tem pa se zastavlja vprašanje, kako neki so lahko kiniki, ti bizarni misleci brez orožja ali vojaške vzgoje, tekmovali z vojaškimi vodji, kot sta bila Ahil in Hektor? Samo tako, da so spremenili pravila igre. In to je natančno tisto, za kar gre pri *kynikos tropos*. Zmago, sestavljata dva medsebojno dopolnjujoča se vidika: poraz sovražnika in zmanjšanje lastnih žrtev na minimum. Kiniki so se osredotočili izključno na slednjo faseto tekmovanja. S tem ko so izničili svoj vložek v igri z ničelno vsoto, so postali nepremagljivi. Če poenostavimo: niti niso imeli česa izgubiti niti niso nudili nikakršne spodbude, da bi kdo tekmoval z njimi.

*Autarkeia*¹⁵ ali samozadostnost je skrajna oblika *arete*, za katero so si v družbenih konfliktih prizadevali kiniki. Če neranljivost grških bogov izvira iz pomanjkanja potreb, potem oponašanje bogov od kinikov zahteva radikalno potlačitev vseh človekovih potreb na goli minimum. Človeško bitje se mora torej dejansko zreducirati na svoj fiziološki substrat. To je presenetljiv obrat; da bi torej postal podoben bogu, mora kinik postati podoben živali, podobno kot »miš, ki teka naokrog [...] ne išče kraja, kjer bo lahko počila, se ne boji teme, ne išče nobene od stvari, ki štejejo za poslastice«, iz česar izhaja, da je Diogen »odkril nov način prilagajanja razmeram«. ¹⁶

Vseeno bi bilo nespametno od nas, če bi si Diogena predstavljali kot preprostega kljubovalca, kot zrcalno podobo Platona ali Aleksandra Velikega. Diogen njune avtoritete ne spodkopava neposredno, temveč posredno. S svojim nasprotovanjem ne ponuja tekmovalnega filozofskega sistema in ne izraža političnih zahtev, temveč s stransko potezo daje povod za dvom v samo idejo resnice oziroma dvom v željo po moči znotraj meja, v katerih delujejo filozofi in politiki. Resnim naporom in stališčem zoperstavi svobodo igre. Reinkarnacije etatizma Diogenovega ludističnega izziva niso mogle biti sprejete iz več razlogov. Za začetek, beseda »igra« je pomenoslovno povezana s predstavo igre kot tekme (*agon*), zato ima pridih individualističnega, homerskega kodeksa časti. Drugič, motorja igre ne poganjajo tihe, kooperativne vrline, kot je na primer racionalni interes, temveč prikrite strasti. Zadnje, kar bi prišlo na misel kateremu koli družbenemu inženirju, je, da bi posamezniku dovolil zadovoljevati libidinalni gon z nebrzdano igro z drugimi ali proti drugim. In za zagovornike reda in miru je med igro in ponarejanjem denarja neprijetna podobnost.¹⁷ Obe omenjeni dejavnosti sprožita razcepitev tega, kar imajo verniki Resnice in Pravice za bistveno enost. Tako kot ponarejen račun oziroma bankovec tudi igra predstavlja resničnost kot nekaj drugega od tega, kar hlina, da je. Kraljestvo

igre je enako kraljestvu »ponarejenega denarja« – iluzije, nepristnost, potvarjanje. In če ponarejanje denarja spodkopava vlado s tem, da ji odvzema ekonomsko moč, igra razvrednoti koncept Resnice, ki je valuta intelektualnih vladarjev.

Ni težko prikazati, da ima Švejkov lik z velikim kinikom mnogo skupnih lastnosti. Tako kot Diogen tudi Švejk vztraja na obrobju neprijazne družbe, proti kateri se bori za svoj neodvisen obstoj. S tem seveda ne trdimo, da je bila Avstro-Ogrska podobna antični Grčiji, kjer je človek lahko prebival v sodu in se v bistrumnosti svobodno meril z monarhi in filozofi. Institucije, ki jih je razvila zahodna civilizacija v več kot dveh tisočletjih po Diogenu, da bi si zagotovila sprejetje kooperativnih vrednot med državljani, so povzročile, da je posameznik postal veliko ranljivejši za družbeni pritisk, kot je bil v Diogenovih časih. In tragična usoda Josefa K., ki je iskal pravico znotraj nepredirnega pragozda birokratskega pravnega sistema, kaže na to, da celo podrejanje zakonom sodobne polis človeku ne more zagotoviti sreče. Obstoj prisilnih mehanizmov, kot so tajna policija, psihiatrične ustanove in ječe, terja, da kinik poznejšega obdobja zniža glas in si za samozaščito poišče zahrbtnješe orožje, kot ga je imel njegov atenski predhodnik. Na psihološki ravni pa so obrambni mehanizmi ostali skoraj enaki.

Švejkova igra

Če bi med češkim prebivalstvom izvedli anketo o tem, katera je po njihovem mnenju prevladujoča značilnost Švejkovega značaja, sem prepričan, da bi bila na prvem mestu ravnodušnost. Kadar koli se znajde v težavah, dobri vojak oceni svoj položaj kot boljši od znosnega, in nikdar ne pozabi izraziti svojih občutij. Zadošča, da preberemo samo prvih osem poglavij romana, v katerih se Švejku posreči, da ga zaporedoma zaprejo na praški policijski upravi, v umobolnici, na policijskem komisariatu v Salmovi ulici in na bolnišničnem oddelku vojaškega zapora, in že prepoznamo vzorec: Švejka, povsem neobčutljivega za naložene mu kazni, vsakič bodisi kmalu izpustijo bodisi premestijo v drugo prisilno ustanovo, kjer se zgodba spet ponovi.

In če družba Švejka ne more voditi s palico, se ji tudi s korenčkom ne bo posrečilo. Je samski moški brez sorodstva in brez kakšnih močnih nagnjenj, ki bi se jim vdajal. Njegovo trgovanje s psi, kolikor izvemo iz romana, je precej neredno in ne ravno dobičkonosno. In celo prehod iz civilnega v vojaški stan nima vpliva nanj. Svojo enkratno samozadostnost večkrat dokaže: najbolj spektakularno med »budjevoviško anabazo« – na porno pešačenje, ki traja tri noči in dva dneva in pol, na katero se odpravi opremljen zgolj z »*enim* zavoječkom vojaškega tobaka in s štruco vojaškega kruha« –, med katero najde živež kot pravi kinik; zanaša se na usmiljenje drugih. Pešačenje bi lahko trajalo še veliko dlje, če ga žandarmerijski stražmojster ne bi aretiral kot sum-

¹⁵ Rich, Audrey N. M., 1991: »The Cynic Concept of Aytarkeia« v *Die Kyniker in der modern Forschung: Aufsätze mit Einführung und Bibliographic*, uredil M. Blüherbeck. Amsterdam.

¹⁶ Glej op. 12.

¹⁷ Op. ur.: Omenimo, da je prav ponarejanje denarja Diogenov izvorni greh, zaradi katerega je postal izgnanec in filozof.

ljivega ruskega špijona. V stražarnici, »ko so Švejka temeljito preiskali, pa razen pipe in vžigalic niso ničesar našli, ga je stražmojster vprašal: »Povejte mi, kako da nimate pri sebi pod milim bogom ničesar?« >Ker ničesar drugega ne potrebujem.« < Diogen bi bil brez dvoma ponosen na Švejkov kinični odgovor.

Domoljub, upornik, nedolžna žrtev vojaške mašinerije – to so tri Švejkove inkarnacije, ki sem jih lahko izbežal iz enega samega prizora dolgega (in nedokončanega) romana. Vse tri dokazujejo, da splošna, vseobsegajoča interpretacija dobrega vojaka ni možna. To nemožnost lahko pojasnimo pozitivistično, da opozorimo na arheologijo besedila (roman dejansko združuje številne zgodnejše in nasprotujoče si Švejkove podobe) in zgodovino nastajanja (Hašek je očitno roman pisal po spominu, ne da bi se vračal k zgodnejšim, v nadaljevanjih že objavljenim poglavjem).

Pot Švejkovih prigradov je potemtakem veriga nekako neverjetnih, kvazivzročno povezanih pripetljajev. Dejanja imajo posledice, a se jih ne da vnaprej docela predvideti: vsakič gre za sovpadanje številnih naključnih dogodkov. Lahko bi rekel, da nepredvidljivo naravo Haškovega romanopisnega univerzuma poraja vzajemno delovanje dveh sil. Po eni strani so to naklepi sovražnih družbenih ustanov, ki so z gledišča posameznika povsem arbitrarne. Zaradi takšnega dojemanja sveta je Hašek soroden Kafki, kot je modro ugotovil Kosik. Drugi vir naključnosti je Švejkova svobodna igra, ki svetu, v katerem živi, dodaja še eno plast nepredvidljivosti. A tu je med Kafko in Haškom razlika. Med obupanim prizadevanjem, da bi sodeloval s skrivnostnim sistemom, in z neomajno logiko, s katero se brani pred neutemeljenimi obtožbami, Josef K. na koncu umre. Josef Š., ki nelogičnost sistema prilagaja svojim posebnostim, pa ostane živ.

Takšno vedenje seveda ne pelje k harmoničnemu razmerju z oblastjo, zato Švejka mečejo iz ene prisilne ustanove v drugo. S povečevanjem zmede, ki je neločljiv del sistema, Švejk pokvari negotovi mehanizem in ohromi smrtonosni prijem, ki ga ima sistem nad posameznikom. Kosik ima prav, ko piše, da Hašek v svojih delih kaže, da lahko človek celo v okoliščinah izjemne odtujitve preseže sistem. A to bi bila preprosta trditev za Švejka. Njegova zmožnost premikanja meja sistema izvira iz dejstva, da je kristalizacija zelo specifične in bistvene značilnosti človeške narave – naše zmožnosti, da se igramo. Tako kot Diogen je tudi Švejk predstavnik ne zgolj rodu *homo*, temveč njegove majhne podskupine, imenovane *homo ludens*.¹⁸

Švejkovo nepopoljšljivo pripovedovanje zgodbic dodaja tej zmedi še eno dimenzijo. Komunikacijo spodkopava s komunikacijo: besede uporablja kot ščit pred tujimi, sovražnimi besedami. In čeprav bi bilo odkrito

¹⁸ Izraz *homo* (človek) *ludens* (se igra) je leta 1938 skoval nizozemski zgodovinar Johan Huizinga, ki trdi, da je igra primarni in nujni, a ne zadostni pogoj za nastanek in razvoj človeške kulture.

zavračanje pogovora s tistimi na oblasti samodestruktivno, struktura Švejkovega diskurza očitno oblasti pomirja. Tako dobri vojak nepoškodovan obpluje vse pasti, ki mu jih na poti postavi družba. Tega, ali gre dejansko za čisto srečo blebetavega bebca ali za briljantno zvijačnost preračunljivega uma, ne bomo nikdar izvedeli. Ampak oblasti pa tudi ne – kar je *conditio sine qua non* Švejkovega uspeha.

Doslej sem poskušal pojasniti močno podobnost med likom Švejka in njegovega grškega predhodnika Diogena. Zavzemal sem se za tezo, da je zagovarjanje principa samozadostnosti glavna strategija junaka kinika, ki se je tako lahko zoperstavil pritisku, da bi ga družba pridobila na svojo stran. Nadalje, trdil sem, da kinikovo izzivanje oblasti in reda izhaja iz ludistične države, katere neomejeno igranje spodkopava princip identitete kot preproste samopodobnosti. Opozoril pa sem tudi na to, da analogija med Diogenom in Švejkom ni absolutna. Sodobna družba je izpopolnila orodja prisile, s katerimi svoje državljane pripravi do sodelovanja, in kinik novih časov si mora izpogajati neovirano pot skozi sovražni svet z retoričnimi strategijami, ki so se jim lahko njihovi grški predniki z lahkoto odpovedali.

V svetu prevlade moči je Švejk poraženec, predmet manipulacije in prisile škodljivih družbenih sil, ki stalno ogrožajo njegov obstoj. Navkljub silno majhnim možnostim, ki jih ima, pa se nepoškodovan prebije skozi vse nevarnosti. Švejkova mitska nepremagljivost iz njega naredi »epskega junaka«, s katerim se bralci identificirajo in o čigar junaštvi govore njegovi rojaki, ker v njem vidijo sodobnega sv. Jurija, junaka sage o zmagi enega samega nad Hidro Avtoritete, Režima in Sistema – o razumu, ki se v vojni proti Absurdnosti, preoblečeni v Modrost in Dostojanstvo, zakrinka v bebastvo – smiselnost nesmisla proti nesmiselnosti smisla.

Priredila Ira Ratej in prevedla Valerija Cokan.

Ira Ratej

NEUGNANI JAROSLAV HAŠEK

Kakšne prigode bi še čakale dobrega vojaka Josefa Švejka, ne bomo nikoli izvedeli, saj je njegov avtor, Jaroslav Hašek, izdihnil med pisanjem, točneje 3. januarja 1923, še preden bi aprila tega leta dopolnil štirideset let. Pokopan je v Lipnicah, kamor se je po vrnitvi iz Rusije umaknil pred največjo izmed svojih skušnjav – popivanjem in veseljačenjem v praških pivnicah. Hašek je bil namreč eden tistih ljudi, za katere rečemo, da so živeli življenje kot sveča, ki izgoreva na obeh koncih.

Jaroslav Matej František je bil prvorojenec profesorja matematike Jožefa Haška in njegove soproge Katerine Jarešove. Luč sveta je ugledal 30. aprila 1883. Tri leta kasneje je dobil še bratca Bohuslava, družinici pa se je pridružila še posvojenka Marie. Družina je živel v skromnih razmerah, ki so se občutno poslabšale po letu 1896, ko jim je epidemija gripe pokosila očeta. Haškovi so se v nekaj letih selili kar štirinajstkrat, vsakokrat z dežja pod kap.

Mladega Jaroslava šolanje ni preveč veselilo, bolj ga je prevzemalo življenje na ulici, saj se je že kot dijak leta 1897 udeležil demonstracij ob ukinitvi enakopravnega položaja češkega jezika v avstro-ogrski monarhiji. Naslednje leto je z materinim dovoljenjem prekinil šolanje na gimnaziji in se prepisal na Trgovsko akademijo, ki jo je končal leta 1902. Njegovo največje veselje so bila potovanja. Tako je z bratom med šolskimi počitnicami leta 1901 prepešal Galicijo, pogosto je vandral po Slovaškem in Balkanu vse tja do Dunaja. Po današnjih standardih bi ta potepanja imenovali klateštvo, saj sta fantiča spala, kjer je pač nanoslo, hrano pa sta si priprosila pri ljubeznivih in gostoljubnih kmetih. Na enem takih vandranj po Balkanu je Hašek okusil tudi alkohol, ki je ostal njegov zvesti spremljevalec za vse življenje. Leta 1902 se je zaposlil pri banki

Slavija, kjer ni zdržal niti tedna dni, saj je menda pobegnil v Makedonijo, da bi se pridružil vstajnikom. Nikomur še ni uspelo razvozlati, kje se je takrat potepal nesojeni bančni uradnik, ki je bil zaradi absentizma odpuščen. Vse bolj je postajalo očitno, da mladi mož nemirnega duha nima nikjer obstanka in si tudi ne želi zavetja toplega doma, varnosti redne službe in predvidljivega življenja.

Že zgodaj je začel pisati črtice in humoreske ter se pridružil uredništvu anarhističnega časopisa *Omladina*. Prebival je kar pri uredniku doma in bil deležen nočnih racij ter poostrene pozornosti policije. Njegova kartoteka na policiji, ki je do tedaj vsebovala vrsto manjših prekrškov s področja kaljenja reda in miru, se je debelila in dobila oznako politično sumljive osebe. Po anarhističnih demonstracijah leta 1907, na katerih je Hašek bojda spodbujal množico, naj fizično obračuna z uradno osebo, je bil spoznan za krivega in zaprt za mesec dni. Ne vemo, kaj točno je bilo tisto, kar je nazadnje le ohladilo odnose med Haškom in češkimi anarhisti. Je mladega gorečneža motilo malodane malomeščansko življenje anarhistov, ki je bilo daleč od vrednot, na katere so prisegali? Zagotovo na medsebojne odnose nista dobro vplivala Haškov pobeg z zbranimi naročninami in odtujitev kolesa, ki je bilo last uredništva.

Hašek, ki ga je odlikovala iskriva duhovitost, je veliko časa preživel po praških pivnicah, kjer je bil srce omizij. Znal je biti očarljiv, šegav, a tudi robot in srborit. Mlad, brezposeln brezdomec s policijsko kartoteko, ki vsak večer v pivnici sproti požene honorar od priložnostnih del, še v današnjih liberalno demokratičnih časih ne velja za dobro partijo. Tako tudi Jaroslavu, ki se je zaljubil v trgovčevu hčerko Jarmilo Mayer, zvezde in njeni straši niso bili naklonjeni. Jarmila, ki je tudi sama imela literarne ambicije, je bila ena izmed redkih posameznikov, ki so spoznali resničnega Jaroslava Haška: krhkega, nežnega, nesamozavestnega in tudi prestrašenega mladeniča, ki se je skrival za poudarjeno boemskostjo. Navkljub ostremu nasprotovanju Jarmilinih staršev sta zaljubljenca ostajala v stikih prek pisem. Nazadnje se je Jaroslav Hašek zaposlil kot urednik revije *Svet živali*, ki jo je bil izdajal lastnik trgovnice z domačimi živalmi in ki je bila del marketinške strategije pri prodaji psov. Potrdilo o redni zaposlitvi, ponoven vstop v katoliško cerkev in prisega, da se je odrekel političnemu delovanju, so omečile Jarmilinega očeta in zaljubljenca sta dobila blagoslov. Poročila sta se leta 1910, toda družinska idila ni trajala dolgo.

Hašek se je v relativno utesnjenem okviru *Sveta živali* literarno razvil in razigral, uvedel je številne nove rubrike in med drugim poročal o novih odkritjih še neznanih živalskih vrst, ki si jih je vse po vrsti izmislil ter jih prepričljivo opisoval z izjemnim smislom za detajle in posebnosti. Kljub trudu je kmalu ostal brez uredniškega mesta. Nadaljeval je s pivskimi plovbami pozno v noč, medtem ko ga je doma zvesto čakala ljubezen njegovega življenja. Na intervjuje za nove službe je bodisi pozabil bodisi prišel prepozno. Gmotni

Jaroslav Hašek leta 1902

položaj mladih zakoncev se je rapidno poslabševal in začeli so se prepiri. 10. februarja 1911 je *Češka beseda* objavila naslednjo novico: »Danes ponoči se je z ograje Karlovega mostu hotel vreči v Vltavo tridesetletni Jaroslav H. Gledališki lasuljar ga je potegnili dol. Policijski zdravnik je ugotovil močno nevrozo. Imenovanega so odpeljali v zavod za umobolne.«¹ Tako je Jaroslav Hašek, star znanec policije, pristal v blaznici, kjer pa se mu sploh ni godilo slabo, saj je zdravnike prosil, če lahko ostane še malo dlje. Izpustili so ga konec februarja istega leta kot ozdravljenega alkoholika. Leta 1912 mu je umrla mati, in ko je Jarmila aprila istega leta povila sinčka Ríšo, so jo njeni straši skupaj z dojenčkom odpeljali v svoje varno zavetje družinske hiše. Vetrnjaški oče in nezanesljivi soprog seveda tam ni bil več dobrodošel. Tako se je končala zakonska idila in tudi iluzija, da se bo Hašek zasedel v mirnih vodah družinskega življenja.

¹ Pytlík, Radko, 1987: *Potepuška gos : poročilo o Jaroslavu Hašku*. Maribor: Obzorja, str. 211.

Medtem je Hašek svoj literarni dar usmeril v politiko in gledališče, saj je ustanovil Stranko prijateljev zmernega napredka v mejah zakona, napisal njen program in po pivnicah izvajal (kot bi danes rekli) performativne, postdramske gledališke dogodke, ki jih je imenoval predvolilna zborovanja. Spretno je uporabil prazno pleteničenje politikov ter njihovo mediokriteto in poniglavost, ki se v zadnjih sto letih niso prav nič spremenili, in v predvolilnih govorih obljubljal napredek, boljše življenje, blatil nasprotnike, podtikal razne absurde obtožbe, si izmišljeval fantastične zgodbe in vse skupaj začinil z obilo piva. Zborovanja so se prelevila v gostujoči kabaret z razvpito literarno zvezdo v glavni vlogi, ki pa do občinstva ni bila nič kaj prizanesljiva. Če Hašek ni bil pri volji za nastop, je občinstvo kar lastnoročno pometal na cesto.

Hašek, zdaj osvobojen spon družinskega življenja, je prebival pri prijateljih, se zadolževal in pisal za razne časopise. Pisal je hitro in kjer koli: na tramvaju, v hrupni gostilni ali kavarni. Včasih je goste povabil k licitiranju imen, ki jih je potem uporabil v zgodbah. Eden izmed njegovih prijateljev, ki mu je hotel pomagati, ga je po prekropani noči zaklenil v sobo s petsto listi praznega papirja, misleč, da ga bo tako spodbudil k ustvarjanju v miru in tišini. Ko je popoldne odklenil vrata, jetnika ni bilo več. Po vsej sobi pa je bilo lično razporejenih petsto papirnatih ladjic.

Ob začetku 1. svetovne vojne so vojaške oblasti Jaroslava Haška vpoklicale med vojake. Pred naborno komisijo je zatajil svojo ženo in otroka ter tudi znanje jezikov, čeprav je pisal in govoril rusko in nemško ter se znal sporazumevati v madžarščini, poljščini in francoščini. Dodelili so ga 91. pehotnemu polku, a je namesto med vojaki končal v bolnišnici s hudo krvavitvijo iz nosu, kasneje pa dobil še diagnozo – revmatizem. Spajdašil se je z enoletnim prostovoljcem Marekom, in ker se ni mogel upreti alkoholu, je velikokrat prebil noč ali dve v garnizijskem zaporu. Njegov nadrejeni, nadporočnik Lukáš, mu je poskušal pomagati in mu prigovarjal, naj se ogiblje alkohola. Oba omenjena sta se znašla tudi v Haškovem romanu.

Po vrsti vojaških dogodivščin, ki še zdaleč niso bile vse zabavne, se je odločil, da za avstro-ogrsko monarhijo ne bo nosil glave naprodaj. Med paničnim umikom je, kot je to storilo veliko njegovih sonarodnjakov, prebegnil k Rusom in se znašel v ujetništvu, kjer so bile razmere dosti slabše kot v vojski. V ujetništvu je prebolel tifus. Po srečnem naključju je našel zapuščen vagon s tobakom, s katerim si je kupoval kruh. Tudi Čehi so med 1. svetovno vojno zaslutili, da prihaja zgodovinski čas samoodločbe. Hašek, ki je že od mladih nog nasprotoval monarhiji, je odločno simpatiziral z osamosvojitelji. V njem se je prebudil tudi mladostniški anarhist, ki je začel oponirati večstrankarstvu. Tako Hašek ne bi bil Hašek, če se ne bi zameril vsem novonastalim političnim frakcijam. Še najbolj se je razumel s socialisti in se skupaj z njimi umaknil v Samaro, kjer je oznanil, da mora češki narod ob osvoboditvi izvesti tudi socialno revolucijo. Skupaj

Jaroslav Hašek po vrnitvi iz Rusije leta 1921

s kameradi je ustanovil Češko stranko komunistov. Haška, ki ni bil mil politični nasprotnik, začnejo napadati vsi, razen njegovih komunističnih tovarišev. Zaradi groženj o fizični likvidaciji je, preoblečen v žensko, pobegnil, zato se je za njim za nekaj časa izgubila vsaka sled.

Pridružil se je Rdeči armadi, a ga najprej zaprejo, saj sumijo, da je vohun. Po posredovanju čeških komunistov ga imenujejo za pomočnika poveljnika in sodelavca političnega oddelka 5. sibske divizije, kjer ureja in piše za časopis *Rdeči strelec*. Svoje delo jemlje resno; nič več ne pije, marveč se zagnano posveča revoluciji in svoj pisateljski dar uporabi za širjenje boljševiških idej. Med boleznijo se zaljubi v mlado negovalko Aleksandro Gavrilovo Lvovo, ki jo kličejo Šura, in se z njo tudi poroči. Tako postane še bigamist.

Težko je z gotovostjo trditi, kaj bi se zgodilo s Haškom, če bi, kot si je želel, ostal s Šuro v Irkutsku, se posvečal politični agitaciji in v prostem času ribaril na Hudičevem jezeru. Bi sčasoma morebiti postal trn

v peti tudi novi, komunistični oblasti? Z gotovostjo lahko trdimo le to, da bi v tem primeru svet ostal brez enega najbolj pomembnih romanov 20. stoletja.

V Prago se je vrnil na zahtevo čeških komunistov, ki so jih, medtem ko je Hašek ždel v karantenskem taborišču, vse pozaprl. Z mlado soprogo se tako znajde sredi mesta, kjer se ga ljudje ogibljejo in kjer ponovno nima sredstev za preživljanje. Ko nekega dne obupan sleče svojo rdečearmejsko oblačilo, se prelevi v veseljaka in vetrnjaka, kot je nekoč že bil. Vojna, slabi življenjski pogoji in bolezni mu niso prizanašali, zato se njegovi poskusi, da bi v polni meri ponovno zaživel boemsko življenje, končajo bolj klavrno. V upanju na zaslužek pripravi celo kabaret o svojih boljševiskih izkušnjah, ki pa ne pritegne veliko občinstva. Naveže stik s svojo prvo ženo Jarmilo, s katero ostane v prisrčnih prijateljskih odnosih, in prvič vidi svojega sina.

Čeprav se mu je ideja o dobrem vojaku Švejku porodila že leta 1912, se šele februarja 1921 odloči za pisanje. Še preden napiše prvo vrstico, sproži obsežno marketinško akcijo: »Ta knjiga izide hkrati v Franciji, Angliji in Ameriki! Zmagoslavje češke knjige v tujini! Vrzite iz svojih knjižnic *Tarzana v džungli* in razne neumne prevode krvavih romanov! Storite odločno dejanje in pokažite, da imate čut za čisto češko knjigo! Ne obljubljam vam nobenih nagrad, obljubljam pa, da boste dobili nov humor in satiro! Revolucija v češki literaturi! Najboljša humoristično-satirična knjiga svetovne literature! Najcenejša češka knjiga! Prva naklada 100.000 izvodov!«²

Ta pompozna najava, ki se z današnje perspektive sliši kot prerokba, ni premamila čeških založnikov, zato se je Hašek, ki mu podjetništvo ni bilo tuje, povezal z gostilničarjem, pri katerem je bival. Ta naj bi ob vrčkih piva prodajal tanke zvežčke sproti nastajajočega *Švejka*. S prihodki od prodaje je za silo poravnaval tudi račune za bivanje, hrano in pijačo. Pozorno je spremljal ne prav opogumljajoče kritiške odzive na *Švejka*, ki pa je nenaklonjeni kritiki navkljub postajal z vsako epizodo bolj popularen. Sčasoma se uspeh *Švejka* pozna tudi v Haškovi denarnici. A kaj, ko alkohol, brez katerega Hašek ne more pisati, ne učinkuje več kot gorivo za prečute noči, marveč se spreminja v strup, ki načenja telo in duha.

Da bi vzpostavila kolotek boljših življenjskih navad, kar bi Hašku olajšalo pisanje, zakonca kupita majhno hiško v Lipnicah. Sprva je kazalo, da bo mešanica podeželskega zraka, stalnega prebivališča in redne prehrane uspela popraviti zdravstveno stanje še vedno plodnega pisatelja, vendar je Hašku zavdala še depresija, saj je bil, odrezan od svojih prijateljev in občudovalcev iz praških pivnic, zelo osamljen. Tudi tukaj je pil in

Jaroslav Hašek in njegova soproga Šura v Lipnicah leta 1922

včasih dneve ni bil sposoben napisati niti besedice, čeprav si je najel pisarja, da bi mu narekoval. Zadnje tri mesece ga mučijo strašne bolečine v želodcu, ne more več hoditi, je skoraj nič, težko diha in počasi hira. Nazadnje telo zavrača vsako hrano in po nekaj dneh izdihne; uradno zaradi zastoja srca in pljučnice.

Polno, intenzivno, avtentično, a tudi trpko in hkrati lepo Haškovo življenje se zrcali v njegovem pisanju. Veliko junakov iz *Švejka* je vzetih neposredno iz življenja, njihov opis in duhoviti komentar pa sta plod enega najbolj živahnih, bistroumnih, igrivih, duhovitih in pronicljivih umov, kar jih pozna ta svet. Švejk je junak, s katerim se Čehi radi identificirajo in ki je v svet ponesel ne le češko kulturo, pač pa tudi upanje in idejo, da mali človek, ta večni kanonfuter, lahko preživi vso mizerijo tega sveta z nekaj zdrave pameti, ščepcem neumnosti in obilo humorja.

² Ibid., str. 394.

PRIROČNI SLOVARČEK*

A

abtreten povelje za *prosto* ali *marš* oziroma *odstopi*

anabaza opis bojnega pohoda

B

befel ukaz

E

eksercirati vaditi

F

feldvebel narednik

H

habtaht mirno

halt stoj

hauptman stotnik (kapetan)

himmelherrgott psovka

K

kurat vojaški duhovnik

kanonfuter topovska hrana

korporal desetnik

L

ladati polniti z naboji puško ali top

lajtnant poročnik

M

maršbataljon na fronto odhajajoči bataljon

mondura uniforma

marjaš igra z 32 kartami, pri kateri štejeta kralj in dama iste barve 40 ali 20 točk

O

oberlajtnant nadporočnik

oberstlajtnant podpolkovnik

obrst polkovnik

ordonanc vojaški sel, kurir za prenašanje povelij

P

pucflek ali **purš** nekoliko zaničljiva izraza za vojaka, ki je dodeljen oficirju za služabnika

S

stražmojster podčastniški čin ali nosilec tega čina

superarbitracija višji pregled in odločitev

Š

šlamastika neprijeten, zapleten položaj

* Besede in razlage povzemamo iz *Slovarja manj znanih tujk in spačenk*, objavljenega v slovenskem prevodu *Dobrega vojaka Švejka*, ki ga je poslovenil Jože Zupančič in osvežil Bogdan Gjud. DZS, d. d., 2000, Ljubljana.

Colin Teevan
ŠVEJK

Po romanu *Prigode dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni* Jaroslava Haška

Naslov izvirnika: Švejk. Based on *The Good Soldier Švejk and his Fortunes in the Great War* by Jaroslav Hašek

Prevod po izdaji: Oberon Modern Plays, London: 2004
(pregledana in popravljena izdaja)

Krstna izvedba: Gate Theatre, London, 7. maj 1999

Prevedla **Tina Mahkota**

April 2014

OSEBE

FUSNOTA
 ONE-MAN BAND
 GOSPA PALIVČEVA
 ŠVEJK
 GOSPOD PALIVEC
 BRETSCHNEIDER
 HAZARDER
 LASTNIK PAPIRNICE
 NEZAINTERESIRANI MOŠKI
 PRVI STRAŽMOJSTER
 DRUGI STRAŽMOJSTER
 SODNIK
 DEVICA MARIJA
 CESAR FRANC JOŽEF
 ZDRAVNIK
 LAJTNANT DUB
 KORPORAL
 OBERLAJTNANT LUKÁŠ
 SIMULANTI
 VOJAŠKI ZDRAVNIK
 KURAT KATZ
 ANGORSKA MAČKA
 HARŠKI KANARČEK
 KATI
 VODIČKA
 SLUŽKINJA
 CESARICA
 OBERST KRAUS
 STARA ŽENICA
 GLASOVI V TEMI
 OBERST SCHRÖDER
 LAJTNANT KRETSCHMANN
 GOSPOD KÁKONYI
 OFICIR VOJAŠKE OBVEŠČEVALNE SLUŽBE
 HAUPTMAN SÁGNER
 KUHAR
 SVETI PETER

Za Madeline

PRVO DEJANJE

Pasji lajež. Postopoma ga preglasi hrup glasnega tipkanja na starinski pisalni stroj. Tipkanje preide v patriotično srednjeevropsko muziko iz obdobja 1910–20, razlegajočo se s starega gramofona oziroma iz lajne. Ko luč osvetli oder, zagledamo Fusnoto, ki besno tipka, in One-man band, ki navija gramofon.

FUSNOTA za trenutek preneha tipkati: Fusnota k uradni zgodovini ...

Spet začne tipkati.

ONE-MAN BAND:

Odkar ta svet stoji, epoha vsaka
 zahteva zmage, slavnega junaka,
 ne nujno le cesarja, kralja,
 ki ga žene, mami le medalja.
 Lahko je mali človek, ne močan
 kot Aleksander, Cezar, Korzičan,
 junak je naš zapisan v večnost,
 je znan njegov humor, človečnost.
Gramofonska plošča preskoči.
 Prodajal rad je pasjo grivo,
 in zvrnil dobro češko pivo,
 hofiral zmerom kaki dragi,
 nazdravlja Švejk nam danes v Pragi.

Plošča preskoči.

Dame in gospodje, toliko za zdaj od mene.

FUSNOTA in ONE-MAN BAND: Prigode dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni.

Tipkanje je potihnilo, gramofonska plošča se prasketaje in hrešče ustavi.

FUSNOTA: Šest nič nič pred vojno!

ONE-MAN BAND: Bim. Bim. Bim. Bim. Bim. Bim.

Pavza. Tik tak.

GOSPA PALIVČEVA: No, pa so nam ubili Ferdinanda.
 ŠVEJK: Pa menda ne Ferdinanda, ki je drogerist, gospa Palivčeva? Ali tistega Ferdinanda, ki pobira pasje dreke?

GOSPA PALIVČEVA: Nadvojvodo Francija Ferdinanda.
 Vaše velkopopoviško, gospod Švejk.

GOSPOD PALIVEC: Tiho, baba trapasta. S prodajo političnih nazorov se ne zasluži niti ficka. Tukaj točimo pivo, pa mirna Bosna. Ljudje naše sorte naj se brigajo zase.

ONE-MAN BAND: Tik tak.

GOSPA PALIVČEVA: Samo pravim.

ONE-MAN BAND: Tik –

ŠVEJK: To je zdaj torej to?

ONE-MAN BAND: – tak.

BRETSCHNEIDER: Kaj to to, gospod Švejk?

GOSPOD PALIVEC: Dober večer, gospod Bretschneider. Kot po navadi?

ŠVEJK: Začetek, gospod Bretschneider.

GOSPOD PALIVEC: Velkopopoviško za gospoda Bretschneiderja, ženska.

ŠVEJK: Turki so bili to, najbrž. Zaradi Bosne in Hercegovine. Nemci se bojo zdaj sigurno postavili za Turke. Ker pa Rusi sovražijo Turke, bojo šli v španovijo z nami. Kar pa se tiče Francozov ... leto 1871. pa vse to ... bojo verjetno držali z nami. Čeprav sta nemški cesar in angleški kralj bratranca, kri pa seveda ni voda –

GOSPOD PALIVEC: Saj veste, kaj pravijo, gospod Švejk? Majhne svinje imajo velika ušesa. Spijte že.

ŠVEJK: To ste pa dobro povedali, gospod Palivec.

ONE-MAN BAND: Tik tak.

BRETSCHNEIDER: Izredno prepričani se mi zdite, gospod Švejk.

ŠVEJK: Se razume samo po sebi. Nekoč sem poznal nekega logarja v Zlivu. Divji lovci so ga počili. In je zapustil vdovo in dva otroka. Kaj je ženski preostalo drugega, kot da se je drugič poročila z logarjem? In, ali niso tudi tega logarja počili? Tako se je poročila še tretjič, in to spet z logarjem. Zdaj je imela reva že šest otrok in počasi je le dojela, da ji zakonske sreče ne bo najti z logarjem, zato se je vrgla v naročje ribiškega čuvaja iz Ražic. Ampak, a se ji ni zapil

in utopil? Tako da je nazadnje vzela kastratorja prašičev iz Vodňan, ki pa jo je nato neke noči do smrti kresnil z orodjem za skopljenje. In ko so mu sodili, je kastrator prašičev sodnika ugriznil v nos in izjavil nekaj res svinjskega o cesarju Francu Jožefu. Jasno, da so ga poslali na gavage. In če naš presvitli cesar ne bojo trpeli takšnih barabij od kastratorja prašičev iz Vodňan, sigurno ne bojo dovolili, da bi Turek opletal z njegovimi najdražjimi in najbližjimi.

GOSPOD PALIVEC: Enkrat za vselej –

BRETSCHNEIDER: Kaj tako svinjskega pa, gospod Švejk?

ŠVEJK: Svinjskega kaj, gospod Bretschneider?

BRETSCHNEIDER: Kaj tako grdega je izjavil kastrator prašičev, gospod Švejk?

GOSPOD PALIVEC: Bi še kdo velkopopoviško?

ŠVEJK: Mejdūš, da bi ga.

BRETSCHNEIDER: Boste že nehali s tem prekletim velkopopoviškim! Kaj hudiča je izjavil kastrator prašičev?

ŠVEJK: Ne morem vam natančno povedati, gospod Bretschneider.

BRETSCHNEIDER: Pa mi dajte približno, gospod Švejk.

ŠVEJK: Ne morem, gospod Bretschneider, niti približno se ne spomnim.

BRETSCHNEIDER: Vsaj bistvo mi povejte, gospod Švejk.

ŠVEJK: Se pardoniram, gospod Bretschneider, tudi bistvo mi je ušlo iz glave.

GOSPOD PALIVEC: Popijta že, saj je velkopopoviško –

BRETSCHNEIDER: Poslušajte, Palivec, niste imeli vi nekoč na steni slike našega presvitlega cesarja?

GOSPOD PALIVEC: Imel, gospod Bretschneider, ampak sem jo moral sneti. Muhe so srale po njej in jo ponečedile.

ONE-MAN BAND: Tik tak tik.

FUSNOTA: Fusnota: Neposredno po uboju nadvojvode Franca Ferdinanda se je tajna policija infiltrirala

v vse pore praške družbe, da bi odkrila tajne podatke o prevratništvu.

BRETSCHNEIDER: Majhne svinje z velikimi ušesi, kaj?

FUSNOTA: In v pomanjkanju dokazov neusmiljeno iztrebila vsako klico prevratništva.

ONE-MAN BAND: Ding-ding-ding-ding!

FUSNOTA: Razglašeno je izredno stanje.

ONE-MAN BAND: IZREDNO STANJE!

Izredno stanje. Pavza. Fusnota fotografira.

Ding-ding-ding-ding!

Arest. Pavza.

LASTNIK PAPIRNIC: Izpustite me, nedolžen sem.

Otroke imam.

HAZARDER: Izključno zase sem se brigal. Pri bogu, da res. Partija marjaša. Vse do zadnje karte. Ko je oni vrgel križevega kralja, da bo pobral trojko v adutu. Pikovo trojko. »Trije piki kot v Sarajevu,« sem rekel. »Beng, beng, beng.« In zmagal. »Že mogoče, da sem mala svinja, ampak ušesa imam pa velika,« je rekel oni. »Izgubili ste.«

NEZAINTERESIRANI MOŠKI: »Ste kaj brali časopise?« reče oni in sede poleg mene, nepovabljen. »Na-a,« mu rečem. »Torej ne veste?« reče oni. »Na-a,« mu rečem. »Vas niti ne zanima?« reče oni. »Na-a,« mu rečem. »Pa bi vas moralo,« reče oni. »Mene nič ne zanima,« mu rečem. »Nezainteresiran sem.« »Niti atentat v Sarajevu vas ne zanima?« »Na-a,« mu rečem. »Če se kdo pusti, da ga v Sarajevu počijo, je to izključno njegova stvar. Osel kronani.«

GOSPOD PALIVEC: Naj grejo v rit tiste preklete muhe. Od nekdaj se brigam samo zase. Izključno zase, pa mirna Bosna. Pivo točim in se brigam zase. Preklete muhe hudičeve.

LASTNIK PAPIRNIC: Izpustite me, izpustite me, nedolžen sem.

ŠVEJK: Jezus je bil tudi.

HAZARDER: In kaj so mu naredili!

NEZAINTERESIRANI MOŠKI: Kot da je to važno.

LASTNIK PAPIRNIC: Izpustite me že, zaboga. Lastnik papirnice sem.

NEZAINTERESIRANI MOŠKI: To ni noben argument.

Jaz sem bil popolnoma nezainteresiran, pa me zdaj pogledjte.

ŠVEJK: Zakaj pa imamo policijo, če ne zato, ker ob nepravem času radi kaj bleknemo? Reči hočem, če so ljudje začeli streljati nadvojvode, so to gotovo nevarni časi. Ne morejo nam zaupati, da zaupamo sami sebi. Nekdo mora vzdrževati red in mir.

LASTNIK PAPIRNIC: Ampak jaz sem nedolžen, pravico hočem.

ŠVEJK: Neko žensko v Putimu so nekoč obsodili, ker je zadavila svoja novorojena dvojčka, čeprav sta ona in porodna babica prisegli, da je rodila samo eno punčko, ki jo je materi, kar je prostodušno priznala, ratalo zadušiti brez bolečin. A so jo kljub temu obesili zaradi dvojnega umora. Kar dokazuje, da –

PRVI STRAŽMOJSTER: Švejk!

ŠVEJK: Jaz? Nekateri od teh gospodov čakajo dosti dlje od mene. Tale naš prijatelj, lastnik papirnice, na primer –

LASTNIK PAPIRNIC: Kakšen lastnik papirnice? Kaj bi počel lastnik papirnice tukaj? Trgovanje s pisarniškim materialom je ugleden poklic.

Švejka privedejo pred stražmojstra, ki sta zasliševalca na policijskem komisariatu.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Nehaj igrati bebca.

ŠVEJK: Ne morem pomagati. Pri vojakih sem bil super-arbitriran zaradi bebavosti. Specialna komisija me je uradno razglasila za bebca. Jaz sem uradni bebec.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Slišiš to?

PRVI STRAŽMOJSTER: Slišim.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Pametnega se hoče delati z nami.

PRVI STRAŽMOJSTER: Ne delaj se pametnega z nami.

ŠVEJK: Pameten ne bi mogel biti, niti če bi –

PRVI STRAŽMOJSTER: Zda se bo pa še norca delal.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Misli, da je pameten.

PRVI STRAŽMOJSTER: Mu bova že pokazala, da se ne bo delal norca.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Mu bova že pokazala, da se ne bo delal pametnega.

PRVI STRAŽMOJSTER *trešči s pestjo Švejka po nosu:*

Povohaj to, usrane!

ŠVEJK: Hvala, gospod.

DRUGI STRAŽMOJSTER: No, kaj bi rekel, da si zavohal na stražmojstrove roki, usrane?

ŠVEJK: Britof.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Dobro. Torej priznaš vse zločine, ki jih je detajlno registriral tajni agent Bretschneider?

ŠVEJK: Vse priznam. Treba je biti strog. Kam bi prišli brez strogosti? Ko sem bil sam pri vojakih –

DRUGI STRAŽMOJSTER: Drži svoj svinjski gobec, usrane. Stražmojster, zapri mu že ta njegov svinjski gobec.

PRVI STRAŽMOJSTER *Švejka še enkrat trešči s pestjo po nosu:* Zapiram mu ta njegov svinjski gobec.

DRUGI STRAŽMOJSTER *Švejku:* Si zdaj pripravljen podpisati priznanje?

ŠVEJK: Če vi tako pravite.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Pravim.

PRVI STRAŽMOJSTER: Oba to praviva, usrane.

ŠVEJK: Pa res. Z odličnim spoštovanjem – Josef Švejk.

PRVI STRAŽMOJSTER: To pa ni več štos.

ŠVEJK: Se pardoniram.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Tiho! Dovolj si že razjezil stražmojstra.

PRVI STRAŽMOJSTER: Hvala, stražmojster. *Švejku.* Jutri zjutraj boš ob šestih odpeljan na okrajno sodišče,

kjer ti bojo izrekli kazen. Bi rad še kaj dodal, usrane?

ŠVEJK: Ob šestih je zelo zgodaj. Bi lahko dobil budilko?

DRUGI STRAŽMOJSTER: Že spet to dela, stražmojster.

PRVI STRAŽMOJSTER: Očitno ne voha dobro.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Ga bova že naučila. Spucajva mu nosni prehod, stražmojster.

PRVI in DRUGI STRAŽMOJSTER: Povohaj to! Pa to in to!

ŠVEJK: Naj živi presvitli cesar Franc Jožef.

Švejk je hudo pretepen.

Naj živi ...

Stražmojstra odideta. Pavza.

ŠVEJK poje:

KO NOČ JE NAJTEMNEJŠA

IN SVET ŽE TRDNO SPI,

MI LJUBA ZAŠEPEČE,

TAKOLE MI VELI:

»STRAHOVE, LJUBI, VSE ODŽENI,

TESNO, TESNO PRIVIJ SE K MENI!«

Nebeška luč, zbor zapoje. Pride sodnik.

SODNIK: Se počutite zdravega, gospod Švejk?

ŠVEJK: Ko ste me ravno vprašali, vaša milost, a veste, da me spet revma matra?

SODNIK: Gospod Švejk, za človeka, ki ga daje revma, ste sila zaposleni.

ŠVEJK: Po svojih najboljših močeh se matram, da nekako životarim. Cucke prodajam. Pomeranske špice, pinče in podobno.

SODNIK: Česa ne poveste.

ŠVEJK: Je ni stvari, ki je ne bi vedel o njih.

Štrassenpotpurije pobiram na cesti, raznorazne mešance in potepuške pse, ščeneta vseh sort in baže in jim dlako farbam s srebrovim nitratom.

Če je žival že stara, jo hranim z arzenikom, da se ji za kratek čas povrnejo moči, pa zobe ji zdrgnem s šmirgelpapirjem. Tik preden jo izročim novemu lastniku, ji dam pa še štampirle šnopsa, da začne skakati kot mladiček ...

Pavza.

SODNIK: In med vsemi temi poslovnimi opravki vam je uspelo umoriti še njegovo cesarsko-kraljevsko visokost Franca Ferdinanda?

ŠVEJK: Ne bom tajil, če tako piše.

SODNIK: So na policijskem komisariatu vršili na vas kakšen pritisk?

ŠVEJK: Kje pa, vaša milost. Vsaj ne takšnega, kakršnega si ne bi bil zaslužil. Rekli so mi, naj podpišem, in

sem rekel, da bom. Moramo vendar sodelovati z našo vrlo policijo. V kakšni državi bi pa sicer živeli?

SODNIK: Mogoče pa vseeno potrebujete malo počitka.

Bolniški strežnik slači Švejka.

ŠVEJK: Zdaj ko to pravite, sem pa res malo zmatran.

Moja soba je trenutno tudi pesjak in me tisti čistokrvni nemški ovčar, ki je bil svoje čas mešanec s škotskim ovčarjem, vsako noč budi, ker naskakuje pudlja, ki je ene sorte mešanec med terierjem in pomeranskim špicem in ga imam glih v paci za neko slepo žensko iz Vráža, vaša milost. Vaša milost?

Bolniški strežnik pospremi Švejka ven.

FUSNOTA: Fusnota: Spodaj podpisani medicinski izvedenci potrjujemo popolno duševno otopelost Josefa Švejka –

ONE-MAN BAND: In angel Gospodov je oznanil Mariji –

VSI: – in poredila se je od Svetega Duha.

Devica Marija začne rojevati. Pri tem ji pomagajo kronane glave vse Evrope in razni drugi odličniki. Težak porod je to. Devica Marija tuli od bolečine, dostojanstveniki pa pojejo Zdravamarijo.

DEVICA MARIJA: Jezus! Jezus! Jezus!

Švejk se prikaže izpod mednožja Device Marije. Zdravamarija potihne.

ONE-MAN BAND: V norišnici je bil rojen novi vek.

DEVICA MARIJA *ob pogledu na Švejka:* Kristus!

ONE-MAN BAND: Strašna lepota je bila to.

Kronane glave Evrope pojejo in kopajo Švejka.

KRONANE GLAVE EVROPE *pojejo:*

POSLEDNJE KRONANE SMO GLAVE,

OŽENJENI SMO VSI S SESTRAMI,

KOT RODBINSKI KAK KONKLAVE

SI STREŽEMO Z MORALO SAMI,

NAJ OSTANE VSE V FAMILJI

NAJ OSTANE VSE V FAMILJI.

MEŠANO SMO MI SORODSTVO,
VSAK OD NAS BO POGLAVAR,
NARODA SMO TRDNO VODSTVO,
ŽENE NAS OBLASTNI ŽAR,
NAJ OSTANE VSE V FAMILJI,
MOČ, OBLAST STA V FAMILJI.

KRI JE NAŠA VSE BOLJ REDKA,
LUČ NAŠA PA VSE BOLJ TEMNI,
JE BESEDA NEKAM JEDKA,
A NAS TO PRAV NIČ NE SKRBI.
NAJ OSTANE VSE V FAMILJI,
NAJ OSTANE VSE V FAMILJI.

VEDNO VEČJE SMO PRISMODE,
KRIŽANA JE NAŠA KRI,
HEMOFILIČNE TEGOBE
TAREJO NAM SVETLE DNI.
NAJ OSTANE VSE V FAMILJI,
NAJ NOROST BO V FAMILJI.

ZDAJ PA NAŠA KRI ODTEKA,
MLADENČEM PLITEK DOLBE GROB,
MARSIKOMU BO UTEHA,
ČE OSTAL BO LE BREZ NOG.
NAJ OSTANE VSE V FAMILJI,
OSTANE VOJNA V FAMILJI.

TRUME DREJO NA POMOČ,
KLAVSKI NJIH USODI
NAPOVEDAT VEČNO NOČ,
NAJ OSTANE VSE V FAMILJI,
NAJ OSTANE VSE V FAMILJI.

ŠVEJK: Na stara leta se bom zmerom z radostjo spominjal svojih dni v norenhauzu. Tam je takšna svoboda, o kakršni se niti socialistom ni sanjalo. Lahko si angleški kralj, rimski papež, ruski car in celo naš presvitli cesar. Neki moški se je izdajal

za svetega Cirila in svetega Metoda in dobival za večerjo dvojno porcijo. Kar pa se tiče obnašanja, smeš brcati, se plaziti, pretepati, kričati, plesati ali celo lajati kot stekel pes, kolikor se ti zahoče, pa ti ne bo nihče ukazal, da zapri gobec, ali te grajal, kako da te ni sram, ker se takšno obnašanje pa že ne spodobi. Še umijejo te in zdrgnejo, pa nohte ti pristrizejo in kocine v nosu prav tako, da si ves dišeč in rožnat, kakor takrat, ko si prišel na svet.

Petje izzveni.

CESAR FRANC JOŽEF: No, mali mož, kdo pa ste vi?

ŠVEJK: Jaz sem Švejk, vaša cesarska visokost Franc Jožef.

CESAR FRANC JOŽEF: Švejk? Švejk? Kaj pa je to – Švejk?

ŠVEJK: Jaz, vaše visočanstvo.

CESAR FRANC JOŽEF: Pa je to kaj prida, Švejk?

ŠVEJK: Ne bi vedel, vaše visočanstvo, nikoli nisem kaj dosti pomenil.

CESAR FRANC JOŽEF: Poslušajte, mali mož, to bi pa že morali vedeti, da tukaj morate biti nekdo. Kdor je kaj vreden, je tukaj. Če niste nič vredni, ste nula in vam ni mesta tukaj med nami.

ŠVEJK: Ampak meni se tu dopade, vaše visočanstvo.

CESAR FRANC JOŽEF: Potem se boste pa že potrudili, da boste kaj več kot ta vaš Švejk.

ŠVEJK: Bom probal. *Pavza.* Na-a, se pardoniram. Nič boljšega se ne morem spomniti. Žal bom zmeraj Švejk.

CESAR FRANC JOŽEF: Saj ne boste dolgo.

ZDRAVNIK: Ime?

ŠVEJK: Švejk.

ZDRAVNIK: Kako?

ŠVEJK: Švejk.

ZDRAVNIK: Menda ne mislite, da vam bom nasedel, lepo vas prosim? Kako si lahko domišljate, da ste nekakšen Švejk?

ŠVEJK: Moja mama je bila gospa Švejkova, moj oče pa gospod Švejk. Ne bi rad skrunil spomina nanju s tem, da bi tajil njun pomen za moj obstoj.

ZDRAVNIK: No, gospod Švejk, potem mi pa povejte, kolikokrat gre dve v tri?

ŠVEJK: Kam da bi šla dva?

ZDRAVNIK: Dve v tri? Računstvo vam ni blizu?

ŠVEJK: Dve in tri sta blizu, ja.

ZDRAVNIK: Ali verjamete v konec sveta?

ŠVEJK: Verjamem, da je svet okrogel, zato ne more imeti konca. Je to pravilni odgovor?

ZDRAVNIK: Ne. Žal vam moram povedati, da ste padli.

ŠVEJK: Vem, da sem. Nikoli nisem bil za nobeno rabo.

ZDRAVNIK: Blodenj nimate in vaši odgovori vsebujejo zrno razuma. Zato vas moram odpustiti.

ŠVEJK: Zakaj? Tako se mi dopade tukaj pri vas. Ne morete me kar odpustiti.

ZDRAVNIK: Lahko. Ker sem dohtar. Vi pa ste duševno zdravi, in to popolnoma.

ŠVEJK: Če sem pa bebec!

ZDRAVNIK: Dokažite.

ŠVEJK: Lahko vi dokažete, da ste dohtar?

ZDRAVNIK: No, vidite? Daleč preveč razumen odgovor. Naj se tega človeka odstrani.

Pride bolniški strežnik in odstrani Švejka.

ŠVEJK: Pa tako fino sem se imel.

ZDRAVNIK: Tu ni letovišče; tu je norost. *Ostalim.* Ne zijajte. Nadaljujte s svojim početjem.

Švejkovi sotrpini spet začnejo prepevati.

ONE-MAN BAND: In vrata te epizode so se zaprla.

Vrata se zaprejo.

ŠVEJK *brcajoč v vrata*: Ne morete me odpustiti. Niti povečerjal še nisem. Nisem še povečerjal. Večerjo hočem! Spustite me nazaj!

Stražmojstra najdeta Švejka.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Spet ti, usrane!

PRVI STRAŽMOJSTER: Spet dela kral, stražmojster.

DRUGI STRAŽMOJSTER: Pred norišnico dela rabuko?

Pokaži mu, da se pred norišnico ne dela rabuke, stražmojster.

PRVI STRAŽMOJSTER: Se še nisi naduhal moje pesti, usrane?

DRUGI STRAŽMOJSTER: V samico, usrane!

Švejka vržeta v samico. Izza odra se zasliši množično marširanje. Pavza. Iz polmraka se počasi prikaže gospod Palivec.

ŠVEJK: Gospod Palivec? Ste to vi? Jaz sem, Švejk. Sem že nazaj.

GOSPOD PALIVEC: Vi? Vi, prekleti pezde!

ŠVEJK: Ja, jaz. Kako ste?

GOSPOD PALIVEC: Kaj mislite, cepec idiotski, kako da sem? Deset let sem dobil. Pa nisem drugega rekel sodniku, kot da politika zame ni vredna počenega groša. Jaz samo pivo prodajam, pa mirna Bosna.

ŠVEJK: Ne sekirajte se, v par tednih se bo vse skupaj poglelo. Do takrat pa mora imeti oblast stvari pod kontrolo. Medtem ko čakamo, da se bo vse skupaj poglelo, se pa lahko mirne duše delamo, da ni nič. Menda se ja ne boste sekirali zaradi stvari, nad katerimi nimate kontrole? *Pavza.* To me spominja na trik, ki nas ga je naučil papež v norenhausu. Med fizkulturo zunaj na dvorišču smo se vsi zmenili za eno številko ... trinajst, na primer. In se jo zadržli na ves glas.

Vsi za odrom: Trinajst! Trinajst! Trinajst!

ŠVEJK: Mimoidoči so se pošteno začudili in si rekli:

»Kaj neki se dogaja tam notri, da vsi kričijo trinajst?« V zidu pa je bila takšna luknja, da se niso mogli upreti skušnjavi, ne da bi pokukali skozi. V tistem je pa papež vsakega fribca dregnil v oko s palico Petrovega naslednika na zemlji. To vam je bilo veselje v tistem kupleraju. Nato smo pa vsi skupaj zavpili –

Vsi za odrom: Štirinajst! Štirinajst! Štirinajst!

ŠVEJK: In vidite, tako gre to. Najbolje je, da nič ne pogledaš. *Pavza.* Boste videli, da bo kmalu spet vse po starem. V vaši pivnici. Preden se je vse to začelo. Ob šesti uri.

GOSPOD PALIVEC: Če se boste kdaj slučajno vrnili tja, povejte moji ženi, da je baba trapasta in da če je v tej

šlamastiki vsaj kaj dobrega, je to, da mi je ne bo več treba gledati.

ŠVEJK: Prav, gospod Palivec, se bom potrudil, da si bom zapomnil.

GOSPOD PALIVEC: Dajte mi svoj pas, pezde.

ŠVEJK: Da, gospod Palivec, takoj. *Sname si pas.*

Hlače mu padejo in obvisijo na gležnjih. Pohitite že, prekleta vlažno je v tej samici, revma se mi že oglašja. Gospod Palivec?

Gospod Palivec se obesi.

Gospod Palivec?

Pavza.

SODNIK: Se počutite zdravega, gospod Švejk?

ŠVEJK: Da, vaša milost.

SODNIK: Kaj vas je torej spet prineslo sem?

ŠVEJK: Izgleda, da sem v začaranem krogu.

SODNIK: Na vsak način vas moramo spraviti domov.

Uredil bom, da vas bojo pospremili, in boste lahko enkrat za vselej stopili iz začaranega kroga kriminala.

ŠVEJK: Da, gospod. Hvala vam, gospod.

Znova se izza odra zasliši množično marširanje.

Kaj za en hrup je pa to, vaša milost?

SODNIK: Resnica maršira po vsej Evropi.

ŠVEJK: Kaj pa je resnica, vaša milost?

ONE-MAN BAND: Jutri bomo izbrisali z obličja zemlje vse današnje načrte.

ŠVEJK: Točno tako, kot sem mislil.

ONE-MAN BAND: Po vsej Evropi so luči –

Luči ugasnejo.

Tema.

ugasnile.

Pavza.

GOSPA PALIVČEVA *hlipajoč v temi*: Kakšen človek je to bil! Čisto preproste želje je imel.

Luči se prižgejo.

ŠVEJK: Sem že nazaj, gospa Palivčeva. To sem jaz, Švejk.

GOSPA PALIVČEVA: Pivo je točil, za drugo se ni brigal.

»V trgovanju s političnimi nazori ni denarja.«

ŠVEJK: Ne sekirajte se, gospa Palivčeva. Za božič bo to vse fertik. Velkopopoviško prosim.

GOSPA PALIVČEVA *zagrenjeno*: Eno velkopopoviško.

Odpre steklenico. Zdaj sem se spomnila, tole je prišlo za vas prejšnji teden, ko ste bili odsotni.

ŠVEJK *prebere in naznani*: Na vojno grem.

GOSPA PALIVČEVA: Vi? Pa saj se s to revmo v nogah ne morete niti premikati.

ŠVEJK: Že mogoče, ampak če to odmislimo, sem pa čisto zdrav kanonenfuter. Če bo treba, se bom z invalidskim vozičkom peljal na vojno. Ja, z vozičkom! Očetnjava me rabi. Pripeljite mi voziček, gospa Palivčeva, pa eno velkopopoviško za na pot. Auf nach Belgrad!

Poje.

OB ZORI WINDISCHGRÄTZ, NAŠ GENERAL,
SE S SABLJO BRIDKO VMEŠAL JE V RAFAL,
HOP, HOP, HOP!

S SABLJO KALJENO IN Z BOGOM OB STRANI
SPODBADAL MOŽE JE, DA DOM ZDAJ SE BRANI
HOP, HOP, HOP!

»ČE LJUBI GA SREČA, POTEM NAŠ SOLDAT
ŠE S CIPO POSTAVNO IMA PLESNI PRIMAT,
HOP, HOP, HOP!

PLEŠI, PLEŠI, JEJ, PIJ IN KAVSAJ,
ZA VEČNOST SE NIKAR NE RAVSAJ,
HOP, HOP, HOP!«

Švejk poje v vozičku in počasi mu pritegnejo tudi ostali.
Auf nach Belgrad!

VSI: Huu-raa!

ŠVEJK: Auf nach Belgrad!

VSI: Huu-raa!

ŠVEJK: Auf nach Belgrad!

FUSNOTA: Fusnota: *Praški Večernik.* »Pohabljenčev patriotizem. Sinoči so bili mimoidoči na praških

ulicah priča prizoru izredne lojalnosti in vdanosti prestolu našega visočanstva Franca Jožefa.«

ŠVEJK: Naj živi presvitli cesar Franc Jožef! Naj živi presvitli cesar Franc Jožef! Naj živi –

Švejk pride pred naborno komisijo.

DUB: Halt! Stop! Naravnost skozi vas vidim, baraba pregnana simulantska. Jaz sem poročnik Dub. Vi me še ne poznate, ampak samo drznite se stopiti iz vrste, pa me boste takoj spoznali. Korporal, kakšna je njegova štorija?

KORPORAL: Pokorno javljam, da je bil zaradi bebastosti superarbitriran kot nezmožen za vojaško službo, gospod lajtnant Dub.

DUB: Tole mi pa smrdi.

ŠVEJK: Če dovolite, gospod, pokorno javljam, da imam revmo.

DUB: Revmo? Bebastost? Boste že videli, da bo prekleto velik čudež, če vam ne bomo uspeli stopiti na prste. Vojska vsakomur stopi na prste. Vojska je železna pest v žametni rokavici njegovega visočanstva, njegova vladavina pa je vojaški škorenji, ki bo kot kladivo zdrobil vsako oponiranje. Je to jasno, Švejk?

ŠVEJK: Da, gospod. Za presvitlega cesarja Franca Jožefa hočem umreti.

DUB: Svinjsko smrdljiva štorija tole! Prav zanima me, kaj si mislite, da mislite.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da nič ne mislim.

DUB: Kako mislite, da ne mislite?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, ko sem bil pri vojakih, je naš hauptman furt naprej govoril: »Vojak ne sme misliti s svojo glavo. Njegovi nadrejeni morajo misliti zanj. Takoj ko začne vojak misliti, ni več vojak, ampak navaden nagravljen civilist«, gospod.

DUB: Držite gobec, držite svoj nagravljen gobec, me slišite? Poznam jaz vas, poznam jaz vašo igro. Noben bebec niste, ampak ste prebrisan in zviti falot, baraba potuhnjena simulantska. Do gat!

KORPORAL: Ampak gospod! Ta človek je uradni bebec.

DUB: Kaj ste rekli, korporal?

KORPORAL: Pokorno javljam, da v vojski ni prostora za bebce, gospod lajtnant Dub, in vi to zagotovo –

Pavza. Dub ustrelji korporala v stopalo.

DUB: Da vas bo izučilo, korporal, in ne boste blebetali tja v en dan. *Švejku. Za vas pa naj bo to tudi lekcija. Priteče Lukáš.*

LUKÁŠ: Je vse v redu, lajtnant Dub? Zaslišal sem ... Pa saj krvavi!

DUB: Osnovno formo ekserciranja hočem demonstrirati, nadporočnik Lukáš.

LUKÁŠ: Ampak korporal je vendar –

DUB: V stopalo se je ustrelil. Je tako? Bebci! Same bebce nam lifrajo zadnje čase. *Premolk.* Imate kakšno pritožbo?

KORPORAL: Nobene pritožbe nimam.

DUB: Vidite, nobene pritožbe.

Pavza. Lukáš opazi Švejka. Švejk opazi Lukáša.

LUKÁŠ: Kaj pa vi, vojak, vi tudi –?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da sem z vsem kontent.

LUKÁŠ: No, dobro. Zdaj bom ... Pregledani boste. Slecite to. Vse. Do gat.

Simulanti sedijo na kahlah, gate imajo okoli gležnjev.

SIMULANTI *pojejo:*

BOG OHRANI, BOG OBVARJI
 NAM CESARJA, AVSTRIJO,
 MODRO DA NAM GOSPODARI
 S SVETE VERE POMOČJO.
 NAŠA VOJSKA IZ VIHARJA
 PRIŠLA ŠE BREZ SLAVE NI,
 VSE ZA DOM IN ZA CESARJA,
 ZA CESARJA BLAGO KRI!

VOJAŠKI ZDRAVNIK: No, svojat, kakšno se vam pa zdaj zdi življenje? Z dvojnimi klistirjem v riti?

SIMULANTI: Z vsem smo kontent, gospod doktor.

VOJAŠKI ZDRAVNIK: Sehr gut. Nazaj na delo veselo.

Simulanti se napenjajo. Eden spusti sapo.

PRVI SIMULANT: Tretji ta teden.

DRUGI SIMULANT: Ni dolgo zdržal.

ŠVEJK: V tej vojni moramo vsi napeti vse moči. Lahko se imamo za srečneže. Ko sem bil jaz pri vojakih, so nas dostikrat zvezali in zaprli v samico. Enkrat sem bil privezan na moža, ki je imel črne koze.

Simulanti se napenjajo.

TRETJI SIMULANT: Kakšen pa je vaš izgovor?

ŠVEJK: Revma.

PRVI SIMULANT: Ha!

DRUGI SIMULANT: S tem pa ne boste daleč prišli.

TRETJI SIMULANT: Revma?! Ne bo daleč prišel.

PRVI SIMULANT: Meni so pol želodca odrezali in pet reber polomili, pa mi nihče ne verjame.

DRUGI SIMULANT: Jaz imam raka na možganih.

TRETJI SIMULANT: Meni je pa porodna babica iz Vršovic za dvajset kron izpahnila kolke.

ŠVEJK: Kaj pa je z njim?

PRVI SIMULANT: Epilepsija.

DRUGI SIMULANT: Ne bo daleč prišel.

TRETJI SIMULANT: Zaradi penjenja. Nikoli si ne izberite boleznj, pri kateri je treba biti penast okoli ust.

PRVI SIMULANT: Nekega moža, ki ga je kap, so že po dveh klistiranjih poslali na fronto.

DRUGI SIMULANT: Ni bil dolgo.

Simulanti se napenjajo.

PRVI SIMULANT: Pa še nedelja je danes.

ŠVEJK: Kaj pa je ob nedeljah?

KATZ: Habtaht, svojat ušiva, drekokrbci strahopetni. Dominus vobiscum. Gate gor, drekači, saj ste v Božjem hramu, ne v pisoarju. Zapojmo zdaj. *Zapoje.*

NAJLEPŠO LJUB'CO JAZ IMAM,
 NE LJUBIM PA JE SAM,
 ŠE DRUGIH TISOČ LJUBI
 TO MOJO LJUBICO DEVIŠKO,
 TO MOJO DUŠICO MARIČKO.

Vi, faloti, ste človeška bitja, kajneda, vendar vidite resnico, če sploh jo, in če sploh obstaja resnica, ki jo je treba videti, skozi potemnjeno steklo. Moliti bi moral za te vaše pogubljene duše, prekleto bi moral moliti za to, da bi Zveličar s svojo večno ljubeznijo spral vaše grehe, et cetera. Ampak tukaj, vidite, se pa motite, kajti ne mene ne Gospoda Boga pol kurca ne briga za vas, sodruga ušiva. Imate glede tega kakšno pritožbo?

SIMULANTI: Pokorno javljam, kurat Katz, da nimamo nobene pritožbe. Z vsem smo kontent.

KATZ: Celo Božja dobrota ima svoje meje. Bog je milosten, ampak samo s spodobnimi ljudmi, ne pa s strahopetnimi, poganskimi izmečki, kakršni ste vi. Moliti ne znate! Da je hoditi v cerkev ena sama zabava, mislite! Vatikan se je zelo interesiral zame, svoje čase. Svetla prihodnost je bila pred mano, svoje čase. Zakaj tratim čas z vami? Vsi ste pogubljeni. Pogubljeni ste, pogubljeni – *Možje v gatah zaječijo. Eden od simulantov zaihti.* Kaj pa je to? Kdo se cmeri?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da jaz.

KATZ: Nehajte, vam rečem. Ne morem gledati odraslega moža, kako se cmeri.

ŠVEJK: Da, gospod kurat Katz.

KATZ: Ampak vi, svojat nemarna, se pa le zgledujte po tem lumpu. Vsaj eden od vas bi se rad poboljšal. Zdaj vas imam pa dosti. Dominus vobiscum. Poserjite se že v kahlje in pobesite glave od sramu. Vsi, razen vas.

ŠVEJK: ?

KATZ: Vas, ja, uscane cmeravi. Kaj se to pravi, da take burke z mano brijete?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod kurat Katz, da nobenih burk ne brijem z vami.

KATZ: Ampak pristne pa tudi niso bile te solze, eh?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod kurat Katz, da niso bile pristne.

KATZ: Se pravi, da ste brili burke z mano?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da nisem bril burk z vami, pač pa sem se malo sprenevedal. To pa samo zato, ker sem pomislil, da vaša pridiga nujno potrebuje skesanega grešnika. In ker se ni nihče drug javil, sem se pač sam malo sprenevedal. Zdelo se mi je, da obupujete nad nezmožnostjo človeške rase, da bi se poboljšala.

KATZ: Počasi mi boste še k srcu prirasli.

ŠVEJK: Hvala vam, gospod.

KATZ: Kako se pišete?

ŠVEJK: Švejk.

KATZ: Pogovoril se bom z osebo, kdor že je, ki je zadolžena za tole šlamastiko. Nate, oblecite si tole monduro. Tale vaš mali spektakel, v tem je velik potencial. Pa ta vaš imbecilni in topi pogled, v katerem je faktično moč razbrati nekaj, kar od daleč spominja na nedolžnost. Zdaj pa samo še nekaj, Švejk. Nekaj morate vedeti o meni. So stvari, ki jih pod nobenim pogojem ne trpim.

ŠVEJK: Prosim lepo, gospod kurat Katz, katere so te stvari?

KATZ: Vseh sedem grehov, ki maličijo češki značaj.

ŠVEJK: Kateri so to, gospod?

KATZ: Popivanje, hazardiranje, bigamija, kraja, sleparija, strahopetnost in še enkrat popivanje. Teh se ogibajte.

ŠVEJK: Da, gospod kurat Katz. Vse te grehe bom opustil.

KATZ: Potem pa bova midva, Švejk, vi in jaz, privedla vse te izgubljene ovce na Elizejske poljane kot jagnjeta Božja, ki jih peljejo v zakol. Vatikan se bo spet začel interesirati zame, vam rečem.

ŠVEJK: Da, gospod kurat Katz, do zadnjega diha bom vaš sluga pokorni.

One-man band zaigra kosmat kuplet. Bordel. Dub sedi za mizo s prostitutko. Prostor prečkajo prostitutke in njihove stranke. Lukáš sedi ob kvartopirski mizi in je edini trezen. Kurat Katz stopi iz spalnice popolnoma nag, le okoli vratu ima pasjo ovratnico in križ itd.

Prisede k omizju in začne kvartati z Lukášem.

V nadaljevanju partije zaigra najprej ves denar, nato pa še zapestno uro, očala in križ. Lukáš ga obere do golega. Partija se nadaljuje. Lukáš hoče pobrati, kar je priigral. Katz ga zaustavi in pokaže Švejku, naj stopi na mizo. Švejk ga uboga. Kvartopirca pokažeta karte. Katz spet izgubi.

KATZ: Švejk, kaj sem naredil? Zaigral sem vas pri kartah. Lahko me prekolnete. Lahko me pretepete, saj si to zaslužim. Zasvinjan sem od zla. Prosim vas, lepo vas prosim, da me ne hate tako gledati. Kot nedolžen otročiček, tega ne prenesem. Delajte, kar hočete, samo ne hajte me tako gledati.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, koliko sem pa vreden?

KATZ: Sto kron pa par krajcarjev plus – minus.

ŠVEJK: Danes sem dobil poračun za nazaj, gospod. Sto kron. Lahko vam posodim sto kron, da me boste odkupili.

KATZ: Sto kron? Zakaj pa niste takoj povedali? Pa vi ste angel usmiljenja, Švejk. Dajte mi teh sto kron pa bom vse priigral nazaj, boste videli.

ŠVEJK: Ampak pokorno javljam, gospod kurat Katz – KATZ *Lukášu*: Zmenjeno, oberlajtnant? Čutim, da bo sreča nocoj na moji strani.

Katz zaigra ves denar. Sprijaznjen z usodo pokaže Švejku, naj spleza na mizo. Spet izgubi. Vrže pogled proti Švejku.

Celo Božja dobrota ima svoje meje.

Katz odide. Tišina. Lukáš vstane. Švejk stopi na mizo in salutira. Pavza. Švejk stopi z mize in salutira. Lukáš se hoče usesti. Švejk mu odmakne stol. Lukáš se usede na Švejkovo roko. Lukáš začuti, da sedi na Švejkovi roki in vstane. Švejk mu znova odmakne stol. Lukáš sede, zgrmi po tleh, iztrga Švejku stol in sede nanj. Pavza. Švejk mu znova salutira.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod nadporočnik –

LUKÁŠ: – Lukáš. Nadporočnik Lukáš.

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš.

LUKÁŠ: Se nisva midva že –?

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš, na naborni komisiji. Ko se je korporal –

LUKÁŠ: – v stopalo.

ŠVEJK: Da, gospod. Z vsem sem kontent.

LUKÁŠ: Pa res ... No, kot kaže, sem vas pri kartah priigral za pucfleka.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod oberlajtnant Lukáš, da ste me res. Jaz sem tisti Švejk, ki ste ga priigrali in do zadnjega diha vam bom služil kot purš.

LUKÁŠ: Tudi prav. Ampak nekaj o meni si pa morate dobro zapomniti, Švejk, če bi mi radi služili kot pucflek, in sicer to, da sem strog, ampak pravičen. Zelo nerad kaznujem svoje može, a ne morem drugače, ker je od discipline odvisna moč vojske. Kajti brez discipline je vojska kot goba prašnica, ki jo veter nosi sem ter tja. *Pavza*. Da. Zelo nerad kaznujem svoje može. Bolj tisti tip človeka sem, ki reče: »Posluh, možje, nerad vas kaznujem, a ne morem drugače, kajti navsezadnje smo v vojski, vojska brez discipline pa je kot goba prašnica, ki jo ... < Take sorte človek sem. Me razumete?

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš, razumem vas. Vaš purš bom. Vi ste strogi, ampak pravični. Zvesto vam bom služil do zadnjega diha. Naj živi presvitli cesar Franc Jožef!

Pavza.

LUKÁŠ: Pa kakšnega to bebca mi je podtaknil Katz?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da uradnega bebca.

FUSNOTA *pride z vojaško čepico na glavi in salutira*:

Vojak Fusnota, gospod. Oficirski pucflek: oficirski pucflek, purš ali oficirski sluga je institucija prastarega izvora. Nobenega dvoma ni, da ga je imel že Aleksander Veliki. In kaj drugega je bil Don Kihotov Sančo Pansa, če ne pucflek?

V memoarih vojvode Alnavirskega piše, da je bil ta tako lačen, da je med obleganjem Toleda pojedel svojega vojaškega slugo s soljo. Pristavil je še to, da je imel zgoraj omenjeni pucflek mehko in sočno

meso, po okusu nekaj med piščancem in mulo. *Pavza*. Pucflek stare dobe je moral biti kreposten, resnicoljuben in pogumen. Sodobni pucflek pa je pretkani klečeplazec, ki si izmišljuje najbolj neverjetne metode, s katerimi svojemu gospodarju docela zagreni življenje. Kar pa zadeva gospodarje, ti nenehno bijejo notranji boj proti pucflekom in se v tovrstnih izčrpavajočih spopadih oklepajo vsakršnih sredstev, da bi ohranjali avtoriteto, za katero menijo, da jim pripada –

Lukáš zakašlja. Fusnota salutira in odide.

LUKÁŠ: Zdaj me pa poslušajte, Švejk. Že več kot ducat slug sem imel, ampak se nobeden ni dolgo obdržal. Čeprav ne pričakujem, da boste vi kaj boljši, sem vam pripravljen dati priložnost.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da je to zelo lepo od vas.

LUKÁŠ: Kot prvo, pravila. Predvsem morate vedeti, da na vsako nepoštenost reagiram s težo tone opeke. *Švejk opazi harškega kanarčka in angorsko mačko.*

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod oberlajtnant Lukáš –

LUKÁŠ: Kaj je že spet, Švejk?

ŠVEJK: Je to harški kanarček, gospod?

LUKÁŠ: Kaj? Ja, je, ja. Izredno rad imam svoje domače živali. Sploh živali na splošno.

ŠVEJK: Jaz tudi, gospod oberlajtnant Lukáš. Še posebej pse.

LUKÁŠ: Pa menda ne? No, potem pa le glejte, da boste moje domače živali tretirali z dolžnim spoštovanjem. Moj prejšnji pucflek jih je stradal in pretepal. Kje sem že ostal?

ŠVEJK: Pri resnicoljubnosti, gospod oberlajtnant Lukáš.

LUKÁŠ: Saj res, hvala vam. Hočem, da bi vedno govorili resnico. In brez negotovanja ubogali moje komande. Če vam rečem »skočite v ogenj«, morate skočiti v ogenj, pa če vas je volja ali ne.

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš, skočil bom v ogenj, če mi boste rekli, naj skočim v ogenj. Kar pa

se tiče laži, je to nekaj najhujšega, kar lahko človek stori, saj se bo takoj, ko se zlaže, začel zapletati, če bo po tem, ko se je zlagal, govoril resnico in bo začel izpodbijati svojo laž, tako da je edina pot iz zapletanja, da začne še bolj lagati, kar pa vodi samo še k dodatnemu zapletanju.

LUKÁŠ: Točno tako, Švejk, točno tako. Se pravi, da – ŠVEJK: V neki vasi blizu Pelhřimova je bil za učitelja mož po imenu Hajek in ta je lazil za hčerko logarja Špere. Logar ga je posvaril, da mu bo iz lovske puške pognal v rit ščetine s soljo, če ga bo samo enkrat zasačil v gozdu z dekletom. Učitelj pa mu je zatrdil, da ni niti zrna resnice v govoricah, da se sestaja z dotičnim dekletom, dokler ni nekoč, ko se je spet hotel sestati z dotičnim dekletom, da se bosta na skrivaj malo onegavila, če se tako izrazim, srečal logarja. Izgovarjal se je, da nabira rože. Naslednjič ga je logar znova zasačil, in takrat se je izgovarjal, da lovi govnače za uro prirodopisa. In nato še tretjič. Tistikrat pa je učitelja popadla panika in je rekel, da nastavlja pasti za divje zajce, v tistem pa ga je logar zgrabil in odgnal na orožniško postajo zaradi krivolova, in primer je prišel pred sodišče, od koder so učitelja poslali v arest, v katerem je umrl med izbruhom epidemije tifusa. Če bi bil prvič povedal po resnici, bi pa ne staknil drugega kot polno rit ščetin s soljo.

Pavza.

LUKÁŠ: Ja, ja, Švejk, hvala vam za to. Zdaj pa ... Samo še nekaj ... Včasih prihajajo k meni na obisk dame. Včasih katera ostane čez noč. V takšnem primeru nama morate zjutraj prinesiti kavo.

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš. Pokorno javljam, da zastopim, vseeno pa bi bilo morda dobro, če bi se zmenila, kolikokrat boste v tem primeru potrkali.

LUKÁŠ: ?

ŠVEJK: Preden bom vstopil v sobo s kavo. Nekoč sem si pripeljal domov neko damo, pa nama je

moja gospodinja prinesla kavo v posteljo, ne da bi potrkala, in to nalašč v trenutku, ko sva se res krasno onegavila, in naju je polila in poparila, tako da tiste dame nisem nikoli več videl. Pavza.

A rečeva trikrat?

LUKÁŠ: Prosim?

ŠVEJK: Da potrkate trikrat? Za kavo?

LUKÁŠ: Da, trikrat. Kakor boste rekli.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, bo to vse?

LUKÁŠ: Da. Ne. Ne vem. Zdaj se pa le spravite v red, Švejk. Že mogoče, da smo Čehi, ni pa treba, da to ves svet ve. Jaz pa grem vpoklicat nekaj novih rekrutov. Glejte, da bo stanovanje brezhibno čisto, ko se vrnem.

Švejk si opaše predpasnik in prične pospravljati stanovanje. Seznani mačko in kanarčka.

ŠVEJK: Mijav, muc, muc, muc. Mijav, mijav, mijav.

Mijav? Čiv, čiv, čiv, tiček. Čiv čiv? Mijav, mijav, mucica. Čiv?

HARŠKI KANARČEK: Kaj se pa gre ta bebec?

ANGORSKA MAČKA: Že mogoče, da je bebec, je pa tudi najin nadrejeni, in zaupati morava svojim nadrejenim, da vejo, kaj se grejo. V vojni smo. Nisi vedel?

ŠVEJK: Mijav, mucka. Čiv, čiv, tiček.

Mačka kanarčku odgrizne glavo. Vsa je oškropljena s krvjo.

ŠVEJK se zjezi na mačko: MIJAV! MIJAV! MIJAV!

MUCICA!

Angorska mačka se oddalji.

Lukáš bo vsak čas povečerjal. Glavna jed je majhna pečena ptica. Dvigne roko, češ da bi rad v miru pojedel.

LUKÁŠ: Izborno, Švejk, izborno. Prepelice nisem jedel, odkar se je vse to začelo. Mi niste hoteli nekaj povedati? Mačka in kanarček, ali kaj?

ŠVEJK: Pokorno javljam, da sem pomislil, kaj če bi ju probal spoprijateljiti. Seznaniti, da tako rečem. Potem pa ... potem je mačka ... Pravijo, da mačke zato ne marajo kanarčkov, ker niso muzikalne.

LUKÁŠ: Kaj ste naredili, Švejk?

ŠVEJK: Kot sem rekel, gospod oberlajtnant Lukáš, sem ju seznanil, če se smem tako izraziti, seznanil sem vašo mačko in kanarčka. In mačko grdo oštel, vam povem. Nisem pa ji dlake skrivil. Najbolje bo, sem si rekel, če počakam, da se boste vrnili in povečerjali in sami izrekli kazen.

ANGORSKA MAČKA: Mijav?

LUKÁŠ: Seznanili ste ju? Mačko in kanarčka? Pa kaj ste vi res popoln imbecil, Švejk?

ŠVEJK: Menda pa res, gospod oberlajtnant Lukáš.

Vsakič ko bi rad kaj popravil, gre vse narobe. Nekoč, ko sem bil še mlad ... Vam ni dobro, gospod?

LUKÁŠ: Ne, Švejk. Le da postanem vsakič, ko začnete plesti svoje štrene, čisto ... *Ošine okrvavljeno mačko.* >Vrnili in povečerjali?< Švejk, kje točno pa ste v tem letnem času staknili prepelico? Raje nič ne recite, nočem vedeti. Dolg dan z novimi kadeti imam za sabo. Jutri pa spet vse od začetka. Mislim, da bom moral –

ANGORSKA MAČKA: Mijav.

ŠVEJK: Kaj pa mačka, gospod?

LUKÁŠ: Mačka?

ŠVEJK: Kako jo boste kaznovali?

LUKÁŠ: S tremi dnevi samice.

ŠVEJK: Prav, gospod oberlajtnant Lukáš.

Lukáš gre bruhat.

ANGORSKA MAČKA v zaporu, prepeva:

A kdýž bylo pul noci,
voves z pytle vyskočí,
župajdíjáj, župajdá,
každá holka dá.

KATI: Tok, tok, tok. Tok, tok, tok.

Vrata se odprejo. Vstopi Kati, otovorjena s težkimi kovčki.

Odnosite jih v spalnico. Pozneje bom razpakirala.

ŠVEJK: Gospoda oberlajtnanta ni doma.

KATI: Ga bom pa počakala. Kaj zdaj, jih ne boste odnesli v spalnico?

ŠVEJK: Brez dovoljenja gospoda oberlajtnanta Lukáša ne smem storiti ničesar.

KATI: Jih bom pa sama odnesla.

ŠVEJK: Se pardoniram, ampak ne smete. Gospod oberlajtnant Lukáš mi je izrecno ukazal, da ne smem dovoliti neznanim personam, da bi njegovo stanovanje uporabljale za shranjevanje prtljage.

KATI: Neznana persona? Jaz? Jaz vendar ljubim Jindřicha, on pa ljubi mene.

ŠVEJK: Gospod oberlajtnant Lukáš me ni nič informiral o tovrstnih medsebojnih čustvih.

KATI: Kje pa je?

ŠVEJK: Zunaj.

KATI: V kadetnici?

ŠVEJK: To so zaupne vojaške informacije.

KATI: Zdaj me pa dobro poslušajte, vi, cepec ... Takoj mu boste odnesli to pismo, jaz pa bom počakala tukaj.

FUSNOTA: Fusnota: pismo. »Tvoj pucflek je vol, meni pa moj mož ni sposoben dajati tistega, kar potrebujem, zato sem sklenila, da se bom preselila k tebi. Tvoja Kati.«

ŠVEJK: Se pardoniram, ampak počakati ga boste morali na hodniku.

KATI: Prav, pa na hodniku.

ŠVEJK: Vključno s kufri.

KATI: Vol na kvadrat.

Čas teče.

ONE-MAN BAND: Tik tak. Tik tak.

ANGORSKA MAČKA:

A dá, a dá, a dá
a proč by nedala,
a dá ti dvě hubičky
na obě tvářičky.

ONE-MAN BAND: Tik tak. Živ dolgčas.

Švejk se vrne.

KATI: In?

ŠVEJK: Gospod oberlajtnant je odgovoril na vaše pismo.

KATI: Pokažite mi.

FUSNOTA: Fusnota: odgovor: »V službi do devetih zvečer. Prosim, počuti se kot doma. Reci mojemu pucfleku, naj bo olikan in obziren in da ti mora zadovoljiti vse želje. Dal sem mu tudi steklenico vina in cigarete. Jindfich.«

KATI: Hvala, Fusnota.

Kati da Fusnoti napitnino. Fusnota odide.

FUSNOTA: Milostljiva.

KATI Švejku: No, vojak, odnesite kufre v spalnico.

ŠVEJK: Jih boste pozneje razpakirali, milostljiva?

KATI: In odprite flašo.

ŠVEJK: Boste takoj izvolili kozarec, ali naj vas pustim, da si odpočijete, milostljiva?

KATI: Kje so cigarete?

ŠVEJK: Pri meni, milostljiva.

KATI: Prazna ptičja kletka? Čemu služi?

ŠVEJK: Pokorno javljam, milostljiva –

KATI: Znebite se je vendar.

ŠVEJK: Da, milostljiva.

KATI: Vojak?

ŠVEJK: Da, milostljiva?

KATI: Ognja bi, vojak.

ŠVEJK: Milostljiva?

KATI: Cigareto –

ANGORSKA MAČKA:

Župajdijá, župajdá,
každa holka dá!

A dá, a dá –

KATI: Kakšno strahovito dretje je pa to?

ŠVEJK: Mačka, milostljiva.

KATI: Zamašite ji gobec.

Švejk si sezuje nogavico in jo zatlači mački v gobec.

Ob devetih zvečer? Tako piše, ne?

ŠVEJK: Pokorno javljam, da tako piše.

KATI: Pa tudi to piše, da morate biti olikani in obzirni in mi zadovoljiti vse želje, kajne?

ŠVEJK: Pokorno javljam, milostljiva, da se mi zdi, da to piše.

KATI: Škornje dol. Hlače dol.

ŠVEJK: Da, milostljiva.

KATI: Ves dan sem že na poti, polno želja imam.

ŠVEJK: Pokorno javljam, milostljiva, ali želite, da vam jih zadovoljim?

Švejk jo zadovolji. Pride Lukáš. Zleze v posteljo na eni strani, medtem ko Švejk na drugi strani zleze iz nje. Čez čas Lukáš izmučen zleze iz postelje, Švejk pa se vrže nazaj vanjo itd.

Vsi pojejo:

KO ZORA RANO VSTANE
IN NOČ ODŽENE PROČ,
MI LJUB'CA SAPO VZAME,
ŽELI POLJUBČEK VROČ.
»POLJUBI ME MOČNO,
POLJUBI ME MOČNO, MOJ LJUBL.«

KO SONCE GRE PREK GORE,
JE V KAMRI ŠE TOPLO,
MI LJUB'CA VSE OD ZORE
ŠEPEČE NA UHO:
»POLIŽI ME SLADKO,
POLIŽI ME BRHKO, MOJ LJUBL.«

KO NOČ PRIŽIGA SVEČE,
ŠE ZMEROM SEM BREZ GAT,
MI LJUB'CA ZAŠEPEČE:
»A BOVA ŠE OD ZAD?
OD ZAD, OD ZAD, OD ZAD,
OD ZAD ME TI ZDAJ LJUBL.«

ONE-MAN BAND: Medtem ko je bila cesarsko-kraljeva vojska stisnjena v obroč v gozdovih Karpatov in jo je dan in noč zasipaval dež granat, ki je pokopal celotne bataljone, so se v vojnem svetu sestali vodilni vojaški strategi –

LUKÁŠ: No ...

ONE-MAN BAND: Tik tak.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod ... Prosim?

LUKÁŠ: Na mestu odmor, Švejk.

ŠVEJK: Sem si ga že vzela. Še bolj povesi ramena. Ampak vseeno hvala, gospod.

LUKÁŠ: Ste danes gospe Kati izpolnili vse želje?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod oberlajtnant Lukáš, da šestkrat.

LUKÁŠ: Jaz tudi. Kako shajate, zdaj ko je v stanovanju še milostljiva?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod oberlajtnant Lukáš, da sem zjeban.

LUKÁŠ: Jaz tudi. Hočem reči, kaj bi drugega. Hočem reči, tri tedne, za boga milega!

ONE-MAN BAND: Tiiiiiiiktaaaaaak.

LUKÁŠ: Kako dolgo se to že vleče! Celo večnost, se mi zdi.

ŠVEJK: Vojna je kruta ljubica.

LUKÁŠ: Raje bi bil v Karpatih, pa tudi če bi mi rit razneslo na koščke, medtem ko bi kopal grobove za svoje može, kot da moram zalivati ... že veste, kaj.

ŠVEJK: Njen vrtiček.

LUKÁŠ: Tako je. Kdaj se bo to nehalo? Med nama rečeno, veste, da vse bolj pogrešam svoje druge ... milostljive dame.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, kaj ko bi njen soprog, od katerega je pobegnila in ki jo išče, izvedel, kje se milostljiva nahaja – potom anonimnega telegrama, recimo – in bi prišel ponjo in jo odpeljal s seboj? Nekaj podobnega se je zgodilo nekemu mojemu prijatelju v Všenovih. Neka ženska je zapustila svojega moža in se vselila k njemu. Ne rečem, da je to isto, kajti v tistem primeru je kar sama poslala anonimni telegram soprogu, in ko jo je ta prišel iskat, je mojega prijatelja tako zelo skloftal. – V vašem primeru do tega sigurno ne bo prišlo, ker ste oficir – pa tudi če bi, bi bilo vredno nekaj udarcev po ksihtu.

ONE-MAN BAND: Tik tak.

LUKÁŠ: Mejdūš, Švejk, da to sploh ni slaba ideja, sploh pa ne za notoričnega bebca.

ONE-MAN BAND: Cin, cin, cin.

KATI: Fanta!

ŠVEJK: Telegram grem oddat.

LUKÁŠ: Ne, Švejk, vi poskrbite za gospo Kati. Jaz bom pa za telegram.

KATI: Me nista slišala, fanta?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da je prinašanje in odnašanje pošte moja dolžnost.

LUKÁŠ: Vaša dolžnost, vojak, je, da ste danes v prvi bojni liniji.

KATI: Katerikoli od vaju! Takoj!

ŠVEJK *si slači hlače*: Pokorno javljam, milostljiva, že grem. Naj živi presvitli cesar Franc Jožef!

Lukáš odide. Švejk se vrne v posteljo.

ONE-MAN BAND: Medtem ko je obzorje na vseh frontah žarelo od vasi v plamenih in se je cesarstvo šibilo pod dežjem granat in rafali krogel, je bil vsaj za peščico vojakov na vidiku konec ene bitke.

Lukáš se vrne s steklenico šampanjca in jo hiti odpirat.

LUKÁŠ: Čisto dostojen možak, tale njen soprog, ni res? Če le ne bi bil toliko tvezel o vplivu vojne na njegovo gumarsko podjetje ... Saj vas ni preveč bolelo, Švejk, kajne?

ŠVEJK *se prikaže s podplutimi očesi*: Pokorno javljam, gospod, da sem čisto kontent.

LUKÁŠ: Vam pa rečem, da pri najboljši volji ne zastopim, kako je lahko pomislil, da ga je Kati zapustila zaradi vas! *Pavza. Švejku ponudi kozarec šampanjca.* Na dobre stare čase!

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, na dobre stare čase.

LUKÁŠ: Veste, Švejk, da sem se malce zamislil? Mogoče bi bil pa pes vseeno bolj primeren družabnik za samskega gospoda, kakršen sem jaz? Niste rekli, da se kar spoznate na pse?

V parku.

VODIČKA: Ha-ha-ha, vojaček. Tega filma pa ne bojo videli, da bi se dal jaz zvleči v to šlamastiko. Da bi se boril za Avstrijce pa za te preklete Madžare? Ti

rečem, Švejk, da to niso ljudje, Švejk. Madžari niso ljudje, ampak zverine.

ŠVEJK: Je že kaj na vidiku?

VODIČKA: Zverine! Pa njihove babe tudi. Čeprav namazane pa so z vsemi žavbami, to pa ja.

ŠVEJK: Je to ona?

VODIČKA: Brez panike, Švejk. Bo že prišla. Pred par dnevi sem zvečer v Vinohradyju spoznal neko Madžarko in jo povabil na ples. In kaj mi odgovori, mrha? Da ne. Da se ji niti malo ne dopadem. Nato jo skloftam po ksihtu ... in kaj se zgodi potem? Me ne naskočita v trenutku njen oče in brat, pa še vsi strici povrh? Sama sreča, da sem bil skupaj z nekaj kameradi iz Vršovic. Nazadnje smo morali namlatiti najmanj pet familij. Preklete zverine hudičeve!

ŠVEJK: Bo že kaj s tem psom, Vodička? Moj oberlajtnant je –

VODIČKA: Ti nisem že povedal? Vsak dan, en četrt čez, pride po Havličkovem trgu služkinja in vstopi skozi vrata v park, in ko je enkrat tam, kjer ti zdaj stojiš, spusti pinča s povodca in se usede približno tja, kjer stoji tista klop. Poglej no, saj je že tam, mrha. Šcene pa tudi. Si pripravljen? Jaz se bom pobrigal za cucka, ti pa – saj veš, kako gre to.

Vodička se oddaljuje, v roki mu binglja kos mesa.

SLUŽKINJA: Teci, Cesarica, steci se igrat.

CESARICA: Hov-hov.

SLUŽKINJA *Cesarici*: Pa da ne boš predolgo. Še do drogerista Ferdinanda moram, preden bo zaprl.

CESARICA: Hov-hov.

ŠVEJK: Se pardoniram, gospodična, bi mi lahko prosim povedali, kako se pride v Žižkov?

SLUŽKINJA: Kako, prosim?

ŠVEJK: V Žižkov. Pred kratkim so me premestili v Prago. S kmetov sem. Vi tudi niste iz Prage, ne?

SLUŽKINJA: Ne, nisem. Cesarica! Oprostite, kaj ste rekli?

ŠVEJK: Od kod ste doma, sem vas vprašal.

SLUŽKINJA: Oh, iz Vodnjan.

ŠVEJK: Iz Vodnjan! Če pa to ni nenavadno. Veste, da sva praktično soseda.

SLUŽKINJA: A da sva? Vaš obraz se mi ne –

ŠVEJK: Sam sem sicer po rodu iz Protivína.

SLUŽKINJA: Kaj res? Potem sva pa res soseda.

ŠVEJK: Kdo bi si mislil?

CESARICA: Hov. Hov.

SLUŽKINJA: Iz Protivína? Tam je na trgu mesar Pejchar. Ga poznate?

ŠVEJK: Kako ga ne bi poznal, saj je moj brat.

SLUŽKINJA: Pa menda niste en od Jareševih sinov?

ŠVEJK: Seveda sem.

SLUŽKINJA: Jareš je svoje čase razvažal pivo.

ŠVEJK: Saj ga še zmeraj.

SLUŽKINJA: Pa saj mora biti že čez devetdeset.

ŠVEJK: Lenoba slabi, delo krepi, je zmeraj pravil.

SLUŽKINJA: Zelo me je veselilo, da sem izvedela, kaj je doma novega, ampak zdaj pa res moram naprej. Cesarica!

ŠVEJK: Da, da, se razume.

SLUŽKINJA: Cesarica!? Ja, kje pa si?

ŠVEJK: Vem, kakšni so psi. No, vseeno vam najlepša hvala. Tudi jaz moram naprej.

SLUŽKINJA: Pa saj vam sploh še nisem povedala, kako se pride v Žižkov.

ŠVEJK: Pa res. Sem pa res osel.

SLUŽKINJA: S trojko. Pri vznožju grajskih stopnic.

ŠVEJK: Tramvaj številka tri. Grajske stopnice. Najlepša hvala.

SLUŽKINJA: Ni za kaj. Cesarica! Cesarica!

ONE-MAN BAND: Cin, cin! Vsi gor za Žižkov.

Prikaže se Vodička in vleče za sabo Cesarico na povodcu.

CESARICA: Hov, hov.

VODIČKA: Prekleti zverini sem moral dati tri dni stara jetra, ki sem jih zase šparal za večerjo.

Cesarica zarenči.

VODIČKA: Kuš, ali pa te bom na gobec.

ŠVEJK: Na, Vodička, tu imaš deset kron. Da si boš kupil eno fejest večerjo.

VODIČKA: Hvala, vojaček. Lepo se imej v vojni. Mene pa v tej šlamastiki ne bojo videli, ti rečem, da ne.

CESARICA: Hov?

ŠVEJK: Zdaj me pa poslušaj, punca, ker bi ti rad povedal eno štorijo. Nekoč je živela krasna psička po imenu Cesarica. Stanovala je v veliki hiši s služkinjo in bog ve, s kom še vse. Dokler ni nekega dne mimo prišel tujec in jo odpeljal v vojsko, kjer je postala zvesta spremljevalka nekega oberlajtnanta in dobila ime ... Krasotica. Nikoli se ni pritoževala ali mislila na svoje prejšnje življenje, kajti v vojski pustiš svoje prejšnje življenje daleč za seboj in misliš samo še na svoje nadrejene. Si me zastopila? In potem so Krasotica in oberlajtnant in oberlajtnantov purš živeli srečno do konca svojih dni. Vuf, vuf? Kajti če dobro pomisliš, je bil vsak vojak enkrat ukraden od doma. Vuf?

CESARICA: Hov.

FUSNOTA *pride in salutira*: Psičkin pogled na dogodke, ki so sledili. Oberlajtnant Lukáš pride domov iz kadetnice in je predstavljen svoji novi gostji.

LUKÁŠ: Vuf, vuf-vuf, Švejk, vuf-vuf.

ŠVEJK: Hov-hov, hov, Lukáš, hov-hov, Krasotica.

LUKÁŠ *očarano*: Vuf, vuf vuf vuf vuf vuf vuf vuf, Švejk, vuf vuf.

ŠVEJK: Hov hov hov, Lukáš, hov.

LUKÁŠ: Vuf?

ŠVEJK: Hov hov.

LUKÁŠ: Vuf! Krasotica! Krasotica! Vuf-vuf, Krasotica. *Cesarica hoče kopulirati z Lukáševo nogo.*

Vuf vuf, Švejk!

ŠVEJK: Hov, hov hov, Lukáš.

LUKÁŠ: Vuf, Švejk!

ŠVEJK: Kuš, hov, hov!

Švejk kresne Cesarico po glavi.

FUSNOTA: Oberlajtnant Lukáš in dobri vojak Švejk peljeta svojo novo prijateljico na sprehod.

V parku. Švejk in Lukáš sprehajata Cesarico. Kadita cigare in sta nadvse prijateljsko razpoložena.

LUKÁŠ: Vuf vuf vuf vuf vuf vuf, Švejk?

FUSNOTA: Oberlajtnant Lukáš pobara dobrega vojaka Švejka o njegovem otroštvu.

ŠVEJK *vse bolj razburjeno*: Hov hov –

FUSNOTA: In Švejk pove oberlajtnantu, da mu je mama, ko je bil star komaj tri leta–

LUKÁŠ *Fusnoti*: VUF-VUF, Fusnota, vuf!

Fusnota se cvileč oddaljuje.

LUKÁŠ: Vuf, Švejk.

ŠVEJK *sklene v solzah*: Hov hov, Lukáš, hov.

LUKÁŠ *mu ponudi robček*: Vuf vuf, Švejk.

ŠVEJK: Hov hov, Lukáš, hov.

LUKÁŠ: Vuf?

ŠVEJK *postopoma vse bolj vedro*: Hov hov, Lukáš, hov.

LUKÁŠ: Ha ha, Švejk, vuf. Vuf, vuf, Švejk.

Pride polkovnik Kraus.

KRAUS *zarenči*: Grrr!

LUKÁŠ: Vuf? Gulp!

KRAUS: Grrr grrr grrr, Lukáš?

LUKÁŠ: Vuf, vuf vuf vuf, vuf, polkovnik Kraus. *Se slini.*

KRAUS: Hov. Hov, Kraus.

LUKÁŠ: Vuf vuf vuf vuf vuf vuf, Krasotica, vuf vuf vuf vuf vuf vuf vuf. *Zacvili.* Vuf, Kraus.

KRAUS: Grrr grrr grrr grrr grrr grrr, Cesarica!
 Grrr grrr grrr grrr grrr grrr grrr grrr grrr grrr,
 Cesarica! Cesarica, grrr grrr grrr grrr grrr, Lukáš!
 Grrr grrr grrr grrr grrr grrr grrr grrr grrr grrr,
 LUKÁŠ. Hov! Hov hov hov, Krasotica! Hov,
 Cesarica! Hov hov hov hov hov hov hov hov hov
 hov hov hov hov hov hov hov hov hov HOV HOV
 HOV HOV HOV! *Začne se peniti okoli ust.*
 LUKÁŠ: Vuf, vuf vuf, oberst Kraus. Vuf, Švejk, oberst
 Kraus.
 ŠVEJK: Vuf, Lukáš.
 KRAUS: HOV, HOV, HOV. Moja, moja, Cesarica!
 CESARICA *veselo kopulira z noge polkovnika Krausa:*
 Mlask, mlask, papači.
Polkovnik Kraus odide s Cesarico. Tišina.
 ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod ...
Tišina.
 Mogoče ne zna več tako dobro lajati.
 LUKÁŠ: Da ne bi, Švejk, da si ne bi niti drznili kaj reči!
Pavza. Veste, Švejk, kaj ste vi?
 ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da ne. Ne vem.
 LUKÁŠ: Popolni in notorični bebec ste. Vseh bebecv
 bebec.
 ŠVEJK: Da, gospod, vem, da sem.
 LUKÁŠ: Samo nekaj mi povejte, Švejk. Ste tega psa
 ukradli?
 ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da ga nisem.
 LUKÁŠ: Ne lažite mi. Ste vedeli, da je bil pes ukraden?
 ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da sem vedel.
 LUKÁŠ: Ježešmarija in Himmelherrgott! Ustreliti
 vas bom dal, vi, popolni in notorični bebec, vseh
 bebecv bebec. Enkrat za vselej mi že nehajte igrati
 bebca.
 ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da tega pa ne morem.
 LUKÁŠ: Pa zakaj, za boga milega, ste mi prinesli
 ukradenega psa?
 ŠVEJK: Ker sem vas hotel razveseliti.
 LUKÁŠ: Niste videli oberstovega oglasa v časopisu?
 ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da sem ga.

LUKÁŠ: Pa?
 ŠVEJK: Pomislil sem, da opis skoraj srhljivo ustreza
 Krasotici.
 LUKÁŠ: Cesarici, vol zarukani! Cesarici!
 ŠVEJK: Nekoč sem poznal moža po imenu Božetěch
 iz Košic, ki je bogatašem kradel pse in jih, potem
 ko je videl male oglase v časopisu, vrnil in pobral
 denarno nagrado. *Pavza.* Enkrat pa je ukradel
 enega res hudobnega majhnega pudlja, ki mu je
 doma iz čiste žlehtnobe vse pogrizel, a kar je bilo
 še huje: naj je še tako dolgo čakal, ni njegov lastnik
 dal nobenega oglasa v časopis. Tako je Božetěch
 sklenil, da bo kar sam dal oglas, da je našel takega in
 takega psa, in veste, da ni dolgo trajalo, ko se je pri
 njem oglašil neki imenitni gospod, da bo odpeljal
 tisto ščene. Božetěchu je povedal, da ni hotel tratiti
 časa s tem, da bi dal oglas, ker da nima nobene vere
 več v človeško poštenje, ampak zdaj pa, ko vidi, da
 še zmeraj obstajajo poštenjaki, je znova začutil vero
 v ljudi in mu bo v znak hvaležnosti podaril knjigo
 o sobnih rastlinah. Božetěch pa je v tistem pograbil
 pudlja s tal in kresnil z njim imenitnega gospoda
 po buči. Tistikrat je bilo zadnjikrat, da je ukradel
 kakega psa. Lahko bi rekli, da je tudi on izgubil vero
 v človeško poštenje.

Tišina.
 LUKÁŠ: Se vi mogoče kdaj pogledate v ogledalo, Švejk?
 ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da se ne, če se le da.
 Zmeraj izgledam nekoliko neravnovesen.
 LUKÁŠ: Neravnovesen? Pa vi ste deklinacija matere
 narave! Kako sploh držite sami s sabo?
 ŠVEJK: Zelo težko, gospod.
 LUKÁŠ: Če vam je kaj v tolažbo, je zelo verjetno, da
 vam ne bo več dolgo treba. Oberst Kraus naju bo
 dal najbrž oba ustreliti. Če bova imela srečo.
Kolona korakajočih vojakov.
 VSI *pojejo:*
 SOLDAT SE SMRTI NIČ NI BAL,
 ŠE SOLZE GRENKE NI OBRISAL.

LUKÁŠ *Krausu:* Pokorno javljam, da sem se zglasil pri
 vas, kot ste mi ukazali včeraj v parku.
Pavza.
 KRAUS: Moja psica je ruinirana, odkar je bila pri vas.
 Noče jesti.
 LUKÁŠ: Ste poskušali s tri dni starimi jetri, gospod?
 KRAUS: Kaj če sem poskušal? Ne, nisem. Poslušajte
 me, Lukáš, pazite se, da ne bo vse skupaj za vas še
 dosti huje, kot je že.
 LUKÁŠ: Bom, gospod.
 KRAUS: Razmišljal sem, na dolgo in široko sem
 razmišljal, oberlajtnant, kako naj naredim konec
 tovrstnim tatvinam in šopirjenju s psi, ki so
 last nadrejenih oficirjev in sklenil, da vas bom
 nemudoma premestil v enaindevetdeseti regiment.
 Poveljstvo oboroženih sil nas je obvestilo, da
 jih v enaindevetdesetem regimentu pesti hudo
 pomanjkanje oficirjev. To pa zato, ker so jim že
 vse pobili! Šli boste direktno v Budjevojice, kjer se
 zbirajo maršbataljoni za galicijsko fronto, na kateri
 se boste, če bo sreča na moji strani, tudi vi znašli
 v ne tako daljni prihodnosti. Vlak za Budjevojice
 odpelje ob šesti uri.

Polkovnik Kraus besno odvihra.
V tistem pride Švejk, ki se šibi pod težo prtljage.
 VSI *pojejo:*

ZADEL GA STRAŠEN JE RAFAL,
 GA V VEČNOST JE ODPISAL.
 ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod.
 LUKÁŠ: Veste, Švejk, v življenju mi je šlo dobro, vse
 dokler niste vanj vstopili vi. Službo v kadetnici
 imam, pa razne družabne klube imam in svoje
 dame imam. Popolnoma kontent sem bil. Zdaj pa
 marš na fronto. Ste veseli?
 ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da sem.
 LUKÁŠ: Da ste?!
 ŠVEJK: Najveličastnejši dan v najinem življenju
 bo, ko bova spustila dušo za njegovo cesarsko
 visokost.

ONE-MAN BAND: Ding-ding-ding-ding. Vlak za
 Budjevojice odpelje s šestega perona.
 VSI *pojejo:*
 SO FANTJE BRIDKO ZAIHTELI,
 NA RAME TRUPLJO DVIGNILI,
 MEDALJO ZADNJO MU PRIPELI,
 CESARJU V ČAST OBMOLKNILI.
 RATATATA, RATATATA, RATATATA.
*Vlak poln vojakov počasi speljuje. Švejk in Lukáš sedita
 v kupeju.*
 ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da samo enega.
 VSI: RATATATA, RATATATA, RATATATA.
 ŠVEJK: Hočem reči, toliko barab se klati po železniških
 postajah, da sva lahko samo vesela, ker nama niso
 ukradli vseh kufrov.
 VSI: RATATATA, RATATATA, RATATATA.
 ŠVEJK: Čeprav ne zastopim, kdaj so sploh imeli
 priložnost, da so ga ukradli. Od trenutka, ko sva
 zapustila vaš kvartir, kufrov nisem spustil izpred oči.
 VSI: RATATATA, RATATATA, RATATATA.
 ŠVEJK: Razen ko sem šel odtočit.
 VSI: RATATATA, RATATATA, RATATATA.
 ŠVEJK: Ker pa nisem imel krajcarja za pisoar, vi pa
 mi ga niste hoteli posoditi zaradi tiste šlamparije
 s psico, sem si moral krajcar izposoditi od slepega
 harmonikarja ... In potem sem moral še enkrat
 nazaj v pisoar ... Lahko da so ga ravno v tistem času
 ukradli. Samo da dobijo priložnost, kaj priložnost,
 pol priložnosti! Pred dvema letoma sem prebral,
 da so neki ženski ukradli otroški voziček z otrokom
 vred. Dojenčka so pa pustili na pragu policijskega
 komisariata, preden so voziček odpeljali
 v zastavljalnico. Mater pa so aretirali, ker je
 zapustila otroka. Dve leti je dobila.
 VSI: RATATATA, RATATATA, RATATATA.
 LUKÁŠ: Me res nikoli ne boste nehali moriti s svojimi
 prekletimi štorijami? Nobenega smisla nima, da se
 trudite, Švejk. Vem, kaj bi radi. Ampak nikoli več se
 ne bom pogovarjal z vami.

ŠVEJK: Vsaj glede tega se ne sekirajte, gospod oberlajtnant Lukáš, ker ni bilo nič dragocenega v tistem kufru. Samo ogledalo iz dnevne sobe pa obešalnik za klobuke iz veže – in oboje je bilo last stanodajalca. Nič se ne sekirajte, gospod oberlajtnant Lukáš, ker sem se pogodil z njim. Da mu bova vse vrnila, sem mu rekel, ko se bova vrnila s fronte. V Rusiji bo vse polno ogledal in obešalnikov za klobuke, samo da bomo okupirali kako mesto –

LUKÁŠ: Vsaj enkrat molčite, vol zaručani.

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš.

VSI: RATATATA, RATATATA, RATATATA.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod oberlajtnant Lukáš, a veste, da sem dostikrat razmišljal o zasilni bremzi? Ste tudi vi že kdaj razmišljali o zasilni bremzi? Reči hočem, vem, da človek lahko vidi zasilno bremzo na vsakem vlaku – pa tudi napis »potegni v sili« – ampak zanima pa me, če ste že kdaj videli kako zasilno bremzo, ki bi delovala? Mislite, da res delujejo? ... Večkrat pomislim, če niso tu samo zaradi lepšega. In da vlivajo potnikom lažen občutek varnosti. Vidite? Pravkar sem se je dotaknil, pa nič! Poglejte, tudi če močno potegnem, se nič ne zgodi. Tudi če potegnem z vso silo, močno dvomim, da –

VSI: Škrriiiiiipp!

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da zasilna bremza deluje.

LUKÁŠ: Švejk!

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš?

VSI: RATATATA, RATATATA, RATATATA.

LUKÁŠ: Zakaj bi mi radi uničili življenje, Švejk?

ŠVEJK: Ne sekirajte se, gospod, globa znaša samo štirideset kron.

LUKÁŠ: Upam, da imate štirideset kron.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da jih nimam.

LUKÁŠ: Boste pač morali peš do Budjeovic. Poberite se, takoj ven, vi, vol, ven in pot pod noge. Kar se mene tiče, marš do fronte.

ŠVEJK: Da, oberlajtnant Lukáš. Peš grem.

Vlak odpelje. Švejk ostane sam. Prižge si pipo.

Zapoje.

KO SOLDATI ODMAŠIRAJO,
HLADNI ČAKAJO SPOMINI,
SOLZE ŽENE SI OTIRAJO,
KDO ODSLEJ BO LEGAL Z NJIMI?

Tema!

DRUGO DEJANJE

One-man band navija gramofon. Ista patriotična srednjeevropska muzika iz obdobja 1910–20 kot na začetku prvega dejanja.

ONE-MAN BAND:

Arma virumque cano – o orožju in možu pojem – da Švejk, heroj, se bo priključil bojem, da k polku slavnemu ne zamudi, gnani od usode, ne odlašaj, pohiti; četudi usoda mu nameni smrt, junak naš ni za hip potr, odločno jo na fronto maha, že polk svoj išče brez predaha. Plošča zahrešči in preskoči. Kot Ksenofon v davnih časih je zablodil, zašel med Perzijce na vojno stran, brez kompasa, vodnika, sam je hodil, Egejcem srečno vrnil se v bran. »Talasa! Talasa!« vzkliknil je presrečen, saj dolge anabaze je bil odrešen. Plošča zahrešči in preskoči. Tako zdaj Švejk koraka naokrog, da najde oberlajtnanta in polk.

STARA ŽENICA: Bogdaj, soldat, kam si namenjen?

ŠVEJK: V Budjeovice, mamca, k svojemu regimentu.

STARA ŽENICA: Če je tako, pa ta pot ne bo prava, soldat, tod vodi pot samo v Klatov.

ŠVEJK: Jaz pa mislim, da se pride v Budjeovice tudi iz Klatova.

STARA ŽENICA: Več takih cepcev je že šlo tod mimo.

En je šel peš vse do Klatova. Čez teden dni so ga pa iskali žandarji. Moji nečakinji je pisal s fronte, da so mu odrezali obe nogi. Poslušaj moj nasvet, soldat, in pojdi raje mimo Radomyšla. Tam ni nobenih žandarjev. Na, en krompir imam zate.

ŠVEJK: Hvala, mamca.

STARA ŽENICA: Bog ti požegnaj.

ONE-MAN BAND:

Iskal je pot na vzhod, zahod, to Švejkov bil je dolg pohod, na cilj pač pride okrog vogla, saj ve, da zemlja je okrogla.

Hreščanje.

Putim, Květov, Strakonice, cesta gre v Budjeovice.

GLAS V TEMI: Halt, kdo je?

ŠVEJK: Jaz, Švejk.

GLAS: Regiment? Kam si namenjen?

ŠVEJK: Pokorno javljam, da sem iz enaindevetdesetega. V Budjeovice sem namenjen.

GLAS: Čemú, v imenu Janeza Nepomuka, si pa namenjen tja?

ŠVEJK: Pokorno javljam, ker je tam moj oberlajtnant.

Glasovi se zakrohotaajo.

GLAS: V Budjeovice gre k svojemu oberlajtnantu.

Glasovi se gromko zakrohotaajo.

ŠVEJK: Njegov purš sem, prisegel sem, da mu bom služil do zadnjega diha.

GLAS: Da nisi slučajno bebec?

ŠVEJK: Sem, ja.

GLAS: Mi smo dezerterji iz petintridesetega artilerijskega. V Štěkno smo namenjeni. Boruslav ima tam teto. Pošlji svojega oberlajtnanta v rit, z nami pojdi.

ONE-MAN BAND:

Soldate sreča vmes pobegle, granate niso njih dosegle, za svojega so Švejka vzeli, pri tem močno so se ušтели, naprej se Švejkju je mudilo, zato odkloni njih vabilo.

Hreščanje.

Nerad bi srečal kak šrapnel, ki glavo brihtno bi mu snel, zato jo mahne kar naprej,

prišel bo srečno prek vseh mej.
Malčín, Cízová, Putim, Strakonice,
na dolgi poti v Budjevojice.

DEVICA MARIJA: Kam si namenjen, sin moj?

ŠVEJK: V Budjevojice, Sveta Mati Božja.

DEVICA MARIJA: Tu že ne boš prišel tja. Ta pot vodi samo v Vráž.

ŠVEJK: Mislim sem, da se pride v Budjevojice tudi iz Vráža.

DEVICA MARIJA: Več takih cepcev je že šlo tu mimo.

Zdaj so že vsi mrtvi. Saj bi ti dala krompir, ampak so mi vojaki vse pokradli.

ŠVEJK: Bog vam požegnaj.

DEVICA MARIJA: On?! *Pljune in odide.*

ONE-MAN BAND:

Na sever jug, zdaj pelje cesta,
ga vodi zdrava pamet zvesta,
bolj ko tava Švejk že naokrog, –

Plošča zahrešči in preskoči.

je krog s krogom bolj širok.

GLAS IZ TEME: Halt, kdo je?

ŠVEJK: Jaz, Švejk.

GLAS: Kam si namenjen?

ŠVEJK: V Budjevojice.

Glasovi se zasmejejo.

GLAS: V Budjevojice je namenjen. Čemú, v imenu Venčeslava, pa si namenjen tja?

ŠVEJK: K svojemu oberlajtnantu grem. Prisegel sem, da mu bom služil. Moj prijatelj je.

Glasovi se gromko zasmejejo.

ONE-MAN BAND:

Ni Švejku prvič mislit dalo,
da strmo le navzdol gre pot,
ujet v začarano spiralo
je na krtini našel kot;
razmisli in počaka malo,
da zora spet obsije svod.

Svetloba predre temo z angelskim zborom.

SODNIK: Se počutite zdravega, gospod Švejk?

ŠVEJK: Da, vaša milost, čeprav se bojim, da spanje v obcestnih grabnih ne koristi moji revmi, pa še to bi dodal, da so se mi ponovile moje večne težave.

SODNIK: Začarani krog?

ŠVEJK: Da, vaša milost. Izgleda, da ne morem iz njega.

SODNIK: Dobro morate premisliti, kaj ste počeli, pa boste lahko ugotovili, kje ste ravnali napak.

ŠVEJK: Da, vaša milost, ampak saj ne počnem drugega, kot da poskušam priti v Budjevojice.

SODNIK: Kakšno obliko navigacije pa uporabljate?

ŠVEJK: Svojim instinktom sledim.

SODNIK: Že mora biti nekaj narobe z vašimi instinkti.

ŠVEJK: Hočete reči, da bi moral, če hočem priti v Budjevojice, kreniti v obratno smer od tiste, v kateri mislim, da so Budjevojice?

SODNIK: Tako nekako.

ŠVEJK: Hvala, vaša milost. Hvala vam, vaša milost.

ONE-MAN BAND:

Tako naš Švejk je premeteni,
kot bister, a norčav otrok,
na poti svoji nehoteni
razklenil nje začaran krog,
v hipu tavanje končal,
usodi svoji ubežal.

Fusnota streže pijačo oberstu Schröderju, oberlajtnantu Lukášu in lajtnantu Kretschmannu.

FUSNOTA: Medtem v oficirski menzi v Budjejoicah najbistrejši umi cesarskih oboroženih sil razpravljajo o znamenitem ravsu.

SCHRÖDER: Hvala, Fusnota.

Fusnota odide.

Jutri torej. Jutri se začne znameniti ravs!

KRETSCHMANN: Tisti pogled, gospodje, je res veličasten, ko krogle žvižgajo in skačejo vojaki iz strelskih grabnov in cepajo kot muhe v ribezovo marmelado. Tako je bilo v Srbiji. Hura, vpijejo, ko jurišajo na sovraga, ročne granate so pripravljene, bajoneti nasajeni, krogle žvižgajo, brenčijo in

pokajo okoli ušes. Hura, zavpije soldat, ko skoči kvišku in ga raznese na koščke. Hura, zavpijejo njegovi tovariši, ko se plazijo pod bodečo žico, a jih med prebojem zaustavi škropotajoči ka-ka-ka-ka havbic. Hura, tuli sovražnik. Oficir pade. Hura, hura, tulijo možje, ki cepajo drug za drugim v blato kot muhe v ribezovo marmelado. Hura, hura, hura! Se pardoniram, oberst Schröder, zdi se mi, da sem se ga malo nacedil.

SCHRÖDER: Sam osebno sem sicer imel v mislih veličastni kavs, ki si ga nameravam privoščiti z ogrskimi cipami v Budimpešti, Kretschmann.

KRETSCHMANN: Da, gospod oberst Schröder.

SCHRÖDER: Ni tako, Lukáš? Da je ni čez Madžarko?

LUKÁŠ: Ni je, oberst Schröder.

SCHRÖDER: Razen dveh Madžark.

Schröder se gromko zakrohota.

LUKÁŠ: Da, gospod oberst Schröder.

SCHRÖDER: Krščen Jezus, kakšne nam to nevretenčarje zadnje čase podtikajo za oficirje! Nobenih sokov, nobenih moških sokov. Sploh ne vem, kaj bi rekel ... Kaj pa tisti vaš pucflek, Lukáš, se je že prikazal?

LUKÁŠ: Ne, gospod oberst Schröder, ni se.

SCHRÖDER: Dajte ga že enkrat evidentirati v rubriko »pogrešan v boju«.

LUKÁŠ: Če pa sploh še nismo zapustili Češke.

SCHRÖDER: Naj gre v rit. Jutri odmarširamo in pred tem res ne smemo ničesar pustiti nedokončanega. Vojska je vojska.

LUKÁŠ: Da, gospod oberst Schröder.

SCHRÖDER: Ubijte ga že enkrat. Reke so visoke v tem letnem času. Utopite ga.

KRETSCHMANN: Hura! Hura!

LUKÁŠ: Rade volje, gospod, če bi vedel, da je tako preprosto.

Pride Švejk.

SCHRÖDER: Pa kaj je z vami, Lukáš? Ste zagledali duha?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da sem se vrnil ...

Pokorno javljam, gospod oberlajtnant Lukáš, da sem to jaz.

SCHRÖDER: Kdo je to, Lukáš?

LUKÁŠ: To je on, gospod. To je Švejk.

SCHRÖDER: Tretjega dne je vstal. Moža, ki je bil rojen, da bo visel, utopiti se ne da, eh, Lukáš?

LUKÁŠ: Niste mogli priti en dan pozneje, en ubogi dan pozneje, da bi vas imeli za padlega in bi jaz lahko ves vesel in srečen sam odmarširal na fronto?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da se pardoniram.

Če bi bil vedel, kako zelo si želite, da bi bil mrtev, bi prišel jutri in bil mrtev –

LUKÁŠ: Če vas že ne morem ubiti, Švejk, vas bom pa vtaknil v regimentni arest zaradi dezertstva.

ŠVEJK: Prav, gospod. Ampak pokorno javljam, da sem dezertiral samo zato, da bi se lahko vrnil k svojemu regimentu.

LUKÁŠ: Ne začenjajte znova, Švejk, s temi svojimi oslarijami. Dobro veste, da sem bil zmeraj pravičen. Strog, ampak pravičen. Nekateri menijo, da celo preveč pravičen. Že zdavnaj bi bil povišan, če bi bil manj pravičen. Ampak vi pa mi resnično polnite glavo z najbolj zločinskimi mislimi. Kako sva lahko tako dolgo zdržala skupaj, ne da bi vas zadavil? Kaj bi se zgodilo, če bi vas zadavil? Nič. Medaljo bi si zaslužil.

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš, res si zaslužite medaljo. Spomnim se nekega hauptmana v našem regimentu, ko sem bil pri vojakih, ki je ustrelil ženo in bil odlikovan.

LUKÁŠ: Ne začenjajte spet, Švejk, nočem vas več poslušati! Res vas nočem več poslušati! Oberst Schröder, na kolenih vas prosim, da zaprete tega moža v regimentni arest zaradi dezertstva.

SCHRÖDER: Pridite sem, vojak.

ŠVEJK: Da, gospod oberst Schröder.

SCHRÖDER: Oberlajtnant Lukáš mi je povedal, da ste bebec. Ste res bebec?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da sem bebec.

SCHRÖDER: Poslušajte, oberlajtnant, v skladu z vojaško disciplino je dolžnost vsakega oficirja, da si vzgoji svojega pucfleka. Če ste si izbrali takega bebca, morate pač trpeti posledice.

LUKÁŠ: Ampak jaz si ga nisem izbral, gospod, temveč sem ga priigrjal pri kartah.

SCHRÖDER: Kaj ste rekli, Lukáš?

LUKÁŠ: Pri kartah sem ga priigrjal.

SCHRÖDER: Pa menda si ne domišljate, da ste nekakšen Mefistofel, ki kocka za človeške duše?

LUKÁŠ: Ne, si ne, gospod oberst Schröder.

SCHRÖDER: Kajti, oberlajtnant, vi nikakor niste Mefistofel. Sploh pa v svojem regimentu ne bom trpel nikakršnega kockanja z vojaki, vam je to jasno? Kdo nam bo pa potem ostal, da ga bomo pošiljali v prve bojne linije?

Schröder se zakrohota. Kretschmann mu pritegne. Nato Schröder utihne, kot bi odrezal, in se zastrmi v Lukáša.

LUKÁŠ: Da, gospod oberst Schröder.

SCHRÖDER: Kar pa zadeva vašo kazen, Lukáš, boste temu dobremu vojaku dovolili, da znova zasede svoje mesto kot vaš pucflek in ga tretirali z dolžnim spoštovanjem, ki si ga zasluži kot pripadnik oboroženih sil cesarsko-kraljeve visokosti Franca Jožefa. Pa ne samo to, temveč si boste naložili še to, da ga boste dobro zdresirali, da ne bo več prihajalo do takšnih eskapad. Jasno?

LUKÁŠ: Da, gospod oberst Schröder.

SCHRÖDER: Abtreden.

LUKÁŠ: Da, gospod.

Švejk in Lukáš odideta. Pavza.

KRETSCHMANN: Dreka je pa tudi ogromno. To je pa spet druga pesem. Eden od mojih mož mi je povedal, da se je trikrat usral. Prvič, ko so z glasnim >hura!< poskakali iz grabnov. Drugič se je usral, ko so se plazili pod bodečo žico. In tretjič, ko so zagledali Ruse, ki so jurišali proti njim in se drli >hura, hura!<. Ko so naši poskakali nazaj v grabne,

niso daleč naokoli videli enega samega moža, ki se ne bi usral.

SCHRÖDER: Povejte, Kretschmann, ste tudi vi izgubili nogo v eni takih herojskih epizod?

KRETSCHMANN: Ne, gospod oberst Schröder. Bik mi jo je odgriznil ... Ko nam je zmanjkalo fasunge.

SCHRÖDER: ?

KRETSCHMANN: Veste, jaz sem gor zrasel v mestu. In sem hotel pomolsti ... bika!

Vlak za Budimpešto. Korakajoči vojaki se postavijo v kolono.

ONE-MAN BAND: Vlak za Budimpešto je pripravljen za odhod! Vsi gor! Vsi gor!

Vsi pojejo:

SOLDAT SE SMRTI NIČ NI BAL,
ŠE SOLZE GRENKE NI OBRISAL,
ZADEL GA STRAŠEN JE RAFAL,
GA V VEČNOST JE ODPISAL.

SO FANTJE BRIDKO ZAIHTELI,
NA RAME TRUPLO DVIGNILI,
MEDALJO ZADNJO MU PRIPELI,
CESARJU V ČAST OBMOLKNILI.
RATATATA, RATATATA, RATATATA.

V enega od kupejev stopi Švejk s pečeno piško in steklenico vina.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod ...

LUKÁŠ *obupano*: Vi?

ŠVEJK: Pohana piška in flaša vina, gospod ... Pomislil sem, da bi vas znala razvedriti. Dvanajst ur se že cijazimo.

LUKÁŠ: Saj bi me.

ŠVEJK: Zakaj pa potem ne pokusite?

LUKÁŠ: Zakaj ne? Zato, ker ste vi tisti, ki mi jo ponujate, Švejk, zato!

ŠVEJK: Pa saj sem vendar vaš pucflek, gospod, moja naloga je, da skrbim za vas.

LUKÁŠ: O, seveda, še kako skrbite zame in za moj dobrobit. Tako zelo, da se zdaj cijaziva na vzhodno

galicijsko fronto. In da tega, da sem tarča posmeha v oficirski menzi, niti ne omenjam. Sovražim vas, Švejk, sovražim vas, sovražim vas! Še sam ne vem, zakaj vas ne zadavim.

ŠVEJK: Prišežem, da vam nikoli nisem hotel nalašč škodovati. Če je šlo karkoli narobe, je bilo to čisto slučajno. Samo pomagati sem vam hotel in storiti kaj dobrega za vas in resnično nisem kriv, da so se stvari tako slabo obrnile, kot so se, in nama nisem povzročil drugega kot nesreče. Včasih tudi sam sebe sovražim. Grem staviti, da bi se, če bi moral živeti s sabo, tudi sam najraje zadavil. Pokorno javljam, gospod, da se bom zadavil, če bi radi, da se zadavim.

LUKÁŠ: Molčite že, Švejk, lepo vas prosim, ni se vam treba zadaviti. Samo nehajte že blebetati. Dajte mi to vašo piško. Samo nehajte blebetati. Ne prenesem odraslega človeka, ki blebeta.

ŠVEJK: Pokorno javljam, da v življenju nisem hotel drugega kot služiti po svojih najboljših močeh.

LUKÁŠ: Švejk, prosim vas, ne vidite, da jem? Okusno ... zelo okusno.

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš ... Možje niso dobili ničesar za pod zob, odkar smo se odpeljali iz Budjeovic. Ob času obrokov nam razdelijo razglednice s podobo presvitlega Franca Jožefa ... Okus imajo pa kot plesnive hostije.

LUKÁŠ: Nate, Švejk, vzemite in se najejte.

ŠVEJK: Vse preveč prijazni ste, gospod, res ne bi smel.

LUKÁŠ: Jejte, Švejk.

ŠVEJK: Pa že moram, gospod, če tako ukažete.

Jesta.

LUKÁŠ: Nič mi še niste povedali, kje ste dobili to piško. Ko smo se nazadnje ustavili, nisem videl nobenih prodajalcev na peronu.

ŠVEJK: Pokorno javljam, da je moral kuhar scat, medtem ko je pripravljaj večerjo za obersta Schröderja. In v trenutku me je prešinilo, kako nepravilno je, da bi oberst sam pojedel piško, medtem ko pa vi –

LUKÁŠ: Švejk!

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš?

LUKÁŠ: Tega mi niste nikoli povedali, Švejk. To je ukaz.

Jesta.

Vsi pojejo:

JE PRI KANONU STAL
IN FURT NAPREJ JE LA-DO-LA-DO –,
JE PRI KANONU STAL
IN FURT NAPREJ JE LADOVAL.
STRAŠNA KROGLA PRILETELA,
ROKE MU OBE JE VZELA.
ON PA JE MIRONU STAL
IN FURT NAPREJ JE LA-DO-LA-DO-VAL.
RATATATA, RATATATA, RATATATA,
RATATATA, RATATATA, RATATATA.

ONE-MAN BAND: Budimpešta!

VSI: RATATATA-RATATATA-
PSSSSSSSSSSSSSSSSST!!!

Dub opazi korporala z ranjenim stopalom, kako jo poskuša popihati.

DUB: Vi? Korporal? Kam pa?

KORPORAL: Samo do ... samo v papirnico grem skočit po pisemski papir.

DUB: Kaj bo človeku vaše sorte papir?

KORPORAL: Domov bom pisal.

DUB: Kaj boste pisarili domov, korporal, vi hočete pobegniti domov. Vi, sekret posrani, strahopetec ušivi. Dezertirati ste hoteli, je tako?

KORPORAL: Nisem, lajtnant Dub.

DUB: Vi mene ne poznate, korporal, ne res?

KORPORAL: Poznam vas, lajtnant Dub, vi ste lajtnant Dub, gospod lajtnant Dub. Poznam vas.

DUB: To si vi samo domišljate, da me poznate, v resnici pa me ne poznate. Ne poznate moje temne plati. Bi radi spoznali mojo temno plat? Zelo rad bi vam pokazal svojo temno plat.

KORPORAL: Ni treba, gospod lajtnant Dub. Moje pismo domov bo že počakalo.

DUB: Saj bo tudi moralo. Ampak za vsak slučaj, če bi se vam znova zahotelo iti na sprehod, korporal –
Dub ustreli korporala v drugo stopalo.

Da si boste zapomnili, vojak, da je zlo kot rakast val, ki buta ob obale spodobnosti in svobode z rafiniranostjo sleparskega nasmeška levantinske kurtizane.

Dub odide.

V stanovanju v Budimpešti Švejk brije Lukáša.

LUKÁŠ: Zelo važna zadeva je to, Švejk.

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš.

LUKÁŠ: Strogo zaupna. Ne da se dovolj naglasiti, kolikšno opreznost terja.

ŠVEJK: Nič ne bom naglaševal, gospod.

LUKÁŠ: Nehajte ... Nehajte, Švejk, preden me boste spet začeli begati.

ŠVEJK: Tudi begal vas ne bom.

LUKÁŠ: Prinesite mi tisto pismo. Dami je ime Etelka Kákonyi. Na Soprony utci številka 16 stanuje. Poznate vi Budimpešto?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da je ne. Tri čiste nimam, kje je kaj.

LUKÁŠ: Vam bom narisal zemljevid ... Prva stvar, ki jo boste opravili jutri zjutraj, in to urgentno, je, da boste odnesli to pismo in ga izročili gospe osebno, izključno njej in počakali na odgovor. V celoti se zanašam na vas.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da se lahko v celoti zanesete name.

Švejk ga ureže pri britju.

FUSNOTA: Fusnota: pismo. »Milostljiva gospa, sinoči sem videl v gledališču predstavo, nad katero ste se zgražali. Opazoval sem vas že med prvim dejanjem. Zdelo se je, da vaš mož s polnim razumevanjem uživa v opolzkostih na odru – «

LUKÁŠ: Pomislite, Švejk, da se je vsakič, ko so dvignile noge visoko v zrak in pobrcale, videlo, da se brijejo.

ŠVEJK: V moji vasi so se vse ženske brile. Tako sem se tudi sam naučil briti, gospod oberlajtnant Lukáš. Ko sem bril svojo mamico.

LUKÁŠ: Spodaj?

ŠVEJK: Tudi spodaj, seveda. Ob četrtek zjutraj.

LUKÁŠ: Spodaj!? Spodaj, kot Tatarke, Švejk, kar je naravnost –

FUSNOTA: »–ki pa so v vas, milostljiva, vzbudile odpor. Zakaj to ni bila umetnost, marveč gnusno klevetanje najintimnejših človeških čustev–«

LUKÁŠ: Pa tisto njeno oprsje, Švejk. Kakšen bajen parček! Da se ti sline pcedijo.

Švejk ga znova ureže.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da se pardoniram.

FUSNOTA: »Oprostite mi, milostljiva, da vam pišem tako docela odkritosrčno, toda od vseh žensk, kar sem jih kdaj poznal, še nobena ni naredila name takšnega vtisa kot vi. Kar pa zadeva vašega moža, sem popolnoma prepričan, da je zaručano teslo. Nikakor ne želim skaliti miru vašega družinskega življenja, le to si želim, da bi se pogovoril z vami na štiri oči o čisto umetnosti. Z odličnim spoštovanjem – Jindřich Lukáš.«

ŠVEJK: Pa sva.

LUKÁŠ: Odlično. Oglledalo!

Švejk obriše brivsko peno in pokaže se Lukášev porezani obraz.

ŠVEJK: Bi mi mogoče zdaj hoteli narisati tisti zemljevid? *Švejk in Vodička gresta po ulici in izmenjaje delata požirke iz ploske steklenice. One-man band igra kosmat madžarski kuplet. Pijan ogrski vojak nezainteresirano bulji v mimoidoče.*

VODIČKA v inženirski uniformi: Ha-ha-ha, vojaček, kdo bi si mislil, da bom tukaj naletel nate? Se odpravljajš na fronto, kaj? Mene pa ne boš videl, da bi se pustil zvleči v to šlamastiko. Da bi se dal ubiti zaradi teh ogrskih drekokrbcev! Zame je življenje inženirca. Kapanje strelskih grabnov, v katerih bojo crkavale te uboge pare.

ŠVEJK: Zelo rad bi se ustavil in poklepetal s tabo, Vodička, ampak moram pod nujno odnesti neko pismo.

VODIČKA: Pa menda ne kakemu Madžaru? Kajti v tem je ves problem z Budimpešto, veš, mesto kot tako sploh ni slabo, ampak kaj, ko v njem mrgoli teh svinj. Čakaj, da ti povem, kaj se mi je zgodilo prvi dan, ko sem prišel in sem moral v šolski razred, kjer so nam ti osli začeli risati in razlagati, kaj so osuševalni grabni. Osuševalni grabni! Lepo te prosim! Fikslaudon, sem pomislil, menda se nisem zato losal fronte, da bom zdaj poslušal to pasje sranje. Tisto popoldne sem šel nato naravnost na Soprony utco in besno mislil samo na to, da bi našel mirno krčmo, se ga nalokal, kresnil par Madžarov po gobcu in se odplazil domov –

Prispeta do vhodnih vrat.

ŠVEJK: Številka šestnajst. Tukaj me počakaj, da zgoraj oddam pismo. V eni minuti bom nazaj.

VODIČKA: Kaj? Pa menda ne misliš, da bom pustil svojega starega kompanjona Švejkija, da se bo sam bodel s krdelom madžarskih svinj? Ti še ne poznaš Madžarov, ti rečem. S tabo grem gor, in če bo prasec postal predrzen, ga bom kresnil po gobcu.

ŠVEJK: Pismo je za gospo.

VODIČKA: Pa kaj! Trdno verujem v enake pravice dedcev in bab.

Pavza.

ŠVEJK: No, prav ... če že vztrajaš –

VODIČKA: Nimaš boljšega od mene. Vse bom tvegala zate.

Vodička potrka po vratih. Skoznje pomoli roka. Vodička iztrga Švejku pismo in ga položi v iztegnjeno dlan. Vrata se zapro.

No torej, kot sem ti pravil, sem res našel mirno krčmo. Samo dva tipa sta sedela v njej in žlobudrala po madžarsko. In če to ni hec, ampak bolj ko sem bil nažgan, bolj me je to razkačilo. To, kako zveni ta

madžarščina, te sčasoma spravi ob pamet. Pravijo, da zaradi vokalov. Pa zaradi konzonantov tudi. Sploh pa sem bil očitno precej bolj nažgan, kot sem mislil, in nisem niti opazil, da je v krčmi še druga soba za obedovanje, kamor je medtem vstopilo kakih osem huzarjev. In samo da sem kresnil tista dva tipa, so se zakadili vame huzarji in –
Vrata se odpro in skoznje stopi gospod Kákonyi s servieto okoli vratu.

GOSPOD KÁKONYI: Bazsom az anyát, baszom az istenet, baszom a Kristus Máriát, baszom as astyádót, baszom a Világót!

Pride Fusnota in salutira.

FUSNOTA: Sledi rafal obscenih madžarskih kletvic. V dobesednem prevodu pomenijo naslednje: jebem ti mater, jebem ti Boga, Kristusa, Devico Marijo in ves svet.

GOSPOD KÁKONYI: Kaj za eno sranje je to? Kje je prasec, ki je prinesel to svinjarijo, da ga bom –

VODIČKA: Le počasi, gospod, če bi radi storili, kar je dobro za vas. Pismo je prinesel tale moj kamerad, a glejte, da boste z njim govorili spodobno, sicer vas bom –

ŠVEJK: Vidim, da ste ravno pri kosilu, gospod, in res vas nisva hotela motiti.

VODIČKA: Ne ponižuj se.

GOSPOD KÁKONYI: Bazsom az anyát, baszom az istenet, baszom a Kristus Máriát –

FUSNOTA: Rafal obscenih –

VODIČKA: Saj zastopiva, cepec!

GOSPOD KÁKONYI: Vašemu regimentskemu komandantu bom pisal, vojnemu ministrstvu bom pisal, v vse časopise bom pisal–

ŠVEJK: Gospod, jaz sem napisal to pismo. Ich geschrieben, kein Oberleitnant. Podpis in ime sta napačna. Unterschrift und Name falsch. Vaša žena mi je zelo všeč. Zelo brhka. Ich liebe Ihre Frau. Do mandljev sem zaljubljen vanjo. Kapitales Frau. Da si oblizneš vseh deset prstov. Bajno oprsje –

Gospod Kákonyi hoče kresniti Švejka, a ga Vodička spotakne in začne vleči po odru in pretepati. Pijani ogrski vojak pri tem po nesreči stakne udarec in se še sam vmeša v pretep. Kmalu se vmeša tudi Fusnota. Pretep se nadaljuje z elegantnimi kretnjami kot na počasnem posnetku ob spremljavi Händlovega »Ob glasu poslednje trobente« iz oratorija Mesija. Crescendo.

ONE-MAN BAND: Ding-ding-ding.

Razgrajače odvedeta vojaška policista. Diminuendo. Vzporedna prizora med Schröderjem in Lukášem na eni strani odra in med Švejkom in oficirjem vojaške obveščevalne službe na drugi. Lukáš je po obrazu močno porezan od Švejkovega britja.

LUKÁŠ: Gospod oberst Schröder, vse lahko pojasnim.

SCHRÖDER: Ne bo potrebno. Budimpeški večernik je to ljubeznivo opravil namesto vas. »Nadporočnik Jindřich Lukáš, razvpiti češki ženskar, je nato skušal posiliti gospo Kákonyjevo med obedom kar v njeni lastni jedilnici, in to v navzočnosti njenega moža, ki mu je Lukáš grozil s sabljo in ga prisilil, da je z brisačo zamašil usta svoji ženi, da ne bi kričala.« Pavza. Moram reči, Lukáš, da ste s to svojo batino vsekakor sprožili silne govornice, kaj? Pa sabljali ste se tudi! Pokaže na njegov porezani obraz.

LUKÁŠ: Ne, gospod, zmotno domnevate –

SCHRÖDER: Najbrž bi res moral videti onega drugega lumpa, kaj? Ampak vi, lisjak nabriti, vi pa ste mi tiha voda! Ko sem vas videval v menzi, sem vas zmeraj imel za ... no, saj veste ... za toplega. Divizijsko vojaško sodišče zdaj seveda nori od besa. Vaša jajca zahtevajo na pladnju. Seveda pa so vsi od prvega do zadnjega ogrske svinje. Kar pa se tiče tega vašega Švejka –

Švejk in oficir vojaške obveščevalne službe.

OFICIR VOJAŠKE OBVEŠČEVALNE SLUŽBE: Čigavo pisanje je to, vojak?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da moje.

OFICIR VOJAŠKE OBVEŠČEVALNE SLUŽBE: Pa kaj me imate za idiota, vojak?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da ne. Dobro vem, kako pametni morate biti, da ste lahko oficir obveščevalne službe.

OFICIR VOJAŠKE OBVEŠČEVALNE SLUŽBE: Ne delajte se preveč pametnega.

ŠVEJK: Tudi če bi hotel, se pri najboljši volji ne bi mogel. Zelo rad imam gospo Kákonyjevo. Zelo brhka. Kapitales Frau. Do mandljev sem zaljubljen vanjo. Bajno oprsje! Da bi si vseh deset prstov obliznil.

OFICIR VOJAŠKE OBVEŠČEVALNE SLUŽBE: Dovolj blebetanja, pametnjakovič. Zahtevam, da besedo za besedo prepisete pismo, ki ga imate v rokah, da bomo lahko primerjali ... Kje imate pismo, vojak?

ŠVEJK *žveči pismo*: Pokorno javljam, gospod, tri dni sem bil zaprt v garnizijskem arestu, brez enega samega obroka.

OFICIR VOJAŠKE OBVEŠČEVALNE SLUŽBE: Baraba zahrbtna! Mislite, da se boste s to zvijačo izmazali, kaj? Mislite, da boste zdaj veselo odpekotali na fronto? Poskrbel bom, da boste viseli, vam rečem – *Lukáš in Schröder.*

SCHRÖDER: Lukáš, zdaj pa čisto zaupno med nama, kolikokrat ste položili gospo Kákonyjevo? Vsaj približno številko mi povejte. Nikar se ne sprenevedajte in mi ne tvezite, da ste si šele začeli dopisovati z njo. Pred nekaj leti sem v Egerju preživel tri tedne. In da ste me videli, tri tedne nisem počel drugega, kakor spal z Madžarkami, vsak dan z drugo. Z mladimi, starimi, majhnimi, visokimi, plešastimi, bradatimi. Tako temeljito sem jih obdeloval, da sem se komaj držal na nogah, ko sem prišel nazaj k regimentu –

Švejk in Vodička v arestu.

VODIČKA: Veš, kaj me je vprašal, Švejk? Veš, kaj me je ta svinja, vojaški obveščevalni oficir, vprašal? Vprašal me je, če sem slovanofil? Slovanofil, lepo te prosim! Kako naj bom slovanofil, če niti tega ne vem, fikslaudon, kaj to pomeni?

ŠVEJK: Ti rečem, Vodička, najbolje bo, če boš igral bebca.

VODIČKA: Nikomur na čast ne bom igral bebca.

Lukáš in Schröder.

SCHRÖDER: Seveda verjamem, da je ta vaš Švejk zgolj orodje pri sistematični agitaciji zoper češke vojaške enote v tranzitu skozi Ogrsko. Vsa čast mu, da je znal zadevo z vašim pismom tako spretno urediti. Zelo mi je všeč, da se baraba tako dobro znajde. Da pa se bomo izognili sodnemu postopku, vas moramo čim prej spraviti iz Budimpešte. S Švejkom boste dodeljeni k enajsti maršstotniji pod vodstvom stotnika Ságnerja.

LUKÁŠ: Samo k enajsti ne, prosim vas, oberst Schröder.

SCHRÖDER: Da, da, k znameniti enajsti! Švejka pa bom povišal v stotniškega ordonanca, zadolženega za oskrbovanje, ker je pokazal neverjeten talent za improvizacijo. Tega pa bo še kako potreboval. Nocoj odmarširate na galicijsko fronto.

LUKÁŠ: Švejk? Ordonanc? Gospod oberst Schröder! Sploh ne veste, kaj počnete –

Tišina. Luč na Vodičko in Švejka, ki odhajata iz aresta.

VODIČKA: Na fronto torej, Švejk? Mene v tej šlamastiki ne bo zraven.

ŠVEJK: Poslušaj, Vodička, glej, da me prideš obiskat, ko bo vojne konec. K Palivcu, Na Bojišti. Vsak dan od šeste ure naprej.

VODIČKA: Kako pa je tam?

ŠVEJK: Boš videl, da ti bo všeč. Velkopopoviško imajo.

VODIČKA: Tisto scalnico!

ŠVEJK: Pa punce tudi. Včasih.

VODIČKA: Glej, da bojo tam, ko se bom oglasil.

ŠVEJK: Se bom pobrigal.

VODIČKA: Zmenjeno. Ob šesti uri, po vojni.

ONE-MAN BAND: Bim. Bim. Bim. Bim. Bim.–

ŠVEJK: Reciva raje ob pol sedmih, če se bom slučajno kje zadržal.

Vodička mu maha v slovo, medtem pa pride mrki Lukáš.

ONE-MAN BAND: Bim.

ŠVEJK: Pokorno javljam, da sem nazaj.

ONE-MAN BAND: Tik tak.

ŠVEJK: Gospod oberlajtnant Lukáš, jaz sem. Oberst Schröder se je najprej grdo zdril name, potem pa je dojel, da sem nedolžen, in mi ukazal, naj se vam javim kot stotnijski ordonanc, zadolžen za oskrbovanje ... Gospod oberlajtnant Lukáš?

ONE-MAN BAND: Tik.

LUKÁŠ: Konec je z nama.

ONE-MAN BAND: Tak.

ŠVEJK: Kje pa, na fronto greva!

ONE-MAN BAND: Vlak za vzhodno Galicijo odpelje s šestega perona! Enajsta maršstotnija enaindevetdesetega regimenta takoj gor!

Vsi pojejo:

SO FANTJE BRIDKO ZAIHTELI,
NA RAME TRUPLO DVIGNILI,
MEDALJO ZADNJO MU PRIPELI,
CESARJU V ČAST OBMOLKNILI.
RATATATA, RATATATA, RATATATA,
RATATATA, RATATATA, RATATATA.

Lukáš, Dub in Ságner v enem kupeju. Kuhar, Švejk in Fusnota v drugem.

Prvi kupe.

SÁGNER: No, torej!

DUB in LUKÁŠ: Gospod hauptman Ságner!

SÁGNER: Gospoda, dovolita mi, da vama predstavim naše najbolj esencialno orožje v protiobveščevalni vojni proti sovražniku. Nimam besed, s katerimi bi mogel naglasiti pomen tega orožja. Brez njega bomo poraženi, izgubljeni in nemočni. In katero je to orožje, vaju že slišim, kako se sprašujeta. *Pavza. Die Sünden der Väter*, roman Ludwiga Ganghoferja. Da, *Grehi očetov!* Samo osem ur nas še loči do prihoda na fronto. Odprita knjigo na strani 161 in se jo naučita na pamet.

Drugi kupe.

KUHAR *pije šeri*: Razglednice? Kako za vruga naj dan za dnem nasitim tisoč mož z razglednicami?

ŠVEJK: To so razglednice s podobo njegove cesarske visokosti Franca Jožefa.

KUHAR: Zaradi tega niso nič bolj nasitne. Verjemite mi. Kuhal sem že razglednice au poivre, razglednice bouchée, razglednice en cocotte, paté iz razglednic, paprikaš iz razglednic, ajmoht iz razglednic in marinirane razglednice s pirejem in solnim cvetom. Svoje čase sem kuhal za Habsburžane. In vse vem o preseljevanju duš.

FUSNOTA: Ko smo ravno pri tem, kako bi radi umrli?

KUHAR: Kako to mislite? Jaz bi rad kuhal. Kakšno vprašanje za kuharja je pa to? Za koga se pa imate?

FUSNOTA: Vojak Fusnota. Svoje čase sem delal kot časnika, zato sem bil imenovan za zgodovinopisca našega maršbataljona in naročeno mi je bilo, naj beležim hrabra dejanja bataljona v boju. Ker pa bomo kmalu vsi od prvega do zadnjega mrtvi, mi je bilo ukazano, naj naša herojska dejanja popišem vnaprej. Spominjali se nas bojo kot najbolj herojski bataljon celotnega avstro-ogrskega domobranstva. Telegrafist je bil nad svojo usodo povsem navdušen. Padel je, medtem ko je s konico svinčnika in šunkenzemljo branil brzojav pred dvanajstimi pobesnelimi kozaki. No, gospoda, kako bi si pa vidva želela umreti?

KUHAR: Vse o preseljevanju duš vem. Nočem umreti.

ŠVEJK: Dosti sem prebral o preseljevanju duš. Pred nekaj leti sem sklenil, da se bom podučil o tem, ker nisem hotel zaostajati. In sem stopil nekega večera v delavsko čitalnico v Pragi. Tam pa so mislili, da sem prišel pokrast plašče iz garderobe, ker sem imel strgane hlače, in so me postavili pred vrata, pri čemer pa se jim je tako zelo mudilo, da so mi pozabili vzeti knjigo, ki sem jo po naključju snel. Knjiga je govorila o preseljevanju duš. V teoriji se mi je zdelo vse skupaj dovolj razumno. Kadar pa se

vname vojna, postanejo stvari s preseljevanjem duš skrajno zamotane. Skozi koliko sprememb mora duša, preden postane pešak ali ordonanc ali pa kuhar? In še preden se duša lahko navadi na svoje novo telo, ga granata razstreli na koščke, in že se duša preseli v konja pri konjenici, in ko ga granata spet razstreli na koščke, se duša preseli v kravo, ki stoji na sosednji njivi in opazuje bitko. Ko pa je vojskovanje pri kraju, sestradani vojaki zagledajo kravo, jo zakoljejo in naredijo iz nje golaž, in že se duša vrne v dušo vojakov –

KUHAR: Svoje čase sem služil pri Habsburžanih, zdaj pa sem predmet posmeha nekega bebca.

Prvi kupe. Dub in Lukáš bereta. Dub zagleda kmeta, ki si med okopavanjem malce odpočije. Duba zasrbijo prsti, da bi ga ustrelil. Dvigne pištolo.

SÁGNER: Lajtnant Dub!

DUB: Preklet lump prevratniški je to, gospod.

SÁGNER: Čisto navaden kmet, lajtnant Dub. Sploh pa še nismo niti zapustili našega ozemlja, Dub.

DUB: Sovražnik je zloben, gospod, in zlo je povsod.

V naših mestih, na naših poljih, v naših mislih. Tudi jaz imam temno plat, hauptman Ságner, pa nisem povsem prepričan, da se tega zavedate.

Lukáš skrajno mirno razoroži Duba in vtakne njegovo pištolo nazaj v tok.

SÁGNER: *Grehi očetov*, lajtnant Dub.

Premolk.

DUB: *Grehi očetov*, gospod hauptman Ságner.

Drugi kupe.

ŠVEJK: Kakšno usodo ste imeli pa zame v mislih, Fusnota?

FUSNOTA: Vi, Švejk, ste pa težak primer. Za vas si bom moral izmisliti nekaj čisto posebnega.

ŠVEJK: Za kateri časopis ste že rekli, da ste nekoč pisali?

FUSNOTA: Za *Večernik*. Začel sem pa pri *Živalskem svetu*.

ŠVEJK: *Živalski svet* sem imel zmeraj najraje. Zelo poučna revija. Nekoč sem poznal nekega

časnikarja, ki je pisal za *Živalski svet*. Hašek se je pisal. Ni minil teden, da ne bi bil oznanil odkritja kake senzacionalne nove živalske vrste. Žveplenoželodčni kit –

FUSNOTA: »– velikosti orjaškega morskoga lista, s polnim želodcem žveplene kisline, da z njo ostrca svoj plen in ga na ta način omrtviči.«

ŠVEJK: Pa tisti kodrogrivi kenijski kojot.

FUSNOTA: Ki krog Kilimandžara kopitlja.

ŠVEJK: Kot bi bil imel Hašek na dlani vsa čuda sveta.

FUSNOTA: Vse to si je izmislil. Vedno je pravil, da običajni psi, mačke in kanarčki ljudi dolgočasijo.

ŠVEJK: Ni škoda? Torej res ni na svetu ničesar novega, česar ne bi že poznali?

FUSNOTA: Ni.

Prvi kupe.

SÁGNER: No, gospoda, *Grehi očetov* torej, drugi del, stran 161. Sta se jo naučila na pamet?

DUB: Da, gospod hauptman Ságner. Piše, da je neka Marta stopila k pisalni mizi, potegnila iz predalčka nekakšno igro, ki jo piše in na glas razmišljala, ali bo občinstvo sočustvovalo z glavnim junakom. Albert misli, da ne bo. Marta je razočarana in igro sežge, gospod –

SÁGNER: Že dobro, ampak relativno skromne odlike Martinega literarnega udejstvovanja niso tisto, kar je v tem trenutku v središču našega zanimanja, Dub. To, gospoda, je strogo zaupna informacija. Zakaj strogo zaupna informacija, vaju že kar slišim, kako se sprašujeta. Vama bom takoj povedal. Strogo zaupna informacija je zato, ker je to ključ za novo metodo dešifriranja brzojavk, brez katere bomo na bojišču izgubljeni in nemočni.

DUB: Da ni to slučajno sistem nadvojvode Albrechta?

SÁGNER: Kako prosim? Od kod pa vi to veste, lajtnant Dub? To je vojaška skrivnost, nihče je ne bi smel poznati.

LUKÁŠ: Pokorno javljam, gospod –

SÁGNER: Kaj spet, Lukáš?

LUKÁŠ: Očitno so nam razdelili prvi del.

SÁGNER: Nemogoče. Naročil sem drugi del.

Ordonancu sem izrecno naročil drugi del. LUKÁŠ: Ordonancu? *Vstane in odide na drugi konec vlaka.* Švejk!

SÁGNER: Izgubljeni smo.

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš.

SÁGNER: In nemočni.

LUKÁŠ: Ta knjiga?

ŠVEJK: *Grehi očetov*, gospod, kot ste naročili.

LUKÁŠ: To je prvi del, Švejk.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da je to prvi del.

Premolk. Gospod, na knjige se ne spoznam najbolje. V življenju sem poznal enega samega pisatelja.

Haška. Ravnokar smo se pogovarjali o njem. Svoje čase nam je bral kozerije pri gospodu Palivcu.

Zelo žalostne zgodbe so to bile, in vsi smo se jim krohotali. On pa se je jokal in vsem plačal pijačo in ... No torej, gospod oberlajtnant Lukáš, šel sem v regimentskanlijo, kjer mi je nabavni feldvebel pokazal knjige in sva se dobro nasmejala. Kajti veste, knjige so bile v dveh delih, prvi del in drugi del, jaz pa se, kot sem vam že povedal, na knjige ne spoznam najbolje, ampak to pa vseeno vem, da nobene knjige ne začneš brati z drugim delom, gospod oberlajtnant Lukáš.

LUKÁŠ: Te knjige niso za branje, Švejk.

ŠVEJK: No vidite, vam nisem rekel, da se ne spoznam na knjige?

LUKÁŠ: To je pa višek vseh viškov, vam rečem, Švejk, višek vseh viškov, vam rečem ... Švejk, se vi sploh zavedate, da smo do vratu in čez v dreku?

FUSNOTA *tipka na Morzejev brzojav*: »Enajsta marštotnija glavnemu štabu v Budimpešti. Pomota v zvezi s ključem za dešifriranje. Do vratu in čez v dreku. Prosimo, pošljite ukaze glede vzhodnogalicijske fronte. Z odličnim spoštovanjem – Vojak Fusnota.«

SÁGNER: Vsi scat!

VSI: Pssssst!

Možje z vlaka se razkropijo. Ščijejo ob steno. Švejk se kradoma oddalji. Lukáš ostane sam na rampi.

LUKÁŠ: Mogoče je pa to samo moj problem. Mogoče je resnično samo to tukaj in zdaj. Mogoče so vsa ta razbrazdana pobočja, požgane hiše, zoglenela drevesa brez listja, mogoče so vsi ti kosi mesa, drobci kosti in ostanki uniform, ki plavajo v dreku in blatu, mogoče je vse to normalno. Mogoče je to samo moj problem. Mogoče sem nor jaz, ne svet.

Pride Švejk s steklenico konjaka. Ponudi jo Lukášu.

LUKÁŠ: Naj gre vse skupaj v rit. Direkt v rit. Scat moram. Lukáš gre k steni, da se bo poscal.

Nezainteresirani moški skuša ukrasti regimentne zaloge hrane.

DUB: Halt, kdo je?

NEZAINTERESIRANI MOŠKI: Jaz? Nezainteresirani moški.

DUB: Da si ne bi domišljali, da me boste naplahtali s to zvijačo. Nezainteresirani moški, kaj? Vi me ne poznate, kaj? Jaz pa poznam vas. Nikakršen nezainteresirani moški niste, ampak ste hudoben človek, ki mu gre po glavi ena sama hudobija: kraja zalog.

NEZAINTERESIRANI MOŠKI: Ne, res sem nezainteresiran. Prišežem, da sem nezainteresiran. Vedno sem bil nezainteresiran. Zdaj sem pa obupan. Zdaj sem obupani moški.

DUB: Ne, pa niste. Hudoben človek ste, in jaz vas bom odrešil hudobije.

NEZAINTERESIRANI MOŠKI: Ampak jaz nočem biti odrešen. Hrano hočem.

DUB: Kakšna ušiva storija.

Dub ga ustrelji. Pri tem mu tako močno odleže, da ga za dobro mero ustrelji še nekajkrat.

Mogoče boste naslednjic malo bolj zainteresirani. *Dub opazi Švejka, ki hoče skriti steklenico konjaka za Lukáša.*

Vi! Ja, vi! Vas pa poznam. Od kod?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da sem šel kupit bombone. Bi enega? Jaz sem jih že poskusil, po ribezovi marmeladi imajo okus –

DUB: Kaj ne veste, kdo sem, vojak?

ŠVEJK: Da, gospod, vem. Vi ste lajtnant Dub.

DUB: Že res, da mi je tako ime, sprašujem pa vas, če me resnično poznate? Poznate mojo temno plat?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da ne.

DUB: Kaj imate pod srajco, vojak?

Švejk potegne ven steklenico konjaka.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, navadno vodo, ki sem si jo natočil v prazno flašo konjaka. Po tistem sufleju iz razglednic me še zmeraj matra huda žeja. Rekel bi, da ga je kuhar močno presolil.

DUB: Zdaj mi pa razložite, vojak, če je to res navadna voda, zakaj je tako rumena?

ŠVEJK: Zato najbrž, ker vsebuje nekaj malega železa.

DUB: Nekaj malega železa še nikoli ni nikomur škodilo. Pogasite si žejo, vojak. Pijte, pijte, na dušek izpijte.

ŠVEJK: Da, gospod lajtnant Dub. *Pije.* Glug, glug, glug.

DUB: To pa bo čudež, če vam ne bom stopil na prste. Dovolj bo, dajte sem, nehajte –

ŠVEJK: Glug, glug. *Popije do konca.* Pokorno javljam

gospod, da je voda vsebovala strašno veliko železa.

DUB: Vam bom jaz pokazal železo! Kje ste dobili to vodo, vojak? Pri uličnem prodajalcu ste jo dobili. In to ni bila nobena voda, vojak, ampak konjak!

ŠVEJK: Pokorno javljam, da sem si jo natočil iz tiste zarjavele štirne, ob kateri –

DUB: Jo grem pokusit.

ONE-MAN BAND: Kap, kap, kap.

DUB *pije iz štirne:* Glug, glug, glug

ŠVEJK: – ščijejo psi, gospod lajtnant Dub, in serjejo –

DUB: Vi! Vi me še ne poznate, vojak, pojma nimate, kako temna je lahko moja temna plat. Pa saj me boste še prekmalu spoznali, baraba pokvarjena, vam rečem, da me boste. Izpustite steklenico, vojak, in začnite eksercirati.

ŠVEJK: Da, gospod lajtnant Dub.

DUB: Mirno! Na desno ravnaj se! Na levo ravnaj se! Polkrog na desno! Polkrog na levo! Mirno! Bajonet gor! Bajonet dol! K nogi! Poklekni! Moli! Nehaj moliti! Pomeri v zid za scanje! Pripravljen! Meri!

ONE-MAN BAND: Zadeti smo! Ponavljam. Zadeti smo!

DUB *Švejku:* Meri! *Fusnoti.* Kaj je bilo to?

FUSNOTA: Fusnota: Vaš drob, gospod.

ONE-MAN BAND: Konec je z nami!

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da je bilo slišati kot >vaš drob, gospod<.

DUB: Tiho! Tiho!

Dub se opoteče v dve gubé.

ONE-MAN BAND: Zapustite ladjo! Ponavljam: zapustite –

Dub izgublja zavest.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod lajtnant Dub, da merim in čakam nadaljnjih befelov. *Pavza. Švejk si začne ogledovati puškino kopito.* 4268. Ista številka je na tem puškinem kopitu, kot je bila na lokomotivi v Pečklyju na tiru 16. Če pa to ni naključje?

Lajtnant Dub? Lokomotivo naj bi odpeljali v remont v Lyso na Labi, a kaj, ko strojevodja ni bil ravno najbolj domač s številkami. Vlakovni odpravnik ga je poklical v kanclijo in mu rekel: »Lokomotivo številka 4268 je treba odpeljati v remont. Ker pa vem, kako je z vami in s številkami, vam bom številko sicer zapisal, ker pa vem, da boste listek tako ali tako izgubili, vam bom pokazal, kako si boste številko najlaže zapomnili. Prva številka je štirica, druga pa dvojka. Torej si zapomnite: 42. Štiri deljeno z dve je enako dve, in spet imate skupaj štirico in dvojko. Nato pa pomnožite štirico z dvojko in dobite osem, osmica je pa zadnja številka. Zdaj vam preostane samo še to, da si nekako vtepete v glavo šestico, ki pa je dvakrat tri. In ste na konju. Vtisnite si to v spomin – DUB *šepetaje:* Vode!

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod lajtnant Dub, da vas nisem najbolje razumel, ker merim in čakam nadaljnjih befelov. ... »Raje pa vam povem preprostejši način, kako si zapomnite številko 4268. Pomnite, da je dvakrat 42 enako 84. Leto ima 12 mesecev. Če odštejemo 12 od 84, vam ostane 72. 12 pa je tudi število apostolov – če odštejemo Judeža. No, ampak vi lepo odštejete še enkrat 12 in dobite 60. Od tega obdržite šestico, ničlo pa prečrtajte. Zdaj imamo 42, 68 in 4. No, in če smo prečrtali ničlo, lahko prečrtamo še štirico zadaj in že nam ostane številka lokomotive.« Pokorno javljam, da merim in čakam –

Švejkova puška se sproži.

Pokorno javljam, lajtnant Dub, izgleda, da se mi je puška sprožila. Naj še naprej vztrajam na položaju? *Lukáš se poščije in pride nazaj na prizorišče. V kapi ima luknjo.*

LUKÁŠ: Kaj je, Švejk?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod oberlajtnant Lukáš, lajtnant Dub mi je ukazal, naj ostanem na položaju, potem ko sem moral za kazen eksercirati, ker sem šel za vas iskat konjak k uličnemu prodajalcu, to pa zato, ker ste se mi zdeli rahlo otožni, in sem pomislil, da bi vas konjak malce razvedril, ampak me je lajtnant Dub zasačil, misleč, da sem kupoval konjak zase, in ko sem mu rekel, da je v flaši navadna voda, mi je ukazal, naj jo na dušek popijem, nato pa me je vprašal, kje sem dobil to vodo, pa sem mu povedal, da iz tiste zarjavele štirne tamle, ob katero ščijejo in serjejo zanikrna ščeneta, zdaj pa mislim, da mu ni dobro, in, pokorno javljam, tudi meni ni več dobro v želodcu in mislim, da je konjak začel delovati. Ampak jaz sem vas hotel res samo malo razvedriti.

Švejk se zvrne na Duba.

ANGELSKI ZBOR VOJAKOV *poje:*
POD CESARSKO FANO SE ZBERITE
BRATJE, KAMERADI IN SOLDATI,

SE OD BLJIŽNJIH POSLOVITE,
BRATJE, KAMERADI IN SOLDATI.
ČAS ZA BOJ JE NA SOVRAGA,
BRATJE, KAMERADI IN SOLDATI,
SMRT ŽIVLJENJE ZDAJ PREMAGA
BRATJE, KAMERADI IN SOLDATI!

Korporal in Dub v avtu.

DUB: Vi, korporal? Kje pa sem?

KORPORAL: V rešilnem avtu. Za nobeno drugo rabo nisem s temi svojimi pohabljenimi tacami.

DUB: Kam pa greva?

KORPORAL: Po edini cesti, ki je še odprta, gospod lajtnant Dub.

DUB: Granate dežujejo z vseh strani.

KORPORAL: Kaj ne veste, gospod lajtnant Dub? Vojna je.

DUB: Vojna? Bi radi vedeli, korporal, kaj se pravi vojna? *Seže po pištoli.* Pištola? Kje je moja pištola? Kaj je pa bilo zdaj to? Saj letiva. Kaj je to, korporal?

KORPORAL: Obvoz.

DUB: Ampak – Jezus Kristus! – cesta je ravna in meglena. Kje sva?

Fusnota skoči na zadnji sedež.

FUSNOTA: Fusnota, gospod. Na Rimski cesti. Tole pod nami je Venera.

DUB: Kaj pomeni vse to?

FUSNOTA: Vašo usodo, gospod lajtnant Dub.

DUB: Mojo usodo? Kdo pa ste vi, da poznate mojo usodo?

FUSNOTA: Vojak Fusnota, gospod, zgodovinopisec maršbataljona.

DUB: In kam vodi ta cesta, Fusnota?

FUSNOTA: V nebesa, gospod.

DUB: Ustavite! Ustavite avto!

FUSNOTA: Bojim se, da to ni mogoče, gospod, usoda je neizprosna.

Vojni ranjenci se postavijo v kolono.

DUB: Kaj je s temi vojaki? Zakaj je ta vojak brez glave? V pravilniku lepo piše: vsi vojaki morajo imeti glave.

FUSNOTA: Smo že pred vrati, gospod lajtnant Dub. Midva pa morava takoj nazaj. Še najmanj polovici mož v našem maršbataljonu moram določiti usodo. DUB: Ne morete me vendar samega pustiti tukaj. Ne veste, kdo sem?

Fusnota in korporal odideta. Angelski zbor zapoje Alelujo iz Händlovega Mesije.

SVETI PETER *kot polkovnik*: Bolj na široko odprite svoje nagravžne gobce, svojat ušiva. Se tako poje *Aleluja*? Sodrga nemarna, res hočete na veke vekov ostati v vicah? Dajmo še enkrat, tokrat pa le glejte, da boste z dušo malo bolj pri stvari.

RANJENCI: Da, gospod Sveti Peter.

ANGELSKI ZBOR VOJAKOV: Aleluja!

DUB: Insistiram, da me odpeljete pred cesarsko-kraljevi glavni štab Boga Očeta, gospod oberst Sveti Peter.

SVETI PETER: Ja za koga se pa imate?

DUB: Kaj me ne poznate? Jaz sem ... Jaz sem lajtnant Dub, gospod Sveti Peter.

SVETI PETER: Dub? Dub? Žal se boste morali malo bolj potruditi, to ne bo zadoščalo. Tu v nebesih morate biti nekaj in nekdo. Odpeljite ga na oddelek za kolero.

Vojaki, ki še zmerom pojejo, Duba počasi spremijo z odra.

ONE-MAN BAND: Vzhodnogalicijska meja! Marš naprej! Marš naprej! Zbrcajmo njihove smrdljive riti nazaj čez Ural.

VSI: Huraaaa!

Vojaki se postavijo v dve koloni. Mrko odkorakajo naprej. Iz nasprotne smeri bežijo galicijski kmetje – poljedelci, matere, ženske z otroki, ulični prodajalci – s tisto malo imetja, kar ga še premorejo – s kokošmi, s steklenico konjaka itd. Lukáš koraka ob koloni mož in drži korak s Švejkom, ki nosi njegovo prtljago.

ŠVEJK: Za kmeta ni lepšega, gospod oberlajtnant Lukáš, kot če mu polja prekrije prah celega regimenta. Ko sem bil pri vojakih, smo imeli

lajtnanta Vaneka. Kadar so se vojaki pritoževali, da so obroki neužitni, jim je govoril: »Kje pa mislite, da ste? V delikatesi, mogoče? V vojnem času se zemlja, v kateri boste nekoč pokopani, ne bo prav nič pritoževala nad vami, kaj šele, da bi si gnala k srcu, kaj ste jedli, preden ste padli. Zemlja vas bo razkrojila in vas pogoltnila z vašimi škornji vred. Toda možje, nič ne skrbite, nobena stvar ne izgine za vekomaj. Iz zemlje, v kateri boste pokopani, bo zrastle žito, iz katerega bo spečen kruh za nove vojake, ki se bojo prav tako pritoževali nad obroki, nato pa bojo prav tako pomrli in znova pognojili zemljo.« Tako je zmerom pravil. Se še jezite zaradi tistega najinega nesporazumčka v Budimpešti? Ali zaradi lajtnanta Duba? Prišežem, da mu nisem privoščil, da je staknil kolero pri tisti zarjaveli štirni. *Pa v.*

PAVZA. LUKÁŠ: Dub naj gre v rit. Dub je bil drekač. Prav mu je. Sploh pa niste bili vi nič krivi za njegovo kolero. Kolero je dobil, ker mu je zdravnik dizenterijo napačno diagnosticiral za kolero in ga poslal na oddelek za kolero, kjer je staknil kolero.

ŠVEJK: Me veseli, gospod. Tega pa res ne bi hotel imeti na vesti. Kaj pa zaradi *Grehov očetov* se še jezite?

LUKÁŠ: Z *Grehi očetov* bi bili morda celo vedeli, kaj nam je bilo ukazano. Vedeli bi, kje bomo šli v smrt.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, zakaj se pa potem jezite?

LUKÁŠ: Ste slepi, Švejk? Ozrite se okoli sebe! Ne vidite te doline, preresetane po obeh bregovih?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da res izgleda tako, kot bi orjaški krti vso noč rili po njej! In samo pogledajte si tole drevo, gospod oberlajtnant Lukáš, na njem je avstrijski škorenj. Z golenično kostjo vred.

LUKÁŠ: Poljane belih križev brez imen na golih gričih, kamor seže pogled.

ŠVEJK: Res je precej drugače kot v Pragi, gospod, to pa drži.

LUKÁŠ: Pa kakšen bebec ste vi v resnici? Ne, ni mi treba odgovoriti. Povejte mi eno svojih storij, Švejk.

ŠVEJK: Ste prepričani, gospod?

LUKÁŠ: Sem, Švejk, prosim vas.

ŠVEJK: Eno kratko vem o poštni uradnici iz Milévska. Ni še minuto nazaj, kar sem mislil nanjo, ravno ko ste mi ukazali, naj se ozrem okoli sebe, čeprav se pri najboljši volji ne morem spomniti, zakaj sem mislil ravno nanjo.

LUKÁŠ: Švejk, spet govorite bedarije.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da jih res. Ta štorija je res strašansko bedasta. Pri najboljši volji se mi ne sanja, kako mi je lahko kaj tako bedastega sploh prišlo na misel. Zaradi moje naravne behavosti, najbrž.

LUKÁŠ: Kaj za vraga je bilo s tisto poštno uradnico?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da se pardoniram, ker sem gladko pozabil nanjo. Dobra ženska je bila, nič ne rečem, in skrbno je opravljala svoje dolžnosti na pošti, ves čas pa si je blodno domišljala, da jo vsi preganjajo. In tako je šla vsak večer, potem ko je zaklenila poštni urad, naravnost na policijo s seznamom vseh tistih, ki so jo tisti dan morili. Njen glavni zoprnik je bil vaški župnik, ki naj bi imel, tako je trdila poštna uradnica, nečedne nakane z njo. Ker pa je seržant na policiji vedel, da ima dotični župnik nečedne nakane z njegovo nečakinjo, je poštni uradnici rekel, naj se pobere in ga že vendar neha sekirati in mu sitnariti. Ona pa je šla, koza neumna, ovajat stražmojstra, češ da je župnikov sokrivec pri njegovih nečednih nakanah proti njej. Zdravniška komisija je žensko nato pregledala in sklenila, da je popolnoma prismojena, in jo razglasila za nesposobno opravljanja javne službe.

LUKÁŠ: Ježešmarija in Himmelherrgott, Švejk, to je pa res najslabša zgodba, kar sem jih kdaj slišal.

ŠVEJK: Pokorno javljam, da vem, da je. Saj sem vas posvaril, da je strašno bedasta.

LUKÁŠ: Zakaj dopuščate, da vam biseri modrosti polzijo med prsti kot voda skozi cedilo?

ŠVEJK: Vsakdo pa tudi ne more biti moder, gospod. Tudi bedaki morajo živeti. Če bi bili vsi na tem svetu pametni, gospod, bi bilo na njem toliko razuma, da bi se nam od njega vsem zmešalo.

LUKÁŠ: Ne vem, zakaj čutim potrebo, da se pogovarjam z vami, Švejk. Vsakdo bi pomislil, da bom zdaj pa menda že vedel, naj se ne.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod oberlajtnant Lukáš, da gre tu za vprašanje navade. To morate pripisati dejstvu, da se že zelo dolgo pozna in sva dala marsikaj skozi. In če sva kdaj skupaj zabredla tudi v težave, je bilo to vsakokrat izključno zato, ker sva imela smolo. Ničesar si nisem nikoli bolj želel kot to, da bi vam bil v pomoč.

Pavza.

LUKÁŠ: Se vi nič ne bojite, Švejk?

ŠVEJK: Česa, gospod?

LUKÁŠ: Tega, Švejk.

ŠVEJK: Kot sem že rekel, je res precej drugače kot v Pragi, gospod.

LUKÁŠ: Precej drugače!? Tu je pekel. Klavnica. Konec sveta je to.

ŠVEJK: A da je, gospod?

LUKÁŠ: Mogoče pa sploh niste tak bebec?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da sem.

LUKÁŠ: Mogoče je to samo vaš način preživetja? Vse to – da si ušesa in oči zatiskate pred hudim?

ŠVEJK: Če vam povem po pravici, gospod, še sam ne vem, kako prenašam vse to.

LUKÁŠ: Ste bili vi kdaj zaljubljeni, Švejk?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da mi je neka dama nekoč res zlezla pod kožo.

LUKÁŠ: Ste jo ljubili? Je ona ljubila vas?

ŠVEJK: Ko sem bil pri vojakih, je bilo. Enkrat mi je napisala pismo. Tule ga imam. Zmerom ga imam pri sebi.

LUKÁŠ: No, da ga slišim, Švejk.

FUSNOTA: »Ti baraba grda, ti prasec in lopov.

Korporal Kříž je prišel v Prago na urlaub. Pri Kocanů sem plesala z njim in mi je povedal, da te je videl Pri zeleni žabi z neko lajdro. Med nama je fertik. Tvoja bivša Božena. P.S. Korporal Kříž ni od muh, ti povem, da ni, in te bo pošteno namahal po gobcu, ko se bo vrnil v tabor, ker sem ga jaz tako prosila, ti baraba lopovska. «

Pavza.

LUKÁŠ: Strah me je, Švejk.

ŠVEJK: Vaš pucflek sem, gospod, poskrbel bom za vas.

Zapoje.

KO NOČ JE NAJTEMNEJŠA
IN SVET ŽE TRDNO SPI,
MI LJUBA ZAŠEPEČE,
TAKOLE MI VELI:
»STRAHOVE, LJUBI, TI ODŽENI,
TESNO, TESNO PRIVIJ SE K MENI!«

LUKÁŠ: Poglejte me, Švejk.

ŠVEJK: Da, gospod oberlajtnant Lukáš.

LUKÁŠ: Bi lahko enkrat za vselej nehali tako nepopisno bebavo gledati, Švejk?

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod, da ne.

ZBOR VOJAKOV zapoje:

V TOPLEM MI NAROČJU
POLJUBLJA MRK OBRAZ,
NOČ TEMNA SOLZ NE VIDI,
TO ŽALOSTEN JE ČAS.
STRAHOVE DANES VSE ODŽENI,
TESNO, TESNO PRIVIJ SE K MENI.

Medtem ko se petje nadaljuje, se oder pogrezne v temo in napolni z dimom. Zaslíši se grmenje topov, eksplozije granat, kričanje, vpitje, tuljenje, rjojenje. Hrup narašča.

FUSNOTA: Dosegli smo vrh. Ponavljam, dosegli smo vrh. Tukaj vlada čisti pekel. Vse okoli nas je pekel. V zaklon, v zaklon, v zaklon.

Trušč bitke preglasi petje. Diminuendo. Iz megle se prikaže Švejk.

ŠVEJK: Pokorno javljam, gospod oberlajtnant Lukáš, da sem tukaj. Gospod oberlajtnant Lukáš? Tak hrup in dim je bil, da sem vas izgubil izpred oči in nisem videl, kaj se je zgodilo z vami. Gospod oberlajtnant Lukáš, to sem jaz, Švejk. Kje ste, gospod?

Angelski zbor. Pride sodnik.

Naj živi presvitli cesar Franc Jožef, vaša milost!

SODNIK: Se počutite zdravega, gospod Švejk?

ŠVEJK: Da, vaša milost, revma me zadnje čase ne matra več tako zelo.

SODNIK: Sijajno.

ŠVEJK: Pač pa sem izgubil svojega oberlajtnanta. Pa sem rekel, da bom skrbel zanj. Zadnje čase ni bil čisto pri sebi.

SODNIK: Kdo pa je pri sebi? Niti vi niste.

ŠVEJK: Pokorno javljam, vaša milost, da sem jaz zmeraj pri sebi. Na žalost.

SODNIK: No, če govorim kot uradna oseba, vas moram žal informirati, da niste več pri sebi. Uradna zgodovina bataljona: pred tremi dnevi ste bili usmrčeni kot izdajalec. Se pardoniram, ker sem prinašalec slabih novic.

ŠVEJK: Fusnota je omenjal, da ima nekaj prav posebnega v mislih zame. Ampak izdajalec? Jaz?

Fusnota se še zadnjikrat prikaže. V rokah ima velikansko, v usnje vezano knjigo, na debelo prekrito s prahom.

FUSNOTA: Knjiga mrtvih. Fusnota k uradni zgodovini. Dobri vojak Švejk je v forpatroli naletel na bataljon Rusov. Prepričal jih je, da se jim hoče vdati, in jih prelisil ter z njimi odkorakal na njihovo minsko polje, kjer jih je vse skupaj vrglo v zrak. Eksplozija mu je uniformo razcefrala na koščke, da si je moral obleči uniformo enega od padlih ruskih vojakov. Kmalu zatem so ga zajeli Avstrijci, ki pa so ga, potem ko so ugotovili, da je v resnici Čeh v ruski uniformi, usmrtili kot izdajalca. Čehi v avstrijskih bataljonih niso preveč priljubljeni.

ŠVEJK: Bi rekel, da ne. Precej nesrečna usoda je to. Ne bi pa mogel reči, da me je presenetila. Nikoli nisem imel pretirane sreče. Pa je vse to res, vaša milost?

SODNIK: Če je res? Resnica je prva žrtev vojne, gospod Švejk. Resnica se ne skriva pod dejanji in junaštvom, temveč v tem, kako se o njej poroča. In o tem se je poročalo tako. Vi ste fusnota k zgodovini.

ŠVEJK: A da sem, vaša milost? Se pravi, da sem vseeno nekaj pomenil? Kaj pa oberlajtnant Lukáš, vaša milost?

SODNIK: Uradna zgodovina o tem molči. Pojdite domov, gospod Švejk. Poslušajte moj nasvet in pojdite domov.

ŠVEJK: Če pa sem mu rekel, da bom poskrbel zanj.

SODNIK: Konec je, gospod Švejk. Začarani krog je prekinjen, enkrat za vselej.

Sodnik odide. Smo v pivnici gospoda Palivca. Gospa Palivčeva stoji za točilno mizo. Devica Marija sedi pri eni od miz.

ŠVEJK: Se je danes mogoče kaj oglasil, gospa Palivčeva? Malo zamujam.

Devica Marija odkima.

ONE-MAN BAND: Tik tak.

ŠVEJK: Potem pa eno velkopopoviško ta čas, ko čakam, gospa Palivčeva.

GOSPA PALIVČEVA: Eno velkopopoviško.

ONE-MAN BAND: Tik tak.

ŠVEJK: Vsak čas mora priti. Oberlajtnant Lukáš je zmeraj točen. Odličen oficir je. Že zdavnaj bi ga bili morali povišati, ampak sreča nikoli ni bila na njegovi strani.

ONE-MAN BAND: Tik tak.

ŠVEJK: Ste tudi vi imeli koga v vojni, Mati Božja?

Devica Marija nič ne reče.

ONE-MAN BAND: Tik tak.

ŠVEJK: Malo bom še počakal. Vsak čas bojo prišli. Tudi Vodička. Sigurno bo prišel. Preveč britten je, da bi se pustil zvleči v to šlamastiko. Veste, da me tole

spominja na tiste čase, ko sem čakal Ferdinanda?

Tistega Ferdinanda, ki je pobiral pasje dreke, ne
drogerista Ferdinanda. ... Ob šestih naj bi prišel –

ONE-MAN BAND: Bim. Bim. Bim. Bim. Bim. Bim. ...

Bim.

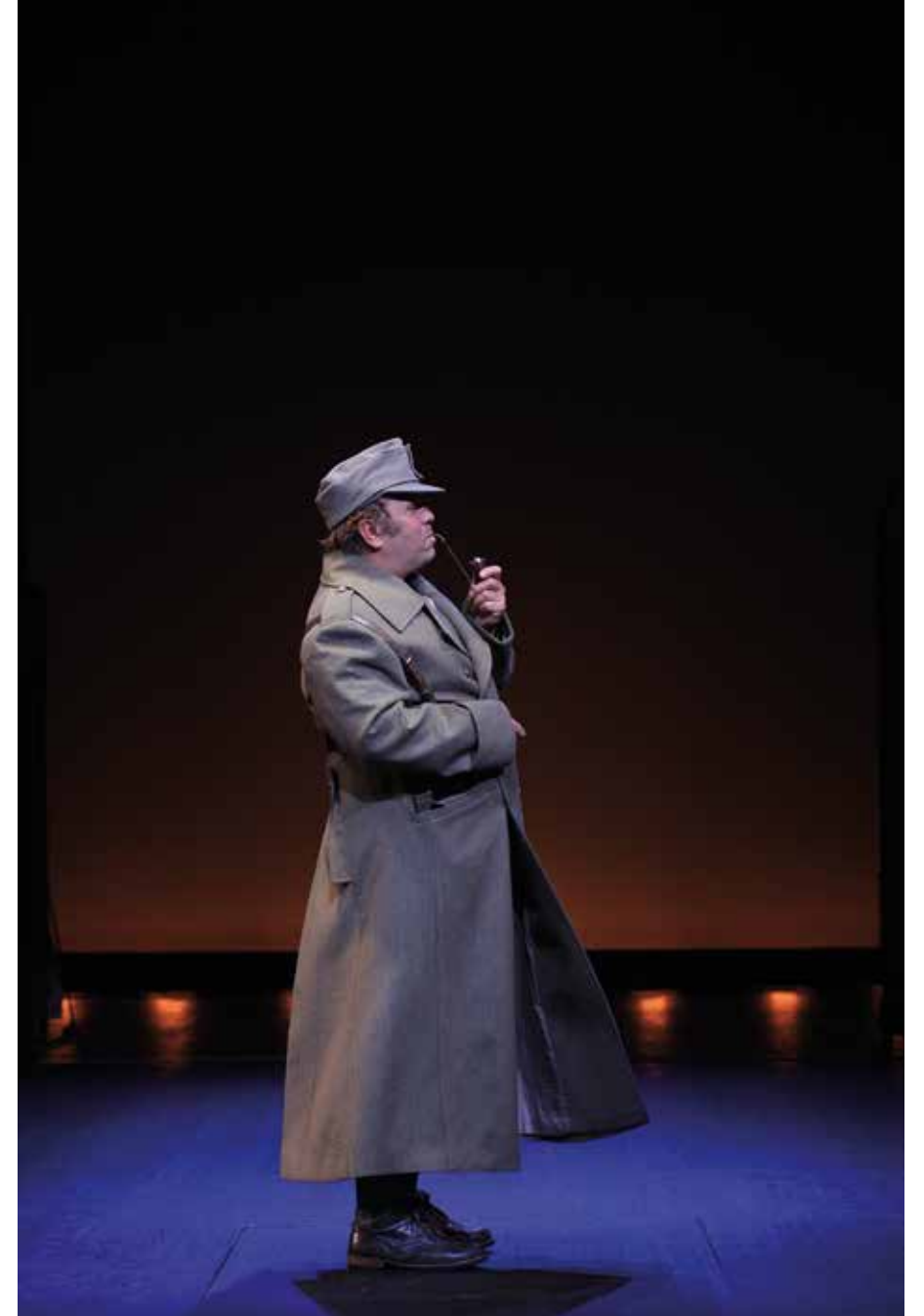
Glasno tipkanje je vse bolj silovito, nato preide v pasji lajež.

Švejk nadaljuje svojo zgodbo, medtem ko luč počasi ugaša.

Konec.

FOTOGRAFIJE Z VAJ

Lotos Vincenc Šparovec

Rok Matek in Uroš Smolej

Rok Matek, Uroš Smolej, Gregor Gruden, Domen Valič, Janez Starina, Tomo Tomšič, Jožef Ropoša, Jure Kopusar in Gašper Tič

Lotos Vincenc Šparovec, Jožef Ropoša, Tomo Tomšič in Judita Zidar

Janez Starina, Jure Kopušar, Jožef Ropoša, Domen Valič, Lotos Vincenc Šparovec, Gregor Gruden, Tina Potočnik in Tomo Tomšič

Domen Valič, Janez Starina in Lotos Vincenc Šparovec

Jožef Ropoša, Lotos Vincenc Šparovec, Janez Starina, Jure Kopusar, Domen Valič, Gregor Gruden in Tomo Tomšič

Gašper Tič in Lotos Vincenc Šparovec

Gašper Tič, Janez Starina, Jožef Ropoša, Judita Zidar, Lotos Vincenc Šparovec, Tina Potočnik, Tomo Tomšič, Rok Matek, Jure Kopusar, Gregor Gruden in Domen Valič

Gašper Tič in Lotos Vincenc Šparovec

Lotos Vincenc Šparovec in Gregor Gruden

Gregor Gruden, Jure Kopusar in Lotos Vincenc Šparovec

Jure Kopusar, Gregor Gruden, Lotos Vincenc Šparovec, Tomo Tomšič in Domen Valič

Uroš Smolej, Janez Starina, Gregor Gruden, Lotos Vincenc Šparovec, Gašper Tič, Tomo Tomšič, Judita Zidar in Tina Potočnik

SKOZI MLADE OČI

Pišejo študenti dramaturgije z AGRFT

Eva Jagodic

»TUKAJ TOČIMO PIVO, PA MIRNA BOSNA.«

Na eni strani se vedno glasneje šepeta o tretji svetovni vojni, na drugi strani pa se Evropska unija ukvarja s predpisi, kakšna sme biti maksimalna moč sesalnika za prah, ki ga uporabljate doma, in poskuša v svojo zakonodajo implementirati prepoved ukrivljenih kislih kumaric. Ker je ravna kislina edina kislina, ki je prava. In ker je sesalnik za prah, ki je močnejši od 1600 W, vsekakor bolj nevaren in škodljiv kot katero koli orožje, ki že poka ali pa bo vsak hip začelo pokati po Evropi in drugod. Tako misli Evropska unija. In ta skrbi za svoje državljane. Torej če tako reče Evropska unija, potem to tako je. In kdo smo mi, da bi ji ugovarjali? Kaj pa vemo, se morda spozna-

mo na te stvari, morda vemo, kaj je dobro za nas? Nikakor. A kaj, ko si ljudstvo tega ne pusti vtepti v glavo. Včasih je še bilo pokorno, pridno, poslušno, potem pa se je izpreverglo. Edini zvesti državljani ostajajo tisti, ki so se od preveč zdrave pameti že davno pobežali. »Pokorno javljam, gospod, da sem bebec,« so Švejkove besede, ki so včasih še edine smiselne. Bebcu pač nikoli ni hudega, bebec nikomur ne stori žalega, le uboga in kima. To je kot tisti »samo pričaj jes, jes«, ki so nas ga učili, ko smo bili še majhni in smo kakšno ušpičili. Bolj ko si znal molčati, blažja je bila kazen. Čim pa si kakšno bleknil, so poskrbeli, da si to še tisti hip obžaloval. Tako so nas učili. A potem smo odrasli.

Izkušnje naredijo svoje, leta tudi, in nekaterim je stopilo v glavo, da bi lahko delali drugače. Da ne rabijo več instance, ki bi jim predpisovala, kakšno zelenjavo naj jedo in s čim naj pospravljajo svoj ljubi, s kreditom kupljeni domek. Od tu dalje obstajata le še dve možnosti: ali si tisti, ki narekuje, ali pa tisti, ki mu je narekovano. In vse je odvisno od tega, kako prepričljiv si. Kajti ni važno, ali si res boljši, hitrejši, pametnejši, ali prav res imaš več pravic, važno je le, da ljudje v to verjamejo. »Resnica se ne skriva pod dejanji in junaštvom, temveč v tem, kako se o njej poroča.« Svet je tako preprosto zastavljen.

In preprosta so pravila, po katerih deluje. Zlasti v vojski. Ker kaj pa je drugega naš ljubi Švejk kot zvest, pokoren vojak. Vsak pravi vojak se zaveda, da ima nadrejeni vedno prav, vsak pravi vojak ve, da o nadrejenem ne gre dvomiti in da je treba vedno le storiti, kar ti je ukazano, pa bo vojska močna in očetnjava varna. Če želi nadrejeni za kosilo prepelico, jo bo dobil, pa četudi je bila prepelica še pred trenutki kanarček. Ali če se mu milo stori in si zaželi pudlja, ki mu bo za družbo, se bo tako zgodilo, pa četudi bi teoretično lahko rekli, da gre v resnici za mešanca med terrierjem in pomeranskim špicem. In ko nadrejeni ne zmore več ugoditi svoji ljubic, medtem ko na eni strani sam leze izpod rjuhe, na drugi strani pod rjuho k tej zahtevni dami že leze zvesti vojak, ki pred očmi nima drugega cilja kot sreče tistega, ki mu služi. Vse, da se le vzdržuje disciplina. Te nam dandanašnji vsekakor manjka. Nekoč so nam za-

upali in si rekli »Se bodo že znašli, uspelo jim bo.« ter nam dali proste roke. Le da se je to izkazalo za slabo odločitev in ravno zadnji hip so še vskočili, da nam pokažejo našo zmoto ter nas podučijo o krivih kumaricah, ki smo jih stoletja jedli v nevednosti, da niso prave. Upati kaže le, da se po vsej tej muki, vsem tem trudu ne bo od nekod vzela nekdo, ki bo dokazal drugače. Ali ki je že slišal za nekoga, ki lahko dokaže drugače. Kot Švejk, ki za vsak problem pozna vsaj dve rešitvi in vsako lahko podkrepi vsaj s tremi praktičnimi primeri, ki kažejo, da je res tako. Bi med tem, ko bi glodali prave, ravne kumarice, torej le prikimavali, kako da so boljše od tistih nepravih, ali bi se morda spomnili na tisto štorijo iz leta 1820, ko se je v Salemu v New Jerseyju polkovnik Rober Gibbon Johnson sredi glavnega trga začel basati s paradizniki le zato, da bi ovrigel do tedaj veljavno prepričanje in dokazal, da ne gre le za užiten, pač pa tudi zelo okusen sadež? Takim, kakršen je bil omenjeni polkovnik, bi vsekakor težko rekli zvesti in pokorni vojaki. S svojim drznim uporništvom izpodbijajo uveljavljeno disciplino, to pa nikakor ne more biti dobro. A saj je človek tako narejen, da ve, kje mu je mesto. In četudi mu je dana svoboda, bo prehodil hribe in doline, da le najde spet svojega gospodarja. Pa takšen ni le Švejk, ki je deklarirani bebec in zvesto sledi oberlajtnantu Lukášu, četudi je ta upal, da se ga je znebil in bi naš zvesti, pokorni vojak imel možnost, da se iz vojaka spet prelevi v bebca, ki pri gospodu Palivcu v krčmi sreba svoje velkopopoviško. Številni narodi so se stoletja borili za svobodo, številni se borijo še danes. A svoboda

je, kot bi šel v kino in ob filmu namesto pokovke grickal koščke piščanca, pomočene v sladko-kislo omako. Ne sprašuješ se, ali je bolje ali ne, veš le, da je drugače pa že bežiš nazaj k tistemu varnemu, poznanemu, predpisanemu. Pa četudi že v začetku nisi maral pokovke, ker se ti zatika med zobmi in te od preveč masla boli želodec. In tako se narodi, kot je naš, po stoletjih truda vendarle osvobodijo zgolj zato, da se lahko pridružijo skupnosti držav, ki jih bo učila, kaj je prav in kaj narobe, in ki se v času krize ukvarja s kumaricami in sesalniki za prah. Prav res, svet je tako preprosto zastavljen in tako preprosta so pravila, po katerih deluje.

In prav zaradi svoje preišljenosti, prav zato, ker mu je bilo že davno jasno, po kakšnih pravilih deluje ta naša skupnost, je Švejk še danes junak. Zaveda se, kje tičijo zanke, in se jim uspešno ogiba, glavo pa nosi ravno dovolj sklonjeno, da ne izstopa. Tiste bilke, ki na polju najvišje rastejo, pač prve požanjejo. Da, Švejk je junak preprostega človeka. Njegova zgodba se začne in izteče povsem preprosto – v krčmi, ob vrčku piva. Vrček piva je sploh zdravilo za marsikaj, pomaga zlasti proti glavobolu ob misli na vsakdanje skrbi. Vrček piva je lahko najboljši prijatelj, zvesti svetovalec, lahko je roka sprave ali večerna sprostitev. Tudi vrček piva je včasih junak. In Švejk, tako kot mnogi drugi, prisega na vrček piva.

AJDA SMREKAR

Stopova igralka leta 2014

Obrazložitev žirije, ki so jo sestavljali Stopova novinarka Marjana Vovk, režiser Matevž Luzar in filmski kritik Bojan Kavčič:

»Ajda Smrekar v filmu *Pot v raj* prinaša svežino in energijo, z ravno prav odmerjeno simpatično nadležnostjo osvoji gledalca in suvereno vodi svojo junakinjo od začetka do konca. V trenutku, ko se kot Lučka pojavi v filmu, prevzame vajeti v svoje roke in nosi filmsko zgodbo do konca.«

MAJDA KRIŽAJ

V prvih dneh septembra je osemdesetletnico praznovala lektorica Majda Križaj, ki je več desetletij delovala v MGL in bila zadnjih dvanajst let pred upokojitvijo članica umetniškega ansambla našega gledališča. Majda Križaj je skrbela za jezik tako na odru kot tudi v tiskovinah ter z izjemnim posluhom za specifiko igralskega poklica sooblikovala uprizoritve. Leta 1985 so na Borštnikovem srečanju za uprizoritev Shakespeareovega *Hamleta* v režiji Mileta Koruna ob obliki nagrad podelili tudi nagrado ansamblu MGL za najbolj dognan odrski jezik. Pot do tega priznanja mu je s svojim predanim delom, natančnostjo, strokovno širino in človeško toplino nedvomno tlačkvala Majda Križaj, ki še dandanašnji ne zamudi nobene premiere našega gledališča.

Kolegice in kolegi ji želimo obilo zdravja in veselja ter veliko dobrih predstav.

Avtor Prevajalec	Delo Datum premiere	Režiser Dramaturg	Scenograf Kostumograf	Avtor glasbe/ Glasbeni opremljevalec Koreograf	Lektor Oblikovalec svetlobe	Drugi sodelavci	Število predstav			Število gledalcev		
							doma	na gostovanjih	skupaj	doma	na gostovanjih	skupaj
VELIKI ODER – PREMIERE MGL												
Carl Sternheim Milan Štefe	IZ JUNAŠKEGA ŽIVLJENJA MEŠČANOV 25. 9. 2013	Aleksandar Popovski Eva Mahkovic	Numen in Ivana Radenović Jelena Proković	Vlada Divljan -	Martin Vrtačnik Branko Šulc	Tina Lasič Andrejevič – oblikovalka maske; Katja Magister – asistentka kostumografke	24	-	24	5.930	-	5.930
George Axelrod Valerija Cokan	SEDEM LET SKOMIN 3. 10. 2013 (Mala scena)	Primož Ekart Ira Ratej	Branko Hojnik Alan Hranitelj	Jure Longyka Katja Hrastar	Maja Cerar Boštjan Kos	Vesna Krebs – avtorica videa	7 (in Mala scena)	Glej Mala scena	7 (in Mala scena)	1.945 (in Mala scena)	Glej Mala scena	1.945 (in Mala scena)
Miroslav Krleža Andrej Inkret	ADAM IN EVA 10. 10. 2013	Miloš Lolič Eva Mahkovic	Miloš Lolič Sara Smrajc Žnidarčič	- -	Barbara Rogelj Andrej Koležnik	-	22	-	22	5.621	-	5.621
William Shakespeare Milan Jesih	OTHELLO 28. 11. 2013	Jernej Lorenci Petra Pogorevc	Branko Hojnik Belinda Radulović	Branko Rožman Gregor Luštek	Maja Cerar Branko Šulc, Branko Hojnik, Jernej Lorenci	Gregor Luštek – asistent režiserja; Žiga Divjak – asistent režiserja; Katja Černe – asistentka dramaturginje	24	5	29	6.685	1.550	8.235
Friedrich Dürrenmatt Maila Golob, Mojca Kranjc	FIZIKI 10. 1. 2014	Boris Kobal Alenka Klabus Vesel	Urša Vidic Andrej Vrhovnik	- -	Maja Cerar Andrej Koležnik	Evelin Bizjak – asistentka dramaturginje	34	6	40	10.727	1.777	12.504
Andrej Rozman-Roza, Coco Mosquito	LIZISTRATA 27. 2. 2014	Mateja Koležnik Ira Ratej	Marko Japelj Alan Hranitelj	Coco Mosquito Matija Ferlin	Barbara Rogelj Andrej Koležnik	Taj Pačnikar – oblikovalec zvoka; Joži Šalej – glasbeni vodja in korepetitor; Nina Fajdiga – asistentka koreografa; Laren Polič Zdravič – asistent avtorja glasbe; Tadeja Golob – asistentka scenografa	27	-	27	7.935	-	7.935
Andrew Bovell Alenka Klabus Vesel	SAMBA LANTANA 12. 4. 2014	Barbara Hieng Samobor Eva Mahkovic	Darjan Mihajlovič Cerar Leo Kulaš	Drago Ivanuša -	Martin Vrtačnik Branko Šulc	Franci Vaupotič – učitelj sambe; Sandi Jesenik – asistent dramaturginje	24	-	24	6.235	-	6.235
-	MGL&AGRFT ROCKS! 14. 5. 2014, Kino Šiška	- -	- -	- -	- -	Barbara Hieng Samobor – režijska koordinatorka; Miha Petric – glasbeni vodja; Jože Šalej – korepetitor; Andrej Vrhovnik – svetovalec za oblačila	1	-	1	927	-	927
Skupaj veliki oder – premiere MGL							163	11	174	46.005	3.327	49.332
George Axelrod Valerija Cokan	SEDEM LET SKOMIN 3. 10. 2013	Primož Ekart Ira Ratej	Branko Hojnik Alan Hranitelj	Jure Longyka Katja Hrastar	Maja Cerar Boštjan Kos	Vesna Krebs – avtorica videa	36 (in veliki oder)	11	47 (in veliki oder)	3.185 (in veliki oder)	3.169	6.354 (in veliki oder)
Jaša Koceli	CAFE DADA 12. 12. 2013	Jaša Koceli Eva Mahkovic	Darjan Mihajlovič Cerar Branka Pavlič	Miha Petric -	Martin Vrtačnik Boštjan Kos	Lenka Đorojevič – umetniška sodelavka pri scenografiji	24	-	24	2.020	-	2.020
Barbara Hieng Samobor	ČASOVNI STROJ 2 23. 2. 2013	Barbara Hieng Samobor -	Tina Kolenik -	Nino de Gleria -	Martin Vrtačnik Branko Šulc	Nino de Gleria – korepetitor; Jette Ostan Vejrup – svetovalka za <i>commedia dell'arte</i>	1	-	1	86	-	86
Jera Ivanc	PREVARE 9. 4. 2014	Jaka Ivanc -	Jaka Ivanc, Milan Percan Leo Kulaš	- Domen Valič	Maja Cerar Boštjan Kos	Gašper Tič – dramaturški sodelavec in avtor zaključnih verzov	17	-	17	1.603	-	1.603
Skupaj Mala scena – premiere MGL							78	11	89	6.894	3.169	10.063
Viktorija Rangelova Tamara Doneva	GOLA 12. 10. 2013	Alen Jelen Špela Kravogel	Tina Mohorović, Adriana Furlan Andrej Vrhovnik	Darja Hlavka Godina -	Maja Cerar Aljoša Vizlar	-	14	2	16	893	300	1.193
Skupaj Mala scena (Studio) – premiere koprodukcije							14	2	16	893	300	1.193
MALA SCENA (STUDIO) – PREMIERE BRALNIH UPORIZORITEV MGL												
August Strindberg Janko Moder	GOSPODIČNA JULIJA 24. 9. 2013	Ira Ratej -	- -	- -	Martin Vrtačnik Boštjan Kos	-	1	-	1	53	-	53
Ivan Cankar	KRALJ NA BETAJNOVI 17. 10. 2013	Ira Ratej -	- -	- -	Martin Vrtačnik Boštjan Kos	-	2 (in 1 na velikem odru)	1	4	126 (in 259 na velikem odru)	220	605

Avtor Prevajalec	Delo Datum premiere	Režiser Dramaturg	Scenograf Kostumograf	Avtor glasbe/ Glasbeni opremljevalec Koreograf	Lektor Oblikovalec svetlobe	Drugi sodelavci	Število predstav			Število gledalcev		
							doma	na gostovanjih	skupaj	doma	na gostovanjih	skupaj
William Shakespeare Oton Župančič	HAMLET 26. 11. 2013	Ira Ratej -	- -	- -	Martin Vrtačnik Boštjan Kos	-	1 (in 1 na velikem odru)	-	2	34 (in 300 na velikem odru)	-	334
Drago Jančar -	VELIKI BRILJANTNI VALČEK 9. 12. 2013	Ira Ratej -	- -	- -	Martin Vrtačnik Boštjan Kos	-	1 (in 1 na velikem odru)	-	2	38 (in 276 na velikem odru)	-	314
Friedrich Dürrenmatt Mila Golob, Mojca Kranjc	FIZIKI 14. 1. 2014	Ira Ratej Alenka Klabus Vesel	- -	- -	Maja Cerar Boštjan Kos	-	1	-	1	47	-	47
Ivan Cankar	POHUŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI 5. 2. 2014	Ira Ratej -	- -	- -	Martin Vrtačnik Boštjan Kos	-	1	-	1	25	-	25
Henrik Ibsen Janko Moder	NORA ali HIŠA ZA LUTKE 10. 3. 2014	Ira Ratej -	- -	- -	Martin Vrtačnik Boštjan Kos	-	1	-	1	24	-	24
Oscar Wilde Djurdja Flere	SALOMA 15. 4. 2014	Ira Ratej -	- -	- -	Martin Vrtačnik Boštjan Kos	-	1	-	1	23	-	23
Eugène Ionesco Srečko Fišer	PLEŠASTA PEVKA 8. 5. 2014	Ira Ratej -	- -	- -	Martin Vrtačnik Boštjan Kos	-	1	-	1	39	-	39
Skupaj Mala scena (in nekaj ponovitev na velikem odru) - premiere bralnih uprizoritev MGL							13	1	14	1.244	220	1.464
SKUPAJ VELIKI ODER IN MALA SCENA - PREMIERE MGL IN PREMIERNE KOPRODUKCIJE							258	25	293	55.036	7.016	62.052
VELIKI ODER - PONOVITVE												
Miro Gavran Alenka Klabus Vesel	VSE O ŽENSKAH 15. 1. 2005 (Mala scena)	Barbara Hieng Samobor -	Andrej Erjavec Alan Hranitelj	Milko Lazar -	Barbara Rogelj Andrej Koležnik	Tone Stojko - snemalec	1 (in Mala scena)	Glej Mala scena	1 (in Mala scena)	267 (in Mala scena)	Glej Mala scena	267 (in Mala scena)
Jasen Boko Alja Predan	GLEDALIŠKA URA 29. 9. 2005 (Mala scena)	Miha Golob -	Miha Golob Nadja Bedjanič	- -	Arko Andrej Koležnik	-	6 (in Mala scena)	Glej Mala scena	6 (in Mala scena)	1.608 (in Mala scena)	Glej Mala scena	1.608 (in Mala scena)
P. Stone, J. Styne, B. Merrill Milan Dekleva, Alja Predan	SUGAR - NEKATERI SO ZA VROČE 4. 12. 2008	Stanislav Moša Petra Pogorevc	Jaroslav Milfajt Andrea Kučerová	- Vladimir Kloubek	Maja Cerar Branko Šulc	Žarko Princič - glasbeni vodja in dirigent; Petr Hloušek - avtor scenskih ilustracij; Jože Šalej - korepetitor; Grega Forjanič - oblikovalec zvoka; Jadran Živkovič - učitelj stapa; Lev Predan Kowarski - asistent režiserja	12	-	12	3.719	-	3.719
Molière Aleš Berger	SKOPIH 15. 4. 2010	Boris Kobal Eva Kraševc	Marko Japelj Bjanka Adžić Ursulov	Branko Rožman -	Maja Cerar Andrej Koležnik	-	2	1	3	563	1.000	1.563
William Shakespeare Oton Župančič	ROMEO IN JULIJA 21. 9. 2010	Diego de Brea Petra Pogorevc	Diego de Brea Leo Kulaš	- -	Maja Cerar Diego de Brea, Branko Šulc	Silvo Zupančič - oblikovalec zvoka	2	-	2	584	-	584
Aleksander Nikolajevič Ostrovski Tatjana Stanič	NEVIHTA 24. 11. 2011	Jernej Lorenci Eva Mahkovic	Branko Hojnik Belinda Radulović	Branko Rožman Gregor Luštek	Maja Cerar Branko Šulc	Gregor Luštek - asistent režiserja	2	4	6	551	1.450	2.001
Duško Premovič Sonja Polanc	INDIGO 29. 3. 2013 (Koper) 5. 4. 2013 (MGL)	Boris Cavazza Boris Cavazza, Matjaž Briški	Meta Hočevar Polonca Valentincič	Igor Leonardi -	Barbara Rogelj Jaka Varmuž	Ajda Valcl - asistentka režiserja; Andres Valdes - oblikovalec giba	1	1	2	269	273	542
Heiner Müller Milan Štefe	KOMEDIJA Z ŽENSKAMI 27. 11. 2012 (predpremier) 30. 12. 2012 (premier)	Ivica Buljan Petra Pogorevc	Slaven Tolj Ana Savić Gecan	Mitja Vrhovnik Smrekar -	Martin Vrtačnik Andrej Koležnik	Jože Šalej - korepetitor; Jaša Koceli - asistent režiserja; Urška Sajko - asistentka dramaturginje (študijsko); Sara Smrajc Žnidarčič - asistentka kostumografke; Ivan Bizjak - kondicijski trener	4	4	8	1.228	1.350	2.578
William Shakespeare Oton Župančič	UKROČENA TRMOGLAVKA 14. 2. 2013 (Mala scena)	Anja Suša Petra Pogorevc	Anja Suša Barbara Stupica	Laren Polič Zdravič Damjan Kecojevič	Maja Cerar Boštjan Kos	Rok Andres - asistent dramaturginje; Sara Smrajc Žnidarčič - asistentka kostumografke in scenografke	1 (in Mala scena)	Glej Mala scena	1 (in Mala scena)	256 (in Mala scena)	Glej Mala scena	256 (in Mala scena)

Avtor Prevajalec	Delo Datum premiere	Režiser Dramaturg	Scenograf Kostumograf	Avtor glasbe/ Glasbeni opremljevalec Koreograf	Lektor Oblikovalec svetlobe	Drugi sodelavci	Število predstav			Število gledalcev		
							doma	na gostovanjih	skupaj	doma	na gostovanjih	skupaj
Anja Hilling Jaša Drnovšek	ČRNA ŽIVAL ŽALOST 17. 2. 2013	Ivica Buljan Petra Pogorevc	Numen in Ivana Radenovič Ana Savič Gecan	Mitja Vrhovnik Smrekar -	Martin Vrtačnik Andrej Koležnik	Anja Krušnik Cirnski – asistentka dramaturginje (študijsko); Sara Smrajc Žnidarčič – asistentka kostumografke; Ivan Bizjak – kondicijski trener	1	1	2	135	300	435
Pierre de Marivaux Aleš Berger	TRIUMF LJUBEZNI 17. 3. 2013	Sebastijan Horvat Andraž Golc, Alenka Klabus Vesel	Vadim Fiškin, Miran Mohar Belinda Radulović	Drago Ivanuša -	Barbara Rogelj Branko Šulc	Vadim Fiškin, Miran Mohar – avtorja videa	4	-	4	1.101	-	1.101
-	JAZ(Z) MGL 8. 5. 2013 (Kino Šiška)	-	-	-	-	Barbara Hieng Samobor – režijska koordinatorka; Ana Duša – korepeticijska svetovalka; Sašo Dragaš – oblikovalec zvoka	2	-	2	688	-	688
Skupaj veliki oder – ponovitve							38	11	49	10.969	4.373	15.342
MALA SCENA – PONOVIIVTE												
Miro Gavran Alenka Klabus Vesel	VSE O ŽENSKAH 15. 1. 2005	Barbara Hieng Samobor -	Andrej Erjavec Alan Hranitelj	Milko Lazar -	Barbara Rogelj Andrej Koležnik	Tone Stojko – snemalec	10 (in veliki oder)	5	15 (in veliki oder)	834 (in veliki oder)	1.269	2.103 (in veliki oder)
Jasen Boko Alja Predan	GLEDALIŠKA URA 29. 9. 2005	Miha Golob -	Miha Golob Nadja Bedjanič	-	Arko Andrej Koležnik	-	10 (in veliki oder)	2	12 (in veliki oder)	889 (in veliki oder)	570	1.459 (in velik oder)
Gregor Fon -	PES, PIZDA IN PEDER 21. 4. 2010	Primož Ekart Eva Mahkovic	Tomaž Štrucl za Estrihe in Omete Elena Fajt	Silence -	Maja Cerar Boštjan Kos	Mateja Velikonja – asistentka kostumografke	12	1	13	1.278	370	1.648
Sofoklej Kajetan Gantar	ANTIGONA – bralna uprizoritev 29. 1. 2013	Ira Ratej	-	-	Maja Cerar Boštjan Kos	-	-	1	1	-	20	20
William Shakespeare Oton Župančič	UKROČENA TRMOGLAVKA 14. 2. 2013	Anja Suša Petra Pogorevc	Anja Suša Barbara Stupica	Laren Polič Zdravič Damjan Kecojevič	Maja Cerar Boštjan Kos	Rok Andres – asistent dramaturginje; Sara Smrajc Žnidarčič – asistentka kostumografke in scenografke	16 (in veliki oder)	10	26 (in veliki oder)	1.359 (in veliki oder)	2.055	3.414 (in veliki oder)
Anton Tomaž Linhart	ŽUPANOVA MICKA 13. 3. 2013	Ira Ratej Eva Jagodic	-	-	Martin Vrtačnik Boštjan Kos	-	-	1	1	-	20	20
Skupaj Mala scena – ponovitve							48	20	68	4.360	4.484	8.844
Skupaj veliki oder in Mala scena – ponovitve							86	31	117	15.329	8.857	24.186
SKUPAJ VSE PREDSTAVE MGL IN KOPRODUKCIJE V SEZONI 2013/2014							354	56	410	70.365	15.873	86.238

Avtor	Delo	Gostujoči posameznik gledališče, društvo, skupina ...	Število predstav	Število gledalcev
GOSTOVANJA V MGL				
Veliki oder				
Aldo Nicolaj	PAROLE, PAROLE ALI NI BILA PETA, BILA JE DEVETA	Gledališče Koper	2	498
Nebojša Pop-Tasić	MARLENE DIETRICH	Prešernovo gledališče Kranj, ŠKUC gledališče in Zavod Imaginarni	1	233
Jordi Galceran	BURUNDANGA	Slovensko stalno gledališče Trst	1	292
Anton Pavlovič Čehov, Bobo Jelčić	UTVA	Zagrebsko gledališče mladih, Hrvaška	1	213
Henrik Ibsen	JOHN GABRIEL BORKMAN	Slovensko narodno gledališče Drama Maribor	1	325
Ken Ludwig	SLEPARJA V KRILU	Slovensko ljudsko gledališče Celje	2	525
	ŽIVEL JE HARMS! ČUDEŽI OBSTAJAJO	Satirično gledališče Kerempuh, Zagreb, Hrvaška	1	293
Mala scena				
Miloš Orson Štetroh	GLEDALIŠČE GOČAR	Gledališče na ograji, Praga, Češka	1	72
Skupaj gostovanja v MGL			10	2.451
JAVNE NEKOMERCIJALNE PRIREDITVE				
	TANTADRUJ	Srečanje gledaliških skupin oseb z motnjami v duševnem razvoju	1	323
	DO YOUR THING ... PLEŠMO MI PO SVOJE!	Zaključna produkcija plesne šole Minimundo	1	355
Eugène Ionesco	STOLI!	Produkcija AGRFT	1	58
	PREDSTAVITEV KNJIGE NOČNI POGOVORI	V Gledališču Glej	1	80
	PREDSTAVITEV KNJIGE ČEHOV IN PROSTOR	V Slovenskem stalnem gledališču Trst	1	30
Vesna Hauschild	JAZIJA	Potopisni performans	3	92
	PREDSTAVITEV KNJIGE MAKS, VEZNI IGRALEC MESTA	V Gledališču Glej	1	100
	PREDSTAVITEV KNJIGE NOČNI POGOVORI S ŠTEFKO DROLČ	V Slovenskem stalnem gledališču Trst	1	80
Jean Racine	ANDROMAHA	Produkcija AGRFT	2	150
	PENELOPA	Magistrska produkcija Ajde Smrekar	1	50
Skupaj javne nekomercialne prireditve na velikem odru in Mali sceni			13	1.318
SKUPAJ VSE PREDSTAVE NA ODRIH MGL IN NA GOSTOVANJIH V SEZONI 2013/2014 (domače, koprodukcije, gostovanja drugih ...)			433	90.007

IGRALSKI NASTOPI V MGL V SEZONI 2013/2014

ČLANI MGL

JOŽICA AVBELJ	16	SKOPIUH (Élise)	3
NEVIHTA (Marfa Ignatjevna Kabanova)	6	TRIUMF LJUBEZNI (Léonide/Phocion)	4
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Emma Kaschiebe)	8	ŽUPANOVA MICKA – bralna uprizoritev (Micka – vskok)	1
INDIGO (Ana)	2	LIZISTRATA (Siriza)	27
		NORA ALI HIŠA ZA LUTKE – bralna uprizoritev (Nora)	1
VIKTORIJA BENCIK EMERŠIČ	73	JURIJ DREVENŠEK	115
JAZ(Z) MGL (nastopajoča)	2	SKOPIUH (Cléante)	3
IZ JUNAŠKEGA ŽIVLJENJA MEŠČANOV (Grofica Marianne Palen, Otilie Maske)	24	UKROČENA TRMOGLAVKA (Blanka)	25
OTHELLO (Desdemona)	28	JAZ(Z) MGL (nastopajoči)	2
PREVARE (Leila)	17	IZ JUNAŠKEGA ŽIVLJENJA MEŠČANOV (Frank Scarron, Grof Aloysius Palen, Grof Otto von Beeskow)	24
POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Jacinta)	1	FIZIKI (Richard Voss)	40
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoča)	1	PREVARE (Fabrizio Bellenzini)	17
		VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Kapetan/Doberman)	2
STANNIA BONINSEGNA	48	FIZIKI – bralna uprizoritev (Richard Voss)	1
FIZIKI (Lina Rose)	40	POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Cerkovnik)	1
GOSPODIČNA JULIJA – bralna uprizoritev (Kristin)	1	Jurij Drevenšek od 26. 6. 2014 ni več član MGL.	
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Lužarica)	4		
FIZIKI – bralna uprizoritev (Lina Rose)	1	ANJA DRNOVŠEK	69
POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Županja)	1	SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Dolores – vskok)	12
PLEŠASTA PEVKA – bralna uprizoritev (Mary)	1	JAZ(Z) MGL (nastopajoča)	2
		SEDEM LET SKOMIN (Helen Sherman – vskok)	27
SEBASTIAN CAVAZZA	133	LIZISTRATA (Brucelija)	27
PES, PIZDA IN PEDER (Vlado)	13	MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoča)	1
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Mojster)	8	Anja Drnovšek je članica MGL od 1. 4. 2014.	
ČRNA ŽIVAL ŽALOST (Paul)	2	MOJCA FUNKL	39
JAZ(Z) MGL (nastopajoči)	2	SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Olga)	7
SEDEM LET SKOMIN (Richard Sherman)	54	KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Hilde Prill – vskok)	3
OTHELLO (Othello)	29	SEDEM LET SKOMIN (Helen Sherman)	27
SAMBA LANTANA (Leon, Nick)	24	HAMLET – bralna uprizoritev (Gertruda)	1
POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Krištof Kobar)	1	VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Klara)	1
GREGOR ČUŠIN	96	JERNEJ GAŠPERIN	88
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Bienstock)	12	KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Karel)	8
SKOPIUH (Harpagon)	3	TRIUMF LJUBEZNI (Agis)	4
SEDEM LET SKOMIN (Dr. Brubaker)	54	UKROČENA TRMOGLAVKA (Blanka - vskok)	2
LIZISTRATA (General)	27	GOLA (Lev)	16
		LIZISTRATA (Masker)	27
TANJA DIMITRIEVSKA	64	CAFE DADA (Richard Huelsenbeck)	24
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Mary Lou)	12	KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Kantorjev oskrbnik)	4
ROMEIO IN JULIJA (Grofica Capuletova)	2	HAMLET – bralna uprizoritev (Rejnaldo, 2. igralec – Kraljica v igri, Sel, Osrik)	1
ANTIGONA – bralna uprizoritev (Glasnik)	1	SALOMA – bralna uprizoritev (Mladi Sirijec)	1
ADAM IN EVA (Eva)	22	MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1
LIZISTRATA (Limeta)	27		
ANA DOLINAR HORVAT	62	GREGOR GRUDEN	151
GLEDALIŠKA URA (Nada – alternacija)	14	SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Joe/Josephine)	12
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Sugar Kane – vskok)	12	PES, PIZDA IN PEDER (Darko)	13

94) **PREGLED DELA MGL V SEZONI 2013/2014**

KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Partijski sekretar)	8
UKROČENA TRMOGLAVKA (Gremio)	27
ŽUPANOVA MICKA – bralna uprizoritev (Anže)	1
JAZ(Z) MGL (nastopajoči)	2
SEDEM LET SKOMIN (Tom MacKenzie)	54
LIZISTRATA (Kleonim, Siridis)	27
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Franc Bernot)	4
HAMLET – bralna uprizoritev (Gildenstern, Drugi grobar)	2
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1

JURE HENIGMAN	91
ROMEO IN JULIJA (Mercurio)	2
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Häcksel)	8
ČRNA ŽIVAL ŽALOST (Oskar)	2
IZ JUNAŠKEGA ŽIVLJENJA MEŠČANOV (Theobald Maske, Philipp Ernst Maske)	24
CAFE DADA (Jean Arp)	24
SAMBA LANTANA (Pete, Neil, John)	24
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Župnik)	4
HAMLET – bralna uprizoritev (Horatio)	2
POHUŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Učitelj Šviligoj)	1

BORIS KERČ	103
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Prvi gangster, Prvi milijonar)	12
SKOPUH (Mojster Simon, Komisar)	3
ROMEO IN JULIJA (Paris)	2
NEVIHTA (Šapkin)	6
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Drugi delavec)	8
ANTIGONA – bralna uprizoritev (Hajmon)	1
ADAM IN EVA (Adam)	22
FIZIKI (Uwe Sievers)	40
HAMLET – bralna uprizoritev (Marcel, Voltimand, 3. igralec – Lucijan v igri, Duhovnik)	2
VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Mlajši izvedenec za metafore)	2
FIZIKI – bralna uprizoritev (Uwe Sievers)	1
POHUŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Dacar, Debeli človek)	1
NORA ALI HIŠA ZA LUTKE – bralna uprizoritev (Notar Krogstad)	1
SALOMA – bralna uprizoritev (Drugi vojak)	1
PLEŠASTA PEVKA – bralna uprizoritev (G. Smith)	1

KARIN KOMLJANEČ	63
VSE O ŽENSKAH (Lada, Greta, Nena, Karolina)	16
GLEDALIŠKA URA (Nada – alternacija)	4
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Vera)	8
IZ JUNAŠKEGA ŽIVLJENJA MEŠČANOV (Gertrud Deuter, Sybill Hull)	24
LIZISTRATA (Mirtija, Madam)	10
SALOMA – bralna uprizoritev (Saloma)	1

MIRJAM KORBAR ŽLAJPAH	64
PES, PIZDA IN PEDER (Maša)	13
ANTIGONA – bralna uprizoritev (Ismena)	1

ADAM IN EVA (Eva)	22
LIZISTRATA (Mirina)	27
PLEŠASTA PEVKA – bralna uprizoritev (Ga. Martin)	1

IVA KRAJNC
Iva Kranjc je bila to sezono na porodniškem dopustu.

JAKA LAH	91
GLEDALIŠKA URA (Trpimir)	18
ROMEO IN JULIJA (Tybalt)	2
NEVIHTA (Vanja Kudrjaš)	6
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Brigadir)	8
UKROČENA TRMOGLAVKA (Lucentio, Krojač)	24
OTHELLO (Roderigo)	29
VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Bolničar)	2
FIZIKI – bralna uprizoritev (Blocher)	1
POHUŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Štacunar)	1

BERNARDA OMAN	70
VSE O ŽENSKAH (Stela, Olga, Jasna, Luiza)	16
SKOPUH (Frosine)	3
ROMEO IN JULIJA (Dojka)	2
ANTIGONA – bralna uprizoritev (Evridika)	1
ŽUPANOVA MICKA – bralna uprizoritev (Šternfeldovka – alternacija)	1
FIZIKI (Mathilde von Zahnd)	40
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Hana)	4
FIZIKI – bralna uprizoritev (Mathilde von Zahnd)	1
NORA ALI HIŠA ZA LUTKE – bralna uprizoritev (Anne Marie, Helene)	1
PLEŠASTA PEVKA – bralna uprizoritev (Ga. Smith)	1

BORIS OSTAN	56
NEVIHTA (Savel Prokofjič Dikoj)	6
ANTIGONA – bralna uprizoritev (Kreon)	1
ŽUPANOVA MICKA – bralna uprizoritev (Tulpenheim)	1
FIZIKI (Johann Wilhelm Möbius)	40
GOSPODIČNA JULIJA – bralna uprizoritev (Jean)	1
HAMLET – bralna uprizoritev (Klavdij)	2
VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Emerik)	2
FIZIKI – bralna uprizoritev (Johann Wilhelm Möbius)	1
SALOMA – bralna uprizoritev (Herod Antip)	1
PLEŠASTA PEVKA – bralna uprizoritev (G. Martin)	1

JETTE OSTAN VEJRUP	67
VSE O ŽENSKAH (Anita, Dubravka, Marija, Agneza)	16
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Sladka Sue)	12
NEVIHTA (Fjokluša)	6
ČRNA ŽIVAL ŽALOST (Pripovedovalka, Ona)	2
TRIUMF LJUBEZNI (Léontine)	4
LIZISTRATA (Lizistrata)	27

PRIMOŽ PIRNAT	91
NEVIHTA (Boris Grigorjič)	6
UKROČENA TRMOGLAVKA (Petruccio)	27
JAZ(Z) MGL (nastopajoči)	2

IZ JUNAŠKEGA ŽIVLJENJA MEŠČANOV (Benjamin Mandelstam, Wilhelm Krey)	24
OTHELLO (Jago)	29
VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Volodja)	2
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1

TINA POTOČNIK	92
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Delavka)	8
ČRNA ŽIVAL ŽALOST (Miranda)	2
JAZ(Z) MGL (nastopajoča)	2
IZ JUNAŠKEGA ŽIVLJENJA MEŠČANOV (Luise Maske, Grofica Sofie von Beeskow)	24
OTHELLO (Bianca)	29
SAMBA LANTANA (Jane, Valerie)	24
FIZIKI – bralna uprizoritev (Monika Stettler)	1
POHUŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Štacunarka)	1
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoča)	1

MATEJ PUC	118
GLEDALIŠKA URA (Filip)	18
SKOPUH (Valère)	3
ROMEO IN JULIJA (Romeo)	2
NEVIHTA (Tihon Ivanič Kabanov)	6
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Peril)	8
UKROČENA TRMOGLAVKA (Katarina)	27
JAZ(Z) MGL (nastopajoči)	2
IZ JUNAŠKEGA ŽIVLJENJA MEŠČANOV (Christian Maske)	24
ČASOVNI STROJ 2 (nastopajoči)	1
CAFE DADA (Hugo Ball)	24
HAMLET – bralna uprizoritev (Hamlet)	2
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1

NINA RAKOVEC	70
LIZISTRATA (Mirtija, Madam – vskok)	17
ČASOVNI STROJ 2 (nastopajoča)	1
CAFE DADA (Emmy Hennings)	24
SAMBA LANTANA (Sonja, Sarah)	24
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Francka)	4
Nina Rakovec je članica MGL od 1. 8. 2013.	

TANJA RIBIČ	5
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Hilde Prill)	5

JOŽEF ROPOŠA	132
GLEDALIŠKA URA (Režiser)	18
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Palazzo Gamaša)	12
SKOPUH (La Flèche)	3
ROMEO IN JULIJA (Capulet)	2
UKROČENA TRMOGLAVKA (Baptista, Vincenzio)	27
ANTIGONA – bralna uprizoritev (Vodja zbora – vskok)	1
ADAM IN EVA (Adam)	22
FIZIKI (Oskar Rose)	40
HAMLET – bralna uprizoritev (Duh, Fortinbras)	2

PREGLED DELA MGL V SEZONI 2013/2014 (95

VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Savel Pavel)	2
FIZIKI – bralna uprizoritev (Oskar Rose)	1
POHUŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Župan)	1
SALOMA – bralna uprizoritev (Prvi vojak)	1

NIKA ROZMAN	95
ROMEO IN JULIJA (Julija)	2
NEVIHTA (Katerina)	6
ANTIGONA – bralna uprizoritev (Stražar)	1
ADAM IN EVA (Eva)	22
FIZIKI (Monika Stettler)	40
PREVARE (Isabella Foiani, Helena)	17
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Nina)	4
HAMLET (Ofelija)	2
POHUŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Ekspeditrica)	1
Nika Rozman od 26. 6. 2014 ni več članica MGL.	

UROŠ SMOLEJ	98
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Jerry/Daphne)	12
ŽUPANOVA MICKA – bralna uprizoritev (Glažek)	1
JAZ(Z) MGL (nastopajoči)	2
ADAM IN EVA (Adam)	22
FIZIKI (Herbert Georg Beutler alias Newton)	40
PREVARE (Clemenzia, Scatizza, Gherardo, Frulla)	17
VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Simon Veber)	2
FIZIKI – bralna uprizoritev (Herbert Georg Beutler alias Newton)	1
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1

AJDA SMREKAR	95
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Olga – vskok)	4
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Jenny Nägle – vskok)	8
SEDEM LET SKOMIN (Dekle)	54
LIZISTRATA (Kalonika)	27
OTHELLO (Desdemona – vskok)	1
NORA ALI HIŠA ZA LUTKE – bralna uprizoritev (Lindejeva)	1
Ajda Smrekar je članica MGL od 1. 9. 2013.	

JANEZ STARINA	50
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Sir Osgood Fleding, Zaposlovalec glasbenikov)	12
NEVIHTA (Kuligin)	6
ANTIGONA – bralna uprizoritev (Tejrezias)	1
OTHELLO (Montano)	29
VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Starejši izvedenec za metafore)	2

LOTOS VINCENC ŠPAROVEC	70
ROMEO IN JULIJA (Zbor)	2
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Prvi delavec)	8
ČRNA ŽIVAL ŽALOST (Martin)	2
ŽUPANOVA MICKA – bralna uprizoritev (Jaka)	1
LIZISTRATA (Buffon)	27

96) **PREGLED DELA MGL V SEZONI 2013/2014**

OTHELLO (Cassio)	29
SALOMA – bralna uprizoritev (Johanaan)	1

MILAN ŠTEFE	71
ROMEO IN JULIJA (Brat Lorenzo)	2
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Kaschiebe, Franz Häcksel – vskok 3x)	8
ČRNA ŽIVAL ŽALOST (On)	2
ŽUPANOVA MICKA – bralna uprizoritev (Monkof)	1
IZ JUNAŠKEGA ŽIVLJENJA MEŠČANOV (Graf Aloysius Palen)	24
LIZISTRATA (Hagiofranov, Teodados)	27
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Krneck)	4
HAMLET – bralna uprizoritev (Polonij)	2
NORA ALI HIŠA ZA LUTKE – bralna uprizoritev (Doktor Rank)	1

GAŠPER TIČ	114
PES, PIZDA IN PEDER (Drago)	13
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Zabel)	8
TRIUMF LJUBEZNI (Hermocrate)	4
ADAM IN EVA (Adam)	22
FIZIKI (Ernst Heinrich Ernesti alias Einstein)	40
PREVARE (Virginio Bellenzini, Pasquella, Crivello, Agiato)	17
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Jožef Kantor)	4
HAMLET – bralna uprizoritev (Rosenkranc, Prvi grobar)	2
VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Doktor)	2
FIZIKI – bralna uprizoritev (Ernst Heinrich Ernesti alias Einstein)	1
POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Zlodej)	1

GABER K. TRSEGLAV	100
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Frajer, Drugi milijonar)	12
SKOPIUH (Mojster Jacques)	3
UKROČENA TRMOGLAVKA (Hortensio)	27
ADAM IN EVA (Adam)	22
LIZISTRATA (Dukados)	27
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Sodnik)	4
HAMLET – bralna uprizoritev (Bernardo, 1. igravec – Kralj v igri, Stotnik, Mornar)	2
NORA ALI HIŠA ZA LUTKE – bralna uprizoritev (Advokat Helmer)	1
SALOMA – bralna uprizoritev (Herodiadin paž)	1
PLEŠASTA PEVKA – bralna uprizoritev (Poveljnik gasilcev)	1

DOMEN VALIČ	94
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Drugii gangster, Novinar, Hotelski nosač)	12
ROMEO IN JULIJA (Benvolio)	2
ČRNA ŽIVAL ŽALOST (Flynn)	2
UKROČENA TRMOGLAVKA (Lucentio, Krojač – vskok)	3
JAZ(Z) MGL (nastopajoči)	2
IZ JUNAŠKEGA ŽIVLJENJA MEŠČANOV (Tujec, Friedrich Stadler)	24
CAFE DADA (Tristan Tzara)	24
PREVARE (Flamminio Carandini, Pietro)	17
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (Maks)	4
HAMLET – bralna uprizoritev (Laert)	2
POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Popotnik)	1
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1

MARTIN VRTAČNIK	13
ŽUPANOVA MICKA – bralna uprizoritev (branje didaskalij)	1
GOSPODIČNA JULIJA – bralna uprizoritev (branje didaskalij)	1
KRALJ NA BETAJNOVI – bralna uprizoritev (branje didaskalij)	4
HAMLET – bralna uprizoritev (branje didaskalij)	2
VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (branje didaskalij)	2
FIZIKI – bralna uprizoritev (branje didaskalij)	1
POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (branje didaskalij)	1
PLEŠASTA PEVKA – bralna uprizoritev (branje didaskalij)	1

JUDITA ZIDAR	33
ANTIGONA – bralna uprizoritev (Antigona)	1
OTHELLO (Emilija)	29
GOSPODIČNA JULIJA – bralna uprizoritev (Gospodična Julija)	1
POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI – bralna uprizoritev (Dacarka)	1
SALOMA – bralna uprizoritev (Herodiada)	1

JANA ZUPANČIČ	34
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Anna Zabel)	8
ČRNA ŽIVAL ŽALOST (Jennifer)	2
ADAM IN EVA (Eva)	22
VELIKI BRILJANTNI VALČEK – bralna uprizoritev (Ljubica)	1
FIZIKI – bralna uprizoritev (Marta Boll)	1

TJAŠA ŽELEZNIK	3
SKOPIUH (Mariane)	3

Tjaša Železnik je bila to sezono na porodniškem dopustu.

GOSTI	
MAJA BOH	6
NEVIHTA (Glaša)	6

NEJC CIJAN GARLATTI	40
FIZIKI (Adolf-Friedrich, Blocher)	40

JERNEJ ČAMPELJ	4
TRIUMF LJUBEZNI (Albert)	4

LOVRO FINŽGAR	40
FIZIKI (Jörg-Lucas, Murillo)	40

SARA GORŠE	1
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoča)	1

NATAŠA BARBARA GRAČNER	16
GOLA (Patricija)	16

IVAN JEZERNIK	12
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Mali Bonaparte)	12

PATRIZIA JURINČIČ	27
LIZISTRATA (Amfiteona)	27

PREGLED DELA MGL V SEZONI 2013/2014 < 97

KLARA KASTELEC	1
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoča)	1

JURE KOPUŠAR	82
UKROČENA TRMOGLAVKA (Tranio, Grumio, Vdova)	27
JAZ(Z) MGL (nastopajoči)	2
LIZISTRATA (Prvi oficir krasonske vojske, Kasakis)	27
ČASOVNI STROJ 2 (nastopajoči)	1
CAFE DADA (Marcel Janco, André Breton)	24
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1

ROBERT KOROŠEC	1
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1

MATIC LUKŠIČ	1
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1

ANJA MARŠIČ	24
SAMBA LANTANA (Valerijina dvojnica)	24

ROK MATEK	2
INDIGO (Zara)	2

ŽAN PERKO	1
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1

TOMAŽ PIPAN	15
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Tretji gangster, Tretji milijonar)	12
SKOPIUH (Brindavoine)	3

BARBARA RIBNIKAR	10
NEVIHTA (Varvara – vskok)	6
TRIUMF LJUBEZNI (Corine)	4

FILIP SAMOBOR	1
MGL&AGRFT ROCKS! (nastopajoči)	1

MARKO SIMČIČ	7
SKOPIUH (Anselme)	3
TRIUMF LJUBEZNI (Dimas)	4

LIDIJA SUŠNIK	12
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Rosella)	12

NIK ŠKRLEC	40
FIZIKI (Wilfried-Kaspar, McArthur)	40

AJDA TOMAN	2
INDIGO (Bela)	2

TOMISLAV TOMŠIČ	42
SUGAR – NEKATERI SO ZA VROČE (Norton Pest, Taksist – vskok)	12
SKOPIUH (La Merluče – vskok)	3
LIZISTRATA (Ksenofon)	27

MIRANDA TRNJANIN	40
FIZIKI (Marta Boll)	40

ROBERT WALT	5
KOMEDIJA Z ŽENSKAMI (Franz Häcksel)	5

GREGA ZORC	18
GLEDALIŠKA URA (Franko)	18

V Nevihti so nastopili tudi glasbeniki:

Klemen Bračko, Dejan Gregorič, Klemen Hvala, Eva Jurgec, Peter Ugrin in Jelena Ždrale.

V Othellu sta nastopila tudi:

vodja predstave Borut Jenko in šepetalka Nena Mauser Lenarčič.

V Lizistrati so nastopili tudi glasbeniki:

Tadej Božič, Blaž Celarec, Teo Coliori, Zoran Čalič, Jošt Drašler, Tomaž Gajšt, Luka Ipavec, Robert Jukič, Slaven Kalebič, Andraž Mazi, Matija Mlakar, Gašper Peršl, Jan Sever, Jože Šalej, Blaž Trček in Vid Žgajner.

Na koncertu JAZ(Z) MGL je nastopila tudi glasbena skupina Jazz in tha Pants:

Domen Cizej, Luka Dobnikar, Miha Gantar, Blaž Mencinger in Luka Zabrc.

Na koncertu MGL&AGRFT ROCKS! so nastopili tudi glasbeniki:

Miha Petric in skupina ReCover (Miha Hawlina, Davor Hercege, Žiga Kožar, in Goran Rukavina).

Pregled dela MGL v sezoni 2013/2014 sta pripravili

Alenka Klabus Vesel in Branka Lepšina.

Colin Teevan ŠVEJK

Based on *The good Soldier Švejk and his Fortunes in the Great War* by Jaroslav Hašek

First slovene production

Opening 15th October 2014

Co-produced by Koper Theatre

Translator **TINA MAHKOTA**

Director **JAKA IVANC**

Stage adaptation **IRA RATEJ** et al.

Dramaturg **IRA RATEJ**

Set designers **BARBARA STUPICA** and **JAKA IVANC**

Costume designer **LEO KULAŠ**

Composer and accompanist **DAVOR HERCEG**

Choreographer **DEJAN SRHOJ**

Language consultant **BARBARA ROGELJ**

Lighting designer **ANDREJ KOLEŽNIK**

Stage manager **Sanda Žnidarčič**

Prompter **Nataša Ahtik Gregorin**

Technical director **Jože Logar**

Stage foreman **Janez Koleša**

Technical coordinator **Matej Sinjur**

Sound masters **Stane Bartol** and **Tomaž Božič**

Lighting masters **Andrej Koležnik** and **Aljoša Vizlar**

Hairstylists **Jelka Leben** and **Janja Hasani**

Wardrobe mistresses **Erna Nelc** and **Sara Kozan**

Property master **Borut Šrenk**

The set was made under the supervision of master **Vlado Janc** and costumes under the supervision of mistresses **Irena Tomažin** and **Branka Spruk** in the ateliers of the Ljubljana City Theatre.

Cast

Švejk **LOTOS VINCENC ŠPAROVEC**

Lieutenant Lukáš **GAŠPER TIČ**

Gloria Mundi **UROŠ SMOLEJ**

Footnote **ROK MATEK**

Mrs Palivec, Doctor, Madame, An Old Woman
JUDITA ZIDAR

A Gambler, Katy, Maid, Virgin Mary
TINA POTOČNIK

Judge, Corporal, General Kraus **JANEZ STARINA**

Mr Palivec, Chaplain Katz, Colonel Schröder
JOŽEF ROPOŠA

A Stationer, Vodička, Lieutenant Kretschmann
GREGOR GRUDEN

A Disinterested Man, Lieutenant Dub
DOMEN VALIČ

Bretschneider, Sergeant One, An Army
Intelligence Officer **TOMO TOMŠIČ** as guest

Sergant Two, Mr Kákonyi **JURE KOPUŠAR** as guest

Loonies **TOMO TOMŠIČ** as guest,
JURE KOPUŠAR as guest,
DOMEN VALIČ, GREGOR GRUDEN,
JOŽEF ROPOŠA, TINA POTOČNIK,
JANEZ STARINA

Patients **GREGOR GRUDEN, DOMEN VALIČ,**
JURE KOPUŠAR as guest,
TOMO TOMŠIČ as guest, **JANEZ STARINA**

Deserters **TOMO TOMŠIČ** as guest,
GREGOR GRUDEN,
JURE KOPUŠAR as guest, **DOMEN VALIČ**

Jaroslav Hašek, author of over 1000 short stories, is considered the greatest Czech humorist and satirist. Although unfinished, *The Good Soldier Švejk* is his best known work. It was listed among the hundred books that shaped the 20th century, and translated into 60 languages. Hašek's satirical description of the horrors of war is in no way inferior to globally renowned novels with similar topic, such as *Céline's Journey to the End of the Night*.

Although the central satirical point of the novel is directed primarily against the war, Hašek's principal focus is not on fighting and killing, but on the structure of the military colossus – its complex organisation, system of command, merciless procedures and authorities who demand unconditional obedience despite their ridiculous absurdity. Švejk, a kind of Czech Don Quixote, is a sincere, naive, polite, obedient and optimistic soldier who matter-of-factly complies with everything imposed by his superiors. But he is, in fact, much more than this. His character overstepped the borders of the Galician front, growing into a poignantly humorous symbol of all that is human; his adventures are a universal story of an everyman in his struggle with the mills of bureaucracy, state apparatus, controlling authorities and human depravity.

Although Švejk obediently follows every order, his simplified way of thinking, naive enthusiasm, seemingly fruitless discussions and countless anecdotes from everyday life imply a particular form of resistance that no authority can suppress. Švejk's literal compliance with orders exposes the absurdity of the system to the extent that makes even his superiors uncomfortable. Is Švejk an idiot, a spy or a malingeringer? None of that; Švejk is an Everyman whose responses sum up the reactions of all of us in different absurd life situations.

We chose the stage adaptation by Irish playwright Colin Teevan. The adaptation draws from the novel with skill and respect, gluing episodes into an epic whole with the help of two added characters: the Footnote and the One-Man Band.

INFORMACIJE O PREDSTAVAH MGL DOBITE

- pri blagajni MGL v Gledališki pasaži med Čopovo in Nazorjevo ulico v Ljubljani, ki je odprta vsak delavnik od 12. do 18. ure in uro pred predstavo
- v mesečnem sporedu predstav, ki ga abonenti, imetniki osebne in poslovne kartice MGL in tudi vsi drugi, ki to želijo, prejmejo po pošti, prav tako pa je brezplačno na voljo pri blagajni MGL
- na spletni strani www.mgl.si
- s sporočili SMS Mestnega gledališča ljubljanskega
- v dnevnem časopisju
- na radiu
- na Facebooku in Twitterju